

VESTNIK

NOTICIERO

XXX

7-8-9

1979

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij. Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 — Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333 625 (22. 6. 1976)

.....

VSEBINA: — Pesem (Vladimir Kos) — Aquí Eslovenia Libre (Emil Cof) — Živela svoboda! — Tako so umirali možje... (Milan Magister) — Kršcanstvo, slovenstvo, slov. narod in vodniki (Sebastjan Kocmur) — Odprto pismo Pavleta Ranta Jožetu Brejcu — Dr. Cigan in črna roka (M. B.) Pretresljivo zmagoslavje naših domobrancev — Ob spominu na naše velike može — V spomin — Društvene vesti — Naši jubilarji — Nove knjige — Brali smo in pripominjamo — „Ukradeni“ Koper (Sm R) — Urednik prosi za besedo — Tiskovni sklad Karla Mauserja — Darovi za Zavetišče.

.....

VESTNIK NOTICIERO

SLOVENSKIH DOMOBRANCEV

IN DRUGIH PROTIKOMUNISTOV

JULIJ — AVGUST — SEPTEMBER 1979

7—8—9

P E S E M

ki jo morda le mi razumemo za zdaj

Oj, mesec, odidi z okna, odidi!
Da senca pokrije mejo morjā,
da nič več ne peče klic v violini,
ki nanjo ob ladji veter igra.

Saj veš. da za morjem daleč, na samem
mi bolna, uboga mama leži.
Vsak smeh iznad ceste up ji razvname.
Pri bogku ob oknu tiho trpi.

Oj, mesec, odidi z zlato svetilko —
nocoj ti bo sova pela iz skal
in veter bo tja veslal z violino!

Ne morem nazaj. Ne bom se jim vdal.

Vladimir Kos

(V gozdovih pod Fudži 13. 8. 1979.)

¡Aquí Eslovenia Libre!

Alocución del teniente coronel Emil Cof por Radio Antártida el día 3-6-79:

Cuando en el mes de abril de 1941 las naciones del eje invadieron a Yugoslavia, los comunistas eslovenos incitaban a los soldados yugoslavos a tirar las armas y no luchar a favor de los plutócratas occidentales. En aquel entonces, Alemania y la Unión Soviética eran aliados. Pero cuando el 20 de junio del mismo año la Unión Soviética atacó a Alemania, estos mismos comunistas formaron el así llamado "frente de liberación" y comenzaron a incitar a los eslovenos a formar grupos guerrilleros y luchar contra el invasor en ayuda de la Unión Soviética — "madre de los eslovenos", declarando cualquier otro grupo de resistencia, que no formara parte del frente bajo su mando, como traidor. Pero, viendo las acciones de los guerrilleros del frente, que prácticamente no luchaban contra las fuerzas de la ocupación — alemanas e italianas — pero sí asesinaban a eslovenos influyentes en las ciudades y pueblos eslovenos, que no comulgaban con el comunismo y que impedirían a los comunistas que al terminar la guerra se apoderasen del poder político, se formaron en Eslovenia grupos armados anticomunistas, legales e ilegales, llamados guardianes del pueblo y četniki, respectivamente. Su función era defender al pueblo de los injustos asaltos de los guerrilleros, así como también de las represalias del ocupador, a quien los guerrilleros provocaban atacando y matando algunos soldados suyos, lo que sin embargo, no definía la suerte de las grandes batallas, pero sí causaba gran daño al pueblo esloveno, ya que el invasor fusilaba 10 rehenes eslovenos por cada soldado suyo muerto.

Cuando en septiembre de 1943 capituló Italia, sus fuerzas de ocupación entregaron sus armas a los guerrilleros comunistas y también se unieron a ellos algunas unidades, especialmente de artillería. Todos juntos atacaron a los grupos anticomunistas, que se habían concentrado en Turjak y Grčarice y, a pesar de la heroica resistencia, tomaron prisioneros a los sobrevivientes de la cruel lucha. Los comunistas los llevaron, atados con alambre, maltratándolos moral y físicamente, a los bosques de Kočevje, donde mataron a la mayoría, tirando los cadáveres a las grutas allí existentes.

De los grupos que no estaban en Turjak y Grčarice y de nuevos adherentes, se formó bajo los alemanes, que reemplazaron a los italianos en la Provincia de Ljubljana, un nuevo grupo llamado "guardianes del hogar eslovenos" —slovenski domobranci— con las mismas funciones que los grupos antes mencionados. Quiero destacar que este grupo era completamente legal de acuerdo con las leyes internacionales de Haya. Ellos consiguieron derrotar a los guerrilleros, cuyo único fin era, como ya lo mencioné antes, apoderarse del poder político sobre la nación eslovena, gran parte de Eslovenia, casi toda la Provincia de Ljubljana. Desgraciadamente, al terminar la guerra, lo consiguieron; pero no debido a sus victorias en los campos

de batalla, los que nunca obtuvieron, sino gracias a la diplomacia de la Unión Soviética en las conferencias de Yalta y Teherán, donde los aliados occidentales cedieron a todas las pretensiones de Stalin.

Ante el avance de los guerrilleros serbios y croatas, que en los últimos días de la guerra en abril de 1945, venían en ayuda de los guerrilleros eslovenos, los grupos anticomunistas se retiraron a Italia y Austria para encontrarse con los aliados occidentales, a quienes consideraron también aliados suyos, ya que el presidente del gobierno británico, Sir Winston Churchill, en marzo de 1941, después del golpe de estado de Belgrado el día 27, con el cual quedaba anulado el pacto del gobierno de Cvetković con Hitler, exclamó en el parlamento inglés: "Yugoslavia encontró su alma".

Sin embargo, nos equivocamos. No conocimos los tratados de Yalta y Teherán. Los ingleses nos recibieron en Austria, pero nos desarmaron y alojaron en el campamento de Vetrinje. En los últimos días del mes de mayo, engañándonos al decirnos que nos iban a trasladar a Italia, para que nos uniéramos a las demás fuerzas anticomunistas yugoslavas, que se habían retirado a aquel país, nos transportaron a la frontera de Yugoslavia y nos entregaron a los comunistas. Ese fue el destino de más de 10.000 de nuestros compañeros y de sus familiares. Pocos nos hemos salvado de ese destino, pocos hasta de los que quedamos para el último transporte. Los comunistas mataron sin juicio alguno a casi todos los entregados por los ingleses en varios bosques eslovenos.

Nos duele el triste destino de nuestros compañeros, pero no lloramos más. Estamos orgullosos de estos nuestros mártires, que con su martirio también aportaron algo para esclarecer la conciencia del mundo occidental libre respecto a los planes y procedimientos del comunismo internacional.

¡Gloria a nuestros héroes!

Viktor Korčenoj:

Živela svoboda!

Zgodilo se je 7. novembra lanskega leta na buenosaireškem stadionu River Plate ob priliki svetovne šahovske olimpijade. Šahovski vele mojster Viktor Korčenoj, oblegan po svojih občudovalcih, ne samo kot genialen šahist, ampak tudi kot žrtev sovjetskega režima, skorajda ni prišel do sape, ko je hitel polniti s svojimi podpisi ponujene liste in lističe.

„Ata, ali iztrgam še jaz listič iz notesa in mu ga dam v podpis?“, je vprašal sin svojega očeta, rešenca iz teharskega taborišča smrti. „Zakaj pa ne, samo ne praznega, zapišiva nanj 'Živela svoboda'!“

Že je drsel Korčenojev mehanični podpis — kot pri vseh drugih — po iztrganem lističu, ko se je zdrznil, dvignil pogled, se nasmehnil in odločno podpisal: živela svoboda! Očetu in sinu pa je — ob tisti priliki edinima! — stisnil roko.

SMRT KOMUNIZMU;

SVOBODA NARODU¹

Buenos Aires, 18. julija 1979

Bhep

Taisti prizor se je ponovil na buenosaireški pravni fakulteti na letošnjem turnirju mednarodnih šahovskih mojstrov, ki mu je botrovala znana trdka Konex CANON.

Kot vedno, prijazen in uslužen — nič podoben podobi, ki jo o njem širi rdeče pobarvani tisk — je Korčnoj znova delil svoje avtografe. Drug Slovenec, kateremu je bil poznan zgoraj omenjeni dogodek, ga je znova „skušal“ in se približal mojstru, rekoč mu lepo po slovensko: Gospod Korčnoj, ali mi lahko tole podpišete?

Korčnoj počasi in pazljivo prebere, nato pa vpraša: „Ali ste Čeh?“ „Ne, Slovenec sem.“ „A Slovenec, iz Jugoslavije,“ pokima, se nasmehe in odločno podpiše: smrt komunizmu!

* * *

Iz povedanega se torej ni čuditi gonji, ki jo sovjetski mogotci in njih opričniki kar naprej ženejo proti mojstru in njegovi družini. Tudi „neuvrščeni“ jugoslovanski veljaki pokorno hlapčevsko sledijo tovrstnim navodilom. Ko so namreč za letošnje leto pripravljali šahovski turnir svetovnih mojstrov v Banji Luki, je bil nanj povabljen tudi Viktor Korčnoj, ki je ponudbo in povabilo sprejel. Šest tednov pred začetkom turnirja pa so organizatorji turnirja Korčnoju pisemsko enostavno udeležbo „odpovedali“ in med drugim navedli takle vzrok: „Več svetovnih šahovskih mojstrov želi svojo udeležbo na tem turnirju odpovedati v primeru, da se ga tudi vi udeležite.“

Ta sramoten postopek (kdo dvomi, da s strani sovjetskih igralcev in jugoslovanskih kimavcev?) in političen bojkot zanesen v vrste svetovne šahovske zveze je spodbudil udeležence šahovskega veleturnirja v Lone Pine (v severnoameriški Kaliforniji), da so v spomenici, ki jo je podpisalo 50 mojstrov s tega turnirja, naslovljeni na predsednika svetovne šahovske zveze, izrekli odločen protest proti temu bojkotu sovjetskih šahistov in ga pozvali, naj ukrene vse potrebno, da se taki postopki v bodoče v kali zatró.

Odločno zadržanje Viktorja Korčnoja v odnosu do sovjetskih oblasti in njegove napore, da bi dosegel izpust svoje družine iz Sovjetske zveze,

verjetno večina naših bralcev pozna iz poročil dnevnega časopisja. Ni pa toliko znano, da se nahaja že nekaj mesecev v južnoameriškem Čileju tudi Viktorjev brat Wolfham Korčnoj, kamor je prišel, potem ko je prestal sedem dolgih let v ječah Sovjetske zveze. Kot je sam povedal dnevniku „El Mercurio“ (24. 2. 79.), je bil iz le-teh izpuščen po prizadevanju organizacije Mednarodna Amnestija in katoliške Cerkve. Wolfham Korčnoj je duhovnik ruske pravoslavne Cerkve in ima doktorat iz matematičnih ved. O svojih bratih ve povedati, da je Viktor začel igrati šah pri petnajstih letih, vendar ni tako dober, ker je šibek v matematiki in to se pri šahu pozna. Najboljši šahist v njihovi družini da je bil Viktorjev brat Boris, ki je pa, žal, umrl v sibirskem kazenskem taborišču. Wolfham ima v načrtu spisati knjigo, ki bo obravnavala stanje sovjetskih pripornikov v sibirskih jetnišnicah.

Tako so umirali možje!

Govor Milana Magistra na spominski proslavi v Slovenski hiši

Odrejamo, „naj tako gredo od nekdaj in sedaj sovražni ljudje na en dan z nasilno smrtjo v podzemlje in nam puste v prihodnje državo za vedno trdno in mirno.“ (Ester, 13, 7). Zapiše sv. pismo Stare zaveze v Esterini knjigi.

„Tako se že začela množična likvidacija naših nasprotnikov. Prevladovalo je ozračje maščevalnosti... Med pomorjenimi jih je bilo veliko, ki so bežali izključno iz ideoloških razlogov.“ (Djilas v „Vojnem času“.)

Izdajstvo in likvidacija sta se začeli izvajati z lažjo in prevaro 24. maja 1945, ko je iz Vetrinja odpeljal prvi transport s 40 domobranci na Podrožico. Ves peklenški naklep se je začel odvijati skozi ves zadnji teden cvetočega maja in se ni zaključil kmalu, kajti „OZNA je nadaljevala s poboji do poznih mesecev 1945, dokler ni menda tiran zakričal na zločince: Smrtna obsodba že nima več nobenega učinka! Nihče se smrti več ne boji...!“ (Djilas)

Ta neustrašenost pred smrtjo, ki jo sovražnik priznava našim junakom je bila le poslednja stopnja junaštva, ne pa podaja pred njeno neizbežnostjo, ki jo je ustvarjala „mrzlica“ „kolektivnih pobojev“.

Domobranci, sinovi slovenskega naroda, so bili junaki v bojih, še bolj v smrti. Še prej pa v svoji odločitvi.

Ko je škof Jeglič v oporočnem govoru v Celju leta 1937. izrazil: „Upam pa, da vas, možje in fantje, ta hudobija ne bo niti zapeljala, niti uplašila, ampak da se boste z vso krepkostjo uprli njenemu prodiranju“, so slovenski fantje junaško sprejeli ukaz za to zgodovinsko uro in se odločili za krščanstvo in slovenstvo, kajti že so bili spoznali nečloveški komunizem iz poročil o njegovem divjanju v Rusiji in že bo z vso vnemo študirali krščanski nauk in sv. očeta besede o brezbožnem komunizmu. Na prag domovine sta pljuskala fašizem in nacizem, med lastnim narodom pe je mednarodno Zlo novačilo slovenske sinove za rdečo revolucijo v španiji. Ko je vojna vihra zagrabila v svoj vrtinec tudi Slovenijo in je komunist na račun nesreče drugih sonarodnjakov hotel ustvariti svojo srečo in raj, sta bila tudi v slovenskem fantu prepričanje in odločitev že zrela. Storil je edino, kar more storiti junak, kakor pravi Solženicin: „Kadar zatrobi trobenta, mora biti moški moški. Pa čeprav samo nasproti sebi tega ne morem dokazati.“ Slovenski narod je klical, njegov fant je odgovoril.

Da je bila ta odločitev resna in do skrajnosti dosledna, nam razkriva martirologij slovenskih sinov, ki so padali pred samozvanim komu-

nističnim rabljem. Beremo besede, izgovorjene pred nezakonitimi sodišči v Kočevju, ki nesporno dokazujejo zrelost in veličino krivično sojenega kaplana Malovrha Franca: „Če pa je moje življenje potrebno, da ga dam za slovenski narod, potem sem tudi na to pripravljen.“ „Če pa je potrebno, da dam tudi jaz svojo kri za slovenski narod, tukaj sem,“ odgovarja rdečim sodnikom drug duhovnik. „Za pravico smo se borili, zato se spleča umreti!“ je ponosno odgovarjal dr. Ludovik Kožuh. Usmrčeni so bili vsi trije, njihove besede pa razkrivajo veličino duha, ki je vodil njihovo krščansko in slovensko življenje do doslednega zaključka — mučeniške smrti.

Tako so umirali možje! Topa zamislimo se v junaštvo mladega od 18 do 20 let starega domobranca, ki so ga mučili v Kočevskem Rogu, kakor pripoveduje priča.

„Bil je že ves krvav, oči je imel razlite, glavo pa razklano in razmesarjeno. Še vedno je bil pri zavesti, mirno je sedel in niti malo ni tarnal in zdihoval. Partizani so ga kar naprej tolkli, dokler se ni zgrudil po tleh.“

In kaj nam pripoveduje teharski martirologij o smrti domobranskih častnikov?

Na dvorišče so privlekli naše častnike. Približno osemdeset jih je bilo. Roke so imeli zvezane na hrbtu, glave so bile ena sama krvava rana. Lica so jim bila otekla, namesto oči smo videli samo krvave črte. Čeljusti so imeli prebite, zobe razbite in izdrte, sklepe izpahnjene, iz ust je polzela kri. — Glave so obrnili na desno kot v pozdrav nam, svojim vojakom; usta so onemela. Nismo dolgo čakali. Zarezale so strojnice, vmes pa so pokale bombe, da je odmevalo daleč v teharske hribe. Domobranske častnike je čakala smrt v tankovskih jarkih.“

Smrt domobrancev ni bila le junaška, bila je tudi verna in docela zgledno krščanska. Priča iz Kočevskega Roga pripoveduje:

„Najbolj grozno je bilo poslušati domobrance, ki so molili za svoje sovražnike. Na ves glas so kričali, naj jim Bog odpusti, saj ne vedo, kaj delajo. Strašno so doneli ti glasovi po votlino.“

In drugi: „Naši fantje so umirali z molitvijo na ustnicah. Na prste so molili rožni venec in vzklikali: Nikdar nas ne boste zmagali!... Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo.“

„Nismo zdihovali, ker bomo pobiti, ampak ker nas je tako strašno bolelo. Na glas smo molili kesanje in se pripravljali na smrt. Začeli smo peti češčena si Marija...“

Bog je na križu molil in odpuščal, tudi naši možje so molili in odpuščali lastnim morilcem. Sovraštva ni bilo med njimi, saj je nanje delovala ob smrti ista krščanska vzgoja, ki je bila tudi vzrok za njihovo prvo odločitev, upreti se protikrščanskemu in protislovenskemu marksizmu.

Pokol slovenskih domobrancev je v luči zgodovine mogočno pretresljiv vrhunec in predstavnik vseh žrtev in smrti slovenske krščanske večine naroda, ki je v znamenju križa odgovorila na strahotno Hudobijo druge svetovne vojne in komunistične revolucije. Grobovi, ki so se odpirali od 1941 do 1945. leta po slovenskih pokrajinah in po vseh evropskih deželah zaradi obrambe slovenstva in krščanstva, so se v Velikem pokolu domobrancev sešli v eni sami veliki grobnici. Grobišča Kočevskega Roga in Teharij ovijajo v svojo veličino vse pobite in padle, ki so takrat prej ali poslej umirali za slovenski Križ. Tolika je vrsta uničenih življenj in toliko dejanj junaštva, mučeništva in skrajne zvestobe, ki so se namnožila v tistih tragičnih letih, da je samo tisočera množica smrti v junijskih dneh l. 1945 s svojo neizmernostjo lahko poverjena, da predstavlja v slovenski zgodovini in v našem spominu poenoteno daritev Bogu, ki jo je doprinesel slovenski narod v protikomunističnem boju.

Dan naših junakov se je završil v kraških jamah. Priča, ki je štiri dni preživela med mrtvimi v jami, poroča dobesedno:

„Kri je tekla, da je žuborelo kot bi tekel potoček po skalah.“ To ni pesniško pretiravanje, to je strašna resnica slovenske zgodovine. Ta studenec slovenske krvi — naravna tekočina v tistih dneh groze — se po zakonih duhovne narave neustavljivo spreminja v reko duha, ki s svojo resnico sili na dan. Klokot te krvi čujemo mi, ki smo v duhovni zvezi s pobitimi, poslušajo ga tudi morivci, katerim buta ob njihovo vest. „S svojim sedanjim pogledom na preteklost ne bi mogel delati, kakor sem delal med vojno in neposredno po njej.“ Tako se oglašča Djilasova vest. Vest ni človeška iznajdba, zato je v vseh dobaх neusahljiva in neodstranljiva. Po njej se izraža Bog Zakonodavec, Bog Sodnik in Bog Ljubezen tistim, ki ga za takega priznavajo, pa tudi tistim, ki verujejo samo v kamen, zlato, celice in energijo. Zakaj so do danes, po 34 letih, slovenski komunisti še tako nepomirjeni? Zakaj se še vedno povračajo v dobo svojih zločinov z natolcevanjem svojega nasprotnika? Po človeškem zakonu je 30 let doba, ki vse zločine prekrije, — če priznavajo le človeški zakon, zakaj potem ne priznajo enkrat za vselej zločinov in Zločina? V materialistični miselnosti vest nima prostora, zakaj še potem čakajo? Umor domobrancev je bil skozi vojno med njihovimi vrstami opetovan in naznanjan v sovraštvu, tako pišejo po vojni njihovi vodje. Zakaj se ga sedaj ne upajo javiti kot zgodovinsko dejstvo? S priznanjem je povezano kesanje. S kesanjem pa sodimo samemu sebi in proti sebi in se postavimo na stran Dobrega. (Romano Guardini) Tega pa komunizem po svojem bistvu ne zmore, ker je še danes kot je bil nekaj bistveno slabega. S priznanjem zločina pa bi utrdil Resnico, ki je božja. Sistemu, ki ima za svojo moralno, da sme pobijati kakor koli hoče, samo da služi namenu sistema, tudi ne more biti kaj do priznanja, saj bi vsako priznanje pomenilo neko moralno napako in greh. Ali je komunizem zmožen nasprotovati lastnim teorijam?

Prav isti studenec krvi teče tudi čez naše srce. Šepetaje nas prosi za blag spomin in molitev. Slovenski komunizem je spomin na naše junake oblatil in vztrajno nadaljuje z lažnim prikazom njihove borbe vse do danes in preko svojega tiska zastruplja tudi srca bodočih rodov. Na eni strani komunisti odrekajo našim borcem pravične namene, ko so se z orožjem postavili v silobran za svoje življenje, svojo neodvzemljivo pravico do vere in svobode, po drugi strani pa njihovi vodje priznavajo, da je šlo z njihove strani resnično za boj proti veri kakor npr. pravi Mitja Ribičič: „Nekateri so sklepali, da se morajo marksisti najprej boriti proti religiji, proti Cerkvi, da morajo ukiniti najprej religijo in Cerkev kot institucijo, da jo je treba najprej uničiti, potem pa bomo lahko zgradili komunistično družbo.“ To niso bili nekateri, temveč vodstvo KPS, kajti pobijati je začel komunizem najprej duhovnike in verne ljudi, tako, da te žrtve brez vsakega dvoma moremo prištevati med verske mučence. Pa tudi ko bi bili samo nekateri, zakaj so Cerkev preganjali in jo še preganjajo? Zakaj so potem še danes verniki drugovrstni državljani komunističnih držav? Boj domobrancev je bil ravno proti taki drugovrstnosti, čeprav smo jo takrat imenovali in jo še danes svobodni Slovenci imenujemo pravico do svobode.

Nihče od nas ne more govoriti v imenu mrtvih, vsak pa ima dolžnost govoriti za ime mrtvih. Dolžnost imamo smrt domobrancev potrjevati s svojim današnjim ravnanjem, delom, bojem, vztrajanjem in ponosnim zadržanjem pred morilci naših sinov in bratov, tako kakor nam piše sv. Pavel pred več kot 1800 leti v pismu Korinčanom: „Zakaj bi namreč mojo svobodo sodila tuja vest?“ Blag spomin zahteva pokončnosti soborcev, ki jim je bila predana borba ob smrti bojnih tovarišev. Preteklost je v nas in ne moremo je izbrisati, ne da bi umorili svoje vesti, ki ne more sprejeti narekovanja iz nasilstva današnjih nosilcev protibožje fronte v slovenskem narodu. Resnično svobodni so samo tisti ljudje, ki se bore za to, kar je pravično v luči božjih zakonov. Posredovanje resnice nam ne more biti le v zadoščenje, marveč naš obvezuje, da jo branimo, širimo in povzdignemo.

mo v svetlobo sebi in svojemu rodu, čeprav se dobro zavedamo, da „se neresnica ni rodila z nami, in se tudi končala ne bo z nami.“ (Solženicin) Z nami pa se je rodila in bo z nami umrla naša osebna dolžnost in edino častno je vztrajati, dokler nas ne pozove Bog. To je smisel prelite krvi, našega zdomstva in spominjanja junaških umiranj slovenskih krščanskih borcev v l. 1945.

Slava in hvaležnost junakom in mučencem — božje pomoči pa nam, ki nas svoboda obvezuje.

Boštjan Kocmur

KRŠČANSTVO – SLOVENSTVO – SLOV. NAROD IN VODNIKI

I. Del

“POLITIČNI DOLG” KRŠČANSTVA

„Krščanstvo“ so prinesli k nam „nemški Bavarci, skupaj s svojim političnim in kulturnim vplivom, ki nam je deloma odtujil in deloma uničil slovensko plemstvo in s tem izpodkopal temelje naši državnosti“...

„Duhovniki... so pričeli celiti rane in krepiti opešano narodno telo in popravljati prizadeto krivico. In to samaritansko delo je v slovenskem narodu opravljalo duhovništvo skoraj tisoč let. Oropan svojega plemstva, se je narod naslonil na svoje duhovnike, ki so tako opravljali istočasno cerkveno in narodno delo... Dolga stoletja sta duhovnik in kmet ohranjala in... razvijala duhovni in tvarni del narodne dediščine, dokler je nista privedla na višino, ki mu je čast v zboru narodov...“

...Krščanstvo je po dolgih stoletjih poravnalo z narodom svoj politični dolg.“

(Dr. Marko Kremžar: „Naše korenine, odločitve in rast“, Svobodna Slovenija 9. 6. 77 — podčrtava je naša!)

Sklepne misli

Navedene trditve — odmev taborske retorike iz časov slovenske romantike — so dobroverna mitizacija slovenske zgodovine. Gre za enega izmed mitov, ki je zelo ukoreninjen v splošnem prepričanju v slovenskem katoliškem miselnem krogu in ki ga z večjimi ali manjšimi pridržki sprejemamo vsaj kot verjetno, če že ne, dognano dejstvo. Pri tem pa se ne zavedamo, da je omenjeno prepričanje plod dolgoletne adoktrinacije, ki ima svoj izvor v protikrščanski tendenci romantičnih in liberalnih zgodovinarjev, „ki niso doumeli pomena pokristjanjenja kot prevzema nove, višje omike. Prvi so romantično žalovali za poganstvom, drugi pa so videli v krščanstvu svobodi nasprotno silo. Tem se je pridružila še panslavistična tendenca, ki je videla v pokristjanjevanju Slovencev v prvi vrsti dejanje germanizacije in v krščanstvu nosilca nemštva. Taka tolmačenja pa so služila samo določenim političnim ideologijam in tendencam modernega časa“ (F. J. 324).

Na takšni miselni osnovi, ki nam je bila iz roda v rod, preko šolske vzgoje in javnega mnenja vcepljena v naše prepričanje, je zgrajen zgoraj

navedeni uvid slovenske zgodovine. Iz tega zmotnega zornega kota se izvaja zgodovinska krivda krščanstva za uničenje slovenskega plemstva in se v opravičilo in kot protiutež te velike zgodovinske obremenjenosti krščanstva postavljajo, ne manjše, zgodovinske zasluge slovenskih katoliških duhovnikov — novega slovenskega plemstva —, ki so „po dolгих stoletjih“, s svojim kulturnim in političnim delom oprali krščanski „politični dolg“.

V tisto odločilno prelomnico v slovenski zgodovini, ki ga predstavlja sprejem krščanstva in priznanje bavarske oz. frankovske nadoblasti, je s prodorno lučjo posvetil Franc Jeza v svoji recenziji Grafenauerjeve Zgodovine slovenskega naroda I. (Meddobje 78/4). Pisec meni, da je bilo „dosedanje gledanje slovenskega zgodovinopisja na leto 741 (745?), ko so Slovenci v zameno za frankovsko-bavarsko pomoč v boju proti Obrom sprejeli krščanstvo in frankovsko nadoblast v bistvu napačno“:

1. Slovenci niso bili podjarmljeni, kakor se trdi, temveč „so v pogodbeni obliki prišli pod frankovsko nadoblast“.

1.1. „Dajanje talcev takrat ni pomenilo tistega kot v poznejšem času. Izročitev lastnega sina za talca drugemu vladarju je pomehilo... nekaj žig na pogodbo, predvsem pa... zagotovilo, da bo pogodba držala.“

1.2. „Nikakor ni šlo za neko frankovsko državo, ampak za zelo široko in rahlo zvezo držav z lastnimi vladarji, lastno vojsko, lastno notranjo in gotovo v precejšnji meri lastno zunanjo politiko, za neko Evropsko skupnost in hkrati Atlantsko zvezo tistega časa.“

1.3. Po poročilu „Conversia“ so Karantanci napravili Gorazda za kneza „brez kakega posebnega dovoljenja s strani frankovskega kralja ali Bavarcev“.

1.4. „Priznanje frankovske nadoblasti je pomenilo predvsem pristaneč na to, da se Karantanci vključijo v družino krščanskih narodov“ in priznanje vloge frankovskih kraljev kot nosilcev „krščanskega reda v Evropi“.

1.5. „Frankovska oblast je bila le formalna.“ Sprejetje frankovske nadoblasti in krščanstva je „pomenilo dejansko potrdilo karantanske države in neodvisnosti, ne pa njen konec.“

Z Jezovo tezo — v protislovju z naslovom („Podjarmljenje Slovencev po Frankih“), ki ga izpodbija Jeza — soglaša sam B. Grafenauer, ko na strani 391 svoje Zgodovine slovenskega naroda I. razlaga zgradbo frankovskega imperija, ki jo loči na tri pravna območja:

— Notranje, s popolnoma ustaljeno državno organizacijo razdeljeno na grofije in s povsem ustaljeno frankovsko fevdalno družbeno ureditvijo.

— Pas mejnih grofij (marke, krajine) s posebnim vojaškim oz. obrambnimi nalogami.

— Pas večinoma slovanskih kneževin „onstran meje“ same frankovske države „pri katerih so se frankovski vladarji zadovoljevali le z ohlapno vrhovno oblastjo. V ta pas je sprva spadala tudi Karantanija“. Na str. 390 opozarja, da je Karantanija „predstavljala še l. 817... notranje samostojno... kneževino, ne pa navadne pokrajine frankovske države“. Še močnejše poudari to misel na str. 392, ko pravi, da „karantanski Slovenci v prvi dobi svoje podložnosti Frankom... niso bili nasilno podvrženi sužnji, marveč, da je obstajal med Bavarci in Franki z ene in Karantanci z druge strani nekakšen pogodbeno določen odnos“.

Glede mednarodnega položaja in vloge karantanske države „kmalu po letu 730“ pa pravi, „da se je Karantanija oprla na svoje dosedanje zahodne sovražnike in branila z njihovo pomočjo, v obliki slovensko-bavarske zveze, svojo svobodo in evropsko kulturo proti barbarskemu oberskemu pritisku z vzhoda“ (I 388).

O veliki zunanjepolitični neodvisnosti Karantancev priča najbolj zgovorno dejstvo, da so Karantanci na svojo roko in celo proti volji Frankov

— torej kot suverena država — nadaljevali vojno z Obri, potem ko je bila med frankovsko državo in Obri že sklenjena mirovna pogodba v smislu katere so Obri uradno sprejeli krščanstvo. Da zaščiti Obre je moral Karel Veliki poslati v Panonijo posebno vojsko. Prav v tistem času so Slovenci kolonizirali Spodnjo Panonijo, kamor se je razširilo tudi karantanško ime. Listina iz l. 819 naziva Spodnjo Panonijo „Carantanorum regio“ (karantansko pokrajino) — Op. 2.

Frankovska nadoblast je torej vsebinsko predstavljala le politično vplivno področje frankovskega imperija. Ako bi primerjali takratni meddržavni položaj karantanske države s kasnejšimi podobnimi političnimi odnosi, bi mogli opredeliti takratno karantansko mednarodno vlogo kot nekakšno „antemuralis cristianitatis“ (sprednja utrdba krščanstva), ali tudi kot nek „Puffer Staat“ (država odbijač).

2. Glede sprejetja krščanstva in iz tega sledečih posledic pa F. Jeza pribije dve zgodovinski resnici:

2.1. Krščanstvo ni pomenilo svobodi nasprotno silo, ampak zvišanje mednarodnega državnega statusa, kajti poganke države so se štele za „divje, barbarske, nepravne. Samo z vključitvijo v zahodni krščanski krog... so bile priznane za pravne države“.

2.2. Prevzem krščanstva pomeni „odločilni preobrat v slovenski zgodovini... „eden izmed najvažnejših“ dogodkov v slovenski zgodovini... dalekovidna Borrutova državniška poteza, ki je imela tele posledice:

— Slovenci smo se vključili med kulturne evropske narode.

— Dobili smo priznanje svoje državnosti.

— Rešili smo se narodnega uničenja, ko bi se z odklonitvijo rimskega krščanstva, „znašli med dvema mlinskima kamnoma“.

Glede prve in tretje točke je istega mnenja tudi B. Grafenauer, ko pravi:

1. „Sprejem nove vere... je predvsem Slovence — na izpostavljenem mestu kjer so — obvaroval pred iztrebljenjem“, kar je bila usoda Polabskih Slovanov (I 420).

2. „Krščanstvo je pospeševalo tudi... kulturni napredek“ (Ib.).

3. Tudi udušitev poganskih uporov z bavarsko pomočjo l. 772 ni imelo zunanje političnih posledic, kajti „položaj Karantanije v razmerju do Bavarske (oz. pozneje Frankov)... (se) ni niti najmanj spremenil“, za kar pričajo imena slovenskih knezov, ki so še potem vladali v Karantaniji (I 401-2). 3)

Frankovske kralje, kot smo videli(4) pri njihovem širjenju krščanstva ni vodila le misijonska vnema, temveč tudi, če že ne v prvi vrsti, imperialna misel in imperialni cilji. Pod državniškim vidikom je namreč krščanstvo predstavljalo tudi prvovrstni vezni družbeni dejavnik, kajti edino skupno versko prepričanje je bilo zmožno povezati med seboj v neko duhovno in kulturno enoto skupek različnih ras, jezikov, ljudstev in krajev nih interesov, ki ga je predstavljala frankovska država.

Duhovna edinost je podlaga družbene edinosti. Zato so frankovski kralji s tako nepopustljivostjo težili za ideološko homogenizacijo imperija, kakor so pred njimi in za njimi do današnjega dne težili in težijo vsi imperiji.

Tudi smo videli, da frankovski vladarji za dosego teh ciljev niso bili izbirični: če ni šlo po misijonski poti, z močjo križa, so poizkušali po poti sile in nasilja, z mečem. Tako je Karel Veliki v imenu krščanstva pokoril Obre in jim kot eno izmed točk premirja naložil sprejetje krščanstva. Karantanci so bili v drugačnem položaju: Njim se ni stavljalo krščanstvo kot alternativa sprejetja ali uničenja, temveč kot pogoj zaveznitva. V tem pa je, politično vzeto, bistvena razlika.

Zgodovinsko gledano torej ni mogoče govoriti niti o podjarmljenju,

nit o kakšni zgodovinski krivdi obremenjenosti krščanstva za uničenje slovenskega plemstva, kar je naravnost nesmisel.

V prvem in drugem poglavju te razprave ter z gornjim analitičnim zgodovinskim povzetkom smo skušali osvetliti pomen vstopa krščanstva v slovensko zgodovino, kakor tudi njegove odnose do slovenske narodnosti in slovenskega plemstva. Predmet nadaljnjega razpravljanja pa bo zgodovinski razvoj slovenskih vodilnih plasti in slovenskih družbenih struktur.

II. Del

OSNOVE SLOVENSTVA, DRUŽBENI RAZVOJ IN USODA SLOVENSKE VODILNE PLASTI

Življenjsko vprašanje

Vprašanje elit je življenjsko vprašanje vsake skupnosti, saj gre, kot smo zapisali, za dejavnik, s katerim stoji in pade vsak družbeni sestav. Zaradi svoje odločilne družbeno-funkcionalne vloge, vprašanje slovenskih elit zadeva v samo jedro slovenskega političnega vprašanja. Površna ali pristranska obdelava tako osnovnega vprašanja slovenske stvarnosti, kot je usoda slovenskih vodilnih plasti, bi bila pogubonosna. Zato moramo tudi v tej točki pod prizmo zgodovinske resnice spoznati sami sebe, če se hočemo izkopati izpod ruševin kolosalnega narodnega poloma.

Pahnjeni po silah zla smo zagazili v močvirje zgodovine, v katerem se polagoma a neizprosno pogrezamo brez resnih reševalnih poizkusov. Tako zvani „politično delo“ (v kolikor obstaja v zamejstvu in zdomstvu) namreč ne predstavlja kakšne smoterne, skupne in učinkovite akcije usmerjene v cilj splošnega slovenskega narodnega blagra. Manjka velikega koncepta. Rastresamo svoje sile v obrambnih akcijah kakor so priložnostne prireditve in izjave za notranjo uporabo, ali v akcijah, ki so usmerjene v ozke strankarske cilje, ali v trenutne volivne rezultate, ali tudi — v delo zaradi dela. Razen tega pa nas na znotraj razkrajja kolaboracionizem z rdečo tiranijo. Gledano z vidika uspešnosti je to naše „delovanje“, brez višjega skupnega cilja in koordinacije sil, (kar predpostavlja skupno splošno priznano in učinkovito vodstvo) le samomorilno otepanje s katerim — zaradi splošnega občutka frustracije in impotence — samo pospešujemo skupno pogrezanje. Vdajamo se iluzijam (tudi to je znak agonije!) in zato niti ne čutimo potrebe po kakšni smiselni in učinkoviti akciji usmerjeni na vsenarodni cilj. Manjka nam predvsem zavesti realnosti položaja, pa zenita in orientacije, da bi se dotipali do trdnih tal. Trdna podlaga in prvi prijem, ki nam bo omogočil, da se izvlečemo iz močvirja zgodovine pa je v rešitvi vprašanja slovenskih elit — slovenske narodne hrbtenice — doma in v svetu, ter v oživitvi in rekonstrukciji ustanov slovenskega socialnega organizma. To je *conditio sine qua non* — osnovni pogoj!!

Začrtati bo treba smer, utreti pot, začeti hoditi. V takšni akciji je vloga družbenih elit kot vodstvenega dejavnika prvenstvena in nenadomestljiva. Usodne važnosti je prava smer in prava pot. Zato pa je potreben čim bolj objektivni zgodovinski razgled, ne kakšen strankarski dogmatizem ali zvočkljanje z besedami, ki prijetno odmevajo v nekaterih ušesih. Osvobodilna moč resnice velja v vseh okoliščinah. Če v resnici težimo za svobodo, moramo brez pridržkov iskati in sprejeti resnico, ki ni ne desna ne leva, kot je v Glasu SKA zapisal Vladimir Kos.

Položaj slovenskega narodnega organizma, je položaj presežane rasti — posledica pretrgane tradicije. Smrtno ranjeno slovensko narodno telo nima življenjskega izgleda razen, ako bi imelo toliko notranje živ-

ljenjske sile, da bi vzdržalo dolgotrajno krvavitev in še dolgotrajnejše postopno zdravljenje še vedno zevajoče rane revolucije. (Zgodovinske rane se celijo skozi vrsto rodov!)

Spričo raznarodovalne politike in načrtnega moralnega zastrupljanja slovenskega ljudstva pod komunistično tiranijo in zlasti zaradi pronicanja strupa v njegove družinske celice, in spričo zdrobljene narodne hrbtenice, so izgledi resistance in ozdravitve po tej poti malo verjetni. Imamo pa drugo možnost, ki je obenem narodni imperativ sodobni slovenski generaciji: Nova rast iz starih, pomlajenih korenin!

Zato pa se moramo najprej dokopati do pristnih korenin slovenstva in jih okrepiti tako, da bodo zmožne vzbuditi novo rast. Povezati in poživeti bo treba pretrgano ožilje slovenskega izročila — izročila slovenske državnosti, to je, spraviti ga iz zaprašene zgodovine v živo narodno zavest; otestiti se ruševin narodne katastrofe; dvigniti pokrov narodnega groba in napotiti se ven iz pokopališča v življenje. Odpreti se svetu in začeti z velikim vsenarodnim pohodom.

„Pot tisočih milj se začne s prvim korakom“ pravi kitajski pregovor. K temu prvemu koraku je poklicana predvsem svobodna emigrantska skupnost. Prvi korak na osvobodilni poti bo korak v smeri našega miselnega in čustvenega osvobojenja in prenovljenja.

Presekati bo treba predvsem s tisto tipično emigrantsko grobarsko, pokopališko miselnostjo, ki se izživlja v kultu tragedije zaradi nje same in ki v njej najde svojo intimno zadovoljitev. V zrenju nazaj na pogorišče smo okameneli kot Lotova žena. Prikovani na tragično leto 1945 smo obstali v času, ...v okameneli žalosti — okameneli organizem... Svet pa drvi s kozmično naglico mimo nas...

Iz grozotnih ruševin slovenskega potopa smo emigranti preko petih kontinentov pozidali en sam veličasten zid žalovanja, s katerim smo se po getovsko ogradili in za katerim se počutimo varne — namesto, da bi iz ruševin zgradili v še svobodnem svetu tribune slovenstva, iz katerih bi donel slovenski glas in trkal na svetovno vest o teptanih človeških pravicah malega naroda, ki hoče živeti.

Ni čuta za velikopoteznost. Ni zavesti, da je narodno osvobojenje (če le ni deklamacija), velepodjetje, zato se raztrošamo v branjarjenju in se ponášamo s številom slovenskih štantov.

Ni zavesti, da je slovenstvo celotna zgodovinska stvarnost s tisoč štiristoletno preteklostjo, ob kateri je sedanost le bežen časovni trenutek, ki zadobi svoj zgodovinski smisel in svojo polno življenjsko vrednost samo, kadar ta časovni drobček predstavlja stvarnost nabito s pozitivno energijo, z nabojem jedrne koncentracije pozitivnih sil usmerjenih v nek natančno določen cilj, v neko določeno nalogo in poslanstvo.

Samo takšna sedanost je zmožna biti prevodnik slovenske staroslavne preteklosti v času visoke napetosti, v katerem živimo. Samo takšna sedanost je usposobljena, da nadaljuje z gradnjo tisočletne narodove zgodovinske zgradbe, jo obogati z novim gradivom in novimi oblikami ter jo tako prenovljeno in učasovljeno projicira v bodočnost.

„Nemogoče je postaviti življenje na neko negativno čustvo,“ je zapisal Berdjaev. Izgleda pa, da je slovenska zdomska skupnost narodno zgodovinsko stvarnost skrčila na en sam zgodovinski dogodek, na en sam člen slovenske rodovne verige s tem, da je omejila fronto slovenstva izključno na en sam odsek — na odsek protikomunističnega strelskega jarka, in še to le, kar ga je za slovenskim plotom, brez mednarodne povezave.

Ob zidu narodnega žalovanja komemoriramo, žebramo svojo „anti“-veroizpoved in prižigamo nagrobne svečke. A narod slovenski ne potrebuje nagrobnih svečk. Te so za mrtve! Namesto, da prižigamo brleče svečke, bi

morali po vrhunskih vzponih narodne volje, na vseh vrhovih slovenstva, zažigati kresove narodne mobilizacije! To kar potrebuje slovenski narod — ako zares hoče živeti — niso cedeče se nagrobne svečke, ampak jasne misli, jasnega koncepta, konkretnen program, koncentracijo sil, dve volje do življenja in — kapitanov!

Mi moramo rasti iz grobov — ne pa se pogrezati vanje! Kraške jame slovenskega martirija nam morajo nehati biti simbol katastrofe. Postati nam morajo zbiralni jaški narodne sile! Kraška žrela nam morajo postati vulkani kraterji bruhačočega narodnega navdušenja, vitalnosti in dinamizma, ki bo v trdo svetovno stvarnost z ognjeno črto zarezal svojo slovensko smer, izdolbel preko vseh ovir, svojo slovensko strugo po kateri bo nekoč drl osvobojeni tok pomlajene slovenske sile, tok novega slovenskega življenja...

To je pot iz pokopališča v življenje! Vsa slovenska skupnost potrebuje silnega nagiba, da premaga prav proverbialno slovensko politično negibnost. Potrebujemo vzvoda in opore, da premaknemo ta slovenski svet v tečajih... Vzvod bo, po globinskem pretresu narodna zavest in volja; opora pa slovenske zgodovinske in duhovne osnove. Osvetlitvi teh osnov naj služi tale prerez slovenske zgodovine.

V skladu z očrtom, ki smo ga razvili v poglavju III te razprave (5) bomo zasledovali slovenski družbeni razvoj in v njem usodo slovenskih samoraslih ustanov in slovenskih vodilnih plasti vzporedno z razvojem medsebojnih odnosov osnovnih družbenih dejavnikov: — Oblast — Vodilna plast — Ljudstvo, to pa ločeno v okviru dveh zgodovinskih obdobj, namreč srednjeveškega in modernega.

Srednjeveški razvoj bomo predstavili v treh zgodovinskih okvirih, ki bodo:

I — Staroslovenska družba v dobi svobodnih kneževin, karantanske (do l. 820) in spodnjepanonske (do l. 874).

II — Dova uvajanja frankovskega fevdalnega reda, v kateri se sicer izvede delna amputacija in delna asimilacija slovenskega višjega plemstva in v kateri se potisne slovenske svobodnjake v podložništvo, ki pa kljub temu ohranja kontinuiteto slovenske državnosti in karantanske zavesti skupnosti, ter oblikuje novo etnično mešano, domače karantansko plemstvo, s karantansko državno in domovinsko zavestjo. (Do srede ali morda do konca 12. stoletja.)

III — Razkroj karantanske zavesti skupnosti kot posledica razkroja karantanskega plemstva, kar pospeši razvoj deželnih avtonomij in deželnih zavesti skupnosti in ima za posledico pretrganje tradicije slovenske državnosti. (Do konca 16. stol.)

P R I P O M B E :

(1) Pojasnilo k spremembi naslova: Pričujoči spis je bil prvotno zamišljen predvsem kot nekakšna apologija slovenskega krščanstva proti krivični, dasi nepremišljeni obdolžitvi, obenem pa kot objektivni zgodovinski prikaz usode slovenskih vodilnih plasti. Končni povzetek zaključkov pa naj bi dal odgovor na vprašanje, kje in čigar je politični dolg, ki vse-kakor obstaja.

Ker so se pa ob poglobljanju zgodovinskega študija in kot sad razmišljanja odkrile nove spoznave, ki zopet po svoji strani stavljajo nova vprašanja, ki zahtevajo razčiščenja, in ker je zlasti obširno gradivo in zapletena problematika slovenstva in slovenske vodilne plasti časovno in shemno razširila prvoten načrt, je končno med pisanjem samim, zamisel dozorela v sledečo shematično zgradbo:

I del: „Politični dolg“ krščanstva.

II del: Osnove slovenstva, družbeni razvoj in usoda slovenske vodilne plasti.

III del: Ob petindvajseti uri: naš položaj — naš dolg — naše poslanstvo in upanje.

V smislu zgornjega očrta spadata torej poglavji I in II v prvi del, poglavje III pa v drugi del. „Sklepne misli“ bi po prvotni zamisli spadale v zgoraj omenjeni končni povzetek zaključkov. Zaradi spremenjenega očrta pa objavljamo ta povzetek h koncu prvega dela, kamor organsko spada.

(2) Glej I 339 in pogl. I naše razprave, Vestnik 77/11-12.

(3) Glej tudi I pogl. razprave.

(4) Primerjaj „Misijske metode frankovske Cerkve“, Vestnik 78, štev. 3-5.

(5) Glej „Družbena zgradba“, Vestnik 78, št. 10-12.

(Sledi)

GRADIVO K REVOLUCIJI IN ŠE KAJ

Ob tretji izdaji knjige: Jože Javoršek — Kako je mogoče?
Opremil Matjaž Vipotnik. Tiskano v Mariboru, Obzorje, za založbo Drago Simončič, ČGP Mariborski tisk 1978.

Zavodi beli kot labodi blešče se v soncu sred poljan...

Tako se je začejala himna študentov, ki so končali ali pa tudi ne svoje študije na škofijski gimnaziji Sv. Stanislava v št. Vidu pri Ljubljani. Spesnil jo je danes med nami živeči dr. Tine Debeljak, uglasbil pa prežgodaj umrli in nepozabni Matija Tomc.

Tam v Zavodih sva se z Javorškom — nekoč Jože Brejc ali „vatikanski Jože“ iz Velikih Lašč — srečala. K pisanju v tako osebnem tonu me je nagnil članek, ki ga je pred časom objavil v tukajšnjem dnevniku „La Prensa“ Manfre Schönfeld, ki je bil štirinajst let dopisnik lista in obenem nemško tiskanega „Argentinisches Tageblatt“ — pa zdaj že leto dni piše najbolj stvarne članke o perečih problemih. Njemu so po enem letu bivanja v Argentini „dovolili“, da je smel nekaj napisati kot „jaz“ — kajti sicer so časnikarji brezimni.

Ker bo 22. decembra letos 40 let, odkar me je msgr. Škrbec prvič pogljal požirati „črno tinto“, in to v takratnem „Gorenjcu“, moram povedati, da se je dekan odločil zato, ker mu je nekdo — čigar imena nisem mogel nikdar zvedeti — sporočil, da sem za nekatere stvari „pismen“. To pa sem postal — če smem tako reči — po zaslugi velikanov po duhu in idejah, ki so nas v Zavodih učili, hkrati pa tudi zaradi sodelovanja pri Domačih vajah. Domače vaje so bile prenešene iz nekdanjega Alojžijskega v Zavode in tam so jih rodovi pred nami peljali, dokler ni vrsta prišla na našo generacijo. Tako so v letu 1937-38 urejali Stane Gabrovec, danes menda v odboru Mohorjeve družbe v Celju, France Torkar, danes v Kanadi in pok. arh. Tone Bitenc, najboljši učenec arhitekta mojstra Plečnika. V letu 1938-39 sta urejala list Jože Brejc, danes doma v senci režima in Janez Remic, četniški komandir, vrnjen iz Vetrinja in ubit (o tem bo še govora) 1939-40 Franci Peršin, danes v Ljubljani, in podpisani, 1940-41, se mi zdi, Ivan Hribovšek in še kdo.

Za pripravo Domačih vaj smo seveda imeli literarni krožek.

Lahko bi se spravil na oceno ali registracijo knjige kot take, a se mi zdi bolj umestno, da objavim odprto pismo Jožetu Brejcu.

Jožetu Brejcu, alias Jože Javoršek

Carissime!

Ne čudi se, da uporabljam tako starokopiten izraz za začetek pisma. A tista leta, ko smo skupaj črpali modrost od istih profesorjev, so nas učili — upam, da nisi pozabil — da je v primerih, kadar hočemo nekaj res iz srca povedati, najlepša zgornja naslovitev.

Torej... Na nek način bom poskušal pisati tako skakaje od ene stvari na drugo, kakor Ti, ko si pisal knjigo o nesrečnem dogodku v Tvoji družini ob nenadni izgubi sina. Res je, da nisem bil nikdar kakšen izreden publicist in še manj pa, da bi imel pisateljski dar, a vendar Ti bom skušal s preprostimi besedami povedati, kar sem mislil, ko sem Tvojo knjigo prebral v nedeljo 24. junija zjutraj, skorajda isto uro, ko je tukajšnja radijska postaja Antártida prenašala slovensko oddajo. Kot se boš najbrž spomnil, se mi v zdomstvu sleherni junij spominjamo tistih, ki jih je Tvoj režim po končani vojni dal pobiti. Bilo jih je 12.000. Če računam vsako krsto po dva metra — recimo, je to 24 km dolg pogreb — ali se zavedaš, kaj ste storili? Kdaj se boš opogumil in dopolnil Edija Kocbeka?

Vidiš, in tu se začne Tvoje izdajstvo nad vsem čistim slovenstvom. Bom šel malo nazaj v preteklost. Spomnil se boš, da smo takrat, ko je Edi napisal Premišljevanje o Španiji, bili skorajda vsi mladi — razen že strumno organiziranih — na strani republikancev. Spomnil se boš, da je tedaj dekan Škerbec povzročil „narodni“ škandal po komunistični koncepciji, ko je napisal v svojem „Gorenjcu“ članek Grešno gnezdo in v njem temeljito sklatil klavрно vlogo krščanskih socialistov pri rušenju slovenske skupnosti in vdinjanje komunizmu. A tista leta se je v Zavodih pojavil tudi Jože Zemljak alias Brkič — kaj pa sploh zdaj dela? —, ki je zvesto pri našal vse številke Dejanja in obenem „ležerno“ — kot si zapisal v sejno knjigo literarnega krožka — govoril o vsem mogočem. Bil je tudi čas, ko sem za Domače vaje napisal članek o tekstilnem štrajku v Kranju — ki ga nobeno zavodsko vodstvo ni cenzuriralo — in si mi kmalu po tistem dejal, da „Edi (Kocbek namreč) meni, da bi bilo prav, če bi v tem duhu pisal naprej.“ Bilo pa je tudi tisti čas, ko smo, ne vem, po kakšnem naključju dosegli dovoljenje za ogled drame Stanka Canjkarja Potopljeni svet. Naročil si mi, naj jo registriram za Domače vaje. Tekst si zavrzel, ker sem pač Canjkarja drugače pojmoval kot Ti. Mislim, da si pozabil, da se drama konča: „Brez Boga ga smo vsi tako strašno ubogi!“

In tu je Tvoje novo izdajstvo. Izdal si Boga. Danes ga pišeš z veliko črbo, kadar citiraš avtorje pred 1941. Zraven so pa vrsté Mati sedem žalosti, Tomaž Akvinski, Francišek, Simon iz Cirineje — kot da vsa ta bitja ne bi izhajala iz enega in istega Boga, v katerega sva skupaj verovala kot študenta. Ne moti me, da si po duhovnih vajah leta 1938 zapisal v svoj dnevnik — saj veš, da si ga izgubil — „Hočem postati svetnik“ — ker takih sklepov je pot v pekel polna.

Moti me, da nisi dosleden. Vrtaš in vrtaš, kaj se je zgodilo s sinom, nimaš pa poguma odpreti lastnega jaza in se zateči v najbolj skromno kapelico. Fant, pojdi že enkrat k spovedi! — Ne misli, da sem pridigar, a če boš Ti umiril svojo notranjost, boš tudi razumel, zakaj je Tvoj sin ni mogel. Bil si zanj prazen — kljub vsem blestečim frazam o slovenstvu. Priznam, da so me Tvoje besede o Prešernu zgrabile do srca, a vendarle se mi bolje zdi, kar si napisal na strani 214, da „sem se na tujem počutil kot polnovreden človek“.

V zdomstvu, v svobodi, Ti lahko zapišem, da je za Tvojo humanistično izobrazbo, ki se si jo nasrkal do kraja, kot sam praviš, porazno, da se postavljaš na višino običajnega partijca in govoriš o „našem štetju“ (str. 217). Še grožnjeje, da si upaš sina vprašati, „kje so tvoje žene“ (stran 251) — fant, žena je ena sama, to niso srajce, ki jih zamenjaš. Celo tu si popolnoma izdal. Ali misliš, da bi bilo slovenskim materam prav, ako bi sin vsake dve leti recimo pripeljal domov drugo ženo, rekoč, „no, zdaj je pa ta!“ „Kaj bo čez dve leti, bomo videli...“ V to godijo današnje slovenske družbe ste vse začimbe zanesli partijci in z vami vred bizantinci, ki jih do slej na Slovenskem ni bilo.

Se spominjaš, kako so nas učili utrjevanja proti našim sovražnikom na severu, zahodu in vzhodu — le juga nihče ni omenil. Zdaj ste ga privlekli vi — se pravi: nož v hrbet, kakor nekoč Sovjeti Poljakom leta 1939, Mussolini Francozom 1940, pa Jovanka Titu 1978... Vse Tvoje razburjenje, ki je po svoje zelo pogumno, nič ne pomaga in ne bo koristilo, ker Tvoje besede so tudi besede internacionalca. Hočeš vedeti zakaj?

Poglej, Ti si bil od leta 1938 naprej do kraja zateleban v Kocbeka in njegovo okolje. Če se spomniš, si me dan po tistem, ko je Edvard Brajnik umoril Fanouša Emmra — sporoči Brajniku, da si želim izprostiti zdravja in življenja, da bi ga videl, nič drugega (o tem naj govori s svojo vestjo) — poiskal in mi dejal približno tole: „Edi (Kocbek) me pošilja in pravi, da se zdaj odloči: ali z nami ali proti, če zadnje, potem boš šel po Emmrovi poti.“ To je bilo 5. decembra, bil je petek — pardon — pišem vse po spominu, zato se lahko tu ali tam za kakšno drobnarijo zmotim — in domenila sva se, da se bova dobila 29. januarja 1942 ob 3 popoldne v kavarni Union. Govorila sva zelo malo, ker sem se odločil. Ko sem Tebe zapustil, sem šel naslednji dan dopoldne v uredništvo Slovenca s spomini italijanskega diplomata Daniela Varé „Il diplomatico sorridente“ prosit razgovora z Rudo Jurčecem. Od tedaj naprej sem postal sotrudnik Slovenca. In tam sem gledal, kako sta Mirko Javornik in France Glavač dobivala originalne ukazov vaših komandantov in s kako vestnostjo sta jih spravljala za knjigo v Znamenju OF in potem za črne bukve. Si jih sploh bral? Se zavedaš, kaj vse ste pobili? Zdaj se pa čudiš nad smrtjo enega samega hippieja. Fant, Ti nisi dorastel sedanji stvarnosti. Hippiejstvo je Zahod že prebavil kot muho enodnevnico, pri vas je terjalo žrtve, ker mladim drugega nuditi niste mogli kakor Tito-Kardeljev komunizem prosto po Marxu.

Ali se ne zavedaš, kako pošastno ste izpraznili slovensko zemljo tistih ljudi, ki jih Ti včasih klevetaš s priliznjenimi klerikalci, pohlevnimi, vase ugledanimi, neustvarjalci itd.

Poglej: nekaj let nazaj sem napisal članek za Vestnik, kjer sem omenil, da je žena nekega ministra šla k frančiškankom molit — k sv. Judu Tadeju — in da jo je ob vznožju stopnic srečala neka gospa. Ta gospa — danes lahko povem, vdova po Edvardu Kardelju, je tedaj rekla: „Tebi je še dobro, da lahko moliš, jaz ne znam več.“

Ti še znaš? — Si kdaj sina učil? — — — Veš, v zdomstvu imamo tako trdno vero, da je očetnjava rešljiva v vseh pogledih do tedaj, ko bodo tam na oblasti še ljudje, katerih matere so znale moliti. Tvoja tudi, oprosti, da sem oseben. A matere ne smeš izdati! Kaj boš dejal nad njenim grobom, ko bodo prišla tista leta, ko boš čutil resnično potrebo obiskovati pokojne v njih zadnjem miru?

* * *

Nekoč mi je prijatelj Zorko Simčič v Bariločah (tam, kjer je uradni jezik slovenščina, kot je lani zapisalo Delo!) dejal, da mi v zdomstvu mnogokrat grešimo, ker vse prehitro delamo, pišemo, mislimo itd. Ima prav. Res pa je, da se zavedamo — vsaj jaz, če smem biti tako oseben —, da

ne vem, koliko dni življenja mi bo Bog dal, in moram zato hiteti, ker je treba praznino, ki ste jo napravili s pokolom 12.000, izpolniti. Sam praviš, da je pomanjkanje zgodovine pri mladih (stran 139), pošastno. Si kdaj sinu povedal zgodbo o Teharjih? Kočevju? O Turjaku? Sam praviš, da „so vse rešitve nezadovoljive“ (stran 197) — kaj si pa storil, da bi se rešitvam sploh približali? In potem: „prenekaterega krščanskega socialista so partizanski komandirji enostavno pobili“ (stran 211). — Poglej: nov greh, ki ga sinu verjetno nisi povedal, ko je bil še živ. Če bi mu ga omenil, bi verjetno reagiral tako, kot je sin dr. Jožeta Vilfana — lepo ga pozdravi, na koncu koncev sva oba Kranjčana!

Preden pridem na Tvoj „obračun“ s Kocbekom, moram posvetiti nekaj besed spominu fanta, ki je bil po tvojem „popoln genij: pesnik, matematik, jezikoslovec, zgodovinar, prevajalec, kritik... neke vrste Matija Čop, le da je pri mlajših letih veliko več vedel kot on (Čop namreč).“ O njegovem umoru v Teharjih sodiš takole: „Tiste, ki so neposredno krivi, da nisi več živ, bi bilo treba postaviti pred sodni stol, zakaj pobili so enega najumnejših Slovencev“... Potem polagaš Remcu v usta tale bridek očitek: „Zakaj pa me potem leta 1945 nisi rešil (če si me imel rad, kot praviš)? Zakaj si me pustil v Teharjih pri Celju, kjer so mi poslali rožni venec svinca v prsi, ne da bi me vprašali po mojem življenjepisu, še manj po moji krivdi.“ (Citiram iz Vestnika XXX, številke 4-6, str. 90, iz dokumentarne razprave B. M-a pod naslovom „Dr. Cigan in črna roka“.)

Priznam, da knjige, kjer si to napisal, nisem bral. Priznam pa Ti pogum, da si o Janezu napisal vsaj te vrstice. Poznala sva ga oba, Ti boljše kot njegov sošolec, jaz kot mlajši, ki ga je z neizmernim občudovanjem poiziral. Že takrat se mi je zdel neke vrste prototip vsega, kar diši po čistem slovenstvu in — tudi slovanstvu (fant, to je zdaj moderno, odkar imamo Karla v Vatikanu). Potem sem kot študent na univerzi, dokler je nekateri niso dali zapreti brez vsake potrebe, pred vsakim izpitom kot za oddih bral Tolstojevo Vojno in mir. Tam sem našel Bezuhova. Vedno bolj sem v njem srečaval Remca. Pred nekaj meseci sem na tukajšnji TV videl angleško priredbo romana in pred menoj je stal Janez Remic. Veš, kdaj sva se zadnjikrat videla? — Ko sem 7. maja 1946 prevzemal oblast v imenu Narodnega odbora v Trzinu, sem stopil tudi na domobransko postojanko. Tam je bil Janez, v uniformi četniškega oficirja. Ko sem ga poklical s pravim imenom, mi je namignil. Takoj sem razumel. Govorila sva zelo malo, ker čas ni bil primeren. Torej, poleg vseh zaslug, ki si jih pripisal Janezu, dodaj tudi to: bil je odličen komandir, kot so mi rekli njegovi fantje, bil je vojak, kot se spodobi, in šel je po poti kot tistih 12.000. Smrt teh ljudi Tebe grize in Te bo, dokler ne boš javno znal napisati, kako in zakaj ste jih pobili. Dokler boš pisal knjige, kakor je ta, o kateri je govora, bom vedno mislil, da jih pišeš zato, ker je „Vsemogočni“ partiji všeč, da nekdo kvari slovenski narod. Tvoj tekst je strup za slovensko mladino in nikogar od bodočih samomorilcev ne boš s svojo knjigo rešil.

Si kdaj sinu povedal, kako ste dali zažgati Balantiča? Si kdaj priznal, kako si brezupno iskal originale Hribovškovih pesmi — ki so potem izšle v svobodnem slovenskem svetu v Buenos Airesu —, da bi ga prikazal kot partizanskega pesnika? Si kdaj povedal sinu, da Kidriču na smrtni postelji niso dovolili obiska duhovnika, ki ga je prosil, in enako Prežihovemu Vorancu? Si kdaj zadnja leta pred njegovo smrtjo govoril s Finžgarjem, ki je bil končno starosta krščanskih socialistov? — Verjetno ne. Tako mislim.

Poglej, isto polomijado, ki jo je napravil Vidic z opremo svoje knjige o črni roki, je Tebi pozitivno napravil Matjaž Vipotnik. Same kamne je dal na obe obojnici. Zakaj? — Pokazal Ti je pot: ni dovolj noben kamen, da ne bi duša prišla k Stvarniku. Tvojega fanta je Bog poklical k

sebi takrat — tako ali tako — kadar se mu je zdelo, da je zanj — za fanta namreč — boljše. Koliko bi Ti trpel, če bi se stvari odvijale naprej: fant je bil proti Tebi, s tem proti partiji, s tem proti režimu, Ti pa bi kot veren sluga režima moral vse to prenašati. Si predstavljaš, kakšne gube bi imel na obrazu in kolikokrat bi se napil do onemoglosti, da uporabljam Tvoje izraze. Potem: kamen še ta kamen, v vodi se obrne, a mladost se moja... Jože: si razumel Vipotnika? In končno: kolikor kamnov je na ovojnicah, toliko jih lahko zmečeš, če imaš seveda pogum, v obraz vsem tistim, ki danes Slovenijo duhovno, moralno, fizično, gospodarsko uničujejo. Začni! Stopi korak naprej kot Edi Kocbek in priznaj v imenu naše generacije, ki je ostala doma, da je ves koncept režima zgrešen, obenem pa tudi priznaj vse pokole. In tu Te Edi boli: prehitel Te je s svojim tekstom Pahorja. Veš, če bi hotel, bi se razpisal na debelo. Tako po samo tole: Edija gledam iz dveh stališč. Ker sem pripadnik politične stranke, ki je vedno bila proti komunizmu, ker sem bivši domobranec, ker sem že trideset let v zdomstvu, ga pomilujem, da ni imel poguma vsega tega povedati že zdavnaj, hkrati pa doseči, da bi tudi režim to priznal. A pri tem me tolaži golo dejstvo, da so vas že pri Dolomitski izjavi partijski krepko nesli. Od takrat ste vsi postali, kakor vas je označil Kidrič. S to razliko, da si šel ti k spovedi k partijcu Kardelju — nočem iti v podrobnosti Tvojega popisa, ker si mi gabi. Edi pa je šel svojo pot naprej. Upam, da se bo nekega dne dokončno srečal s Sv. Duhom — ta namreč nima vedno počitnic. Če pa Edija sodim kot človeka, potem mu moram priznati, da je bil doslej edini iz vaših vrst, ki je vsaj nekaj priznal. (Pa Svetina v svoji Ukani.)

Ti si mlajši od njega. Vsi nekdanji čari njegovega okolja so danes že ostareli. Torej je vrsta na Tebi: imaš zgodovinsko priložnost, da priznaš vse, ne pred nami, pred današnjim rodом, doma. Slovenstvo je eno samo, kot praviš Ti. To trdimo tudi v zdomstvu. Torej, fant — daj, če imaš pogum. Dokler pa tega ne bo, je vse Tvoje pisanje strup: ubijaš narod, iz katerega si izšel.

Si kdaj vse te stvari povedal sinu ali bližnjim? — — —

Veš, kadarkoli poslušam Čajkovskega 1812, se vedno z globokim srcem spomnim očetnjave. Prekletost enostavno je bilo Cankarju in drugim zganjati zdomstvo na Dunaju... A o naši očetnjavi je pel šmonca — kdaj boste ponatisnili vsaj eno Pregljevo knjigo? In Simon Jenko leži na istem pokopališču kot naš nesmrtni France Prešere. Tako zafkrljivo narcisovsko govoriš, da nisi nikdar razumel, kako se je mogel Prešeren zaleti v drobno podeželsko mestece, v tem primeru Kranj. Prav je imel, ker se je hotel izogniti že tedaj po svoje boleči Ljubljani. Ta Ljubljana, nekoč bela, kakor smo rekli — —ne zaradi belogardistov — je zdaj zaradi vas postala gnila na vrhovih. Pojdi na deželo, živi s preprostimi ljudmi, in srečal boš mir. Verjemi mi. Prep pa še nekaj poizkusi: ugotovi, če je kje na Slovenskem katera koli cerkev ali kapela posvečena Sv. Duhu. Vprašaj Zadnikarja, ta verjetno največ ve. Če je ni, potem začni izbirati primeren prostor, kjer jo bomo postavili skupaj, ko bo očetnjava svobodna.

Sicer pa: ne računaj, da boš v politiki uspel, ker se Tvoj priimek ne začenja s črko K. — Naprej pa sam delaj zaključke...

In še: pojdi v Kočevske gozdove, kjer leže pobiti domobranci in mi sporoči, do kam Ti je milica pustila priti. Veš, razumem vse, kar se je med revolucijo zgodilo — od 22. 6. 1941 naprej do 8. 5. 1945, nikdar in nikoli pa ne bom razumel, s kakšno besnostjo je Tito na ljubljanski univerzi govoril nekaj dni pred vračanjem, da „dolgo ne bodo gledali sonca“. Lep pozdrav!

7. julija 1979.

P. S. — Slučaj je nanese, da sem tisti dan, ko sem uredniku Vestnika oddal tole pisanje, dobil na posodo v branje Tvojo novo knjigo Nevarna razmerja (II. izdaja).

* * *

„Dopovedoval sem ti spet, da mogoče res poenostavljam, ker je skoraj sleherni vzgojni poseg v bistvu poenostavljanje, ne poenostavljam pa resnice, da tako brezglavega, zapuščenega in nedelavnega mladega rodu kot je dandanašnji najbrž še ni bilo na Slovenskem.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 9

„Le naša (mladina) ne zna izmeriti svojih naravnih moči in s tem dalje in nebeske strani svojega delovanja. In kot največji dokaz za to umanjkanje je žalostna resnica, da smo Slovenci med prvimi na svetu v mladinskih samomorih.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 9

„In če čisto posebej zaradi tega, ker si nihče ne upa povzdigniti glasu in zarpiti resnice, nasprotno, vsi hitijo z obiranjem figovega listja, da bi kar najbolj učinkovito prekril blazno sramoto našega naroda, naše svetovno preinstvo v mladinskih samomorih.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 9

„Le sem pa tja kakšen pisun, zaradi nesramne časnikarske požrešnosti, nakaže to zlo vprašanje, a še njega vsi prevpijejo z molkom neiskrene sramežljivosti. Le nekateri sadistični zoperniki nesnažno senzacijo kljub vsemu glodajo kot lačen pes mrliško kost. Svinje! Svinje! Hudodelci!“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 10

„Kolikor bolj namreč razmišljam o narodu, katerega živi član sem, tolikanj bolj me grabi skrb. In me polni stid. In tudi strah in spoštovanje. In me vrta vprašanje: kako je mogoče biti Slovenec? Kako je mogoče?“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 11

„Vem, da živim v domovini klavrnosti. Vem, da je naš narodni značaj kljub novim, svetlejšim potezam še zmeraj pohleven, vase ugledan, utišani, neustvarjalen, kljub razglašenim videzom len, zanikrni, in vem, da se nezaupnost drži sleherne kretnje in sleherne besede, da se nam hlapčevstvo še zmeraj pozna na čelu in da nam je samozatajevanje, to krščansko darilo, še zmeraj v napoto. Mislim, da so vse to znamenja bistvenega pomanjkanja življenjskih sil. In tako, če pridejo hude življenjske stiske, ki jih zdrav in življenjske sile poln človek razreši z zavihanimi rokomi in stisnjenimi zobmi, Slovenec rajši napravi samomor ali pa zapusti domovino...“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 12

„Ampak izročila narodnoosvobodilnega boja, ki naj bi se živo prerajala in nadaljevala v dejanskem preobražanju slovenskega človeka in njegovega vsestranskega sodelovanja v ustvarjanju modernega socialističnega sveta, počasi izginevajo. Zakaj? Ker jih spodkopavajo z najbolj pretkanimi sredstvi: z ironijo, cinizmom, omalovaževanjem... in dejanskimi frontalnimi napadi.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 13-14

„Vsekakor je res, da smo Slovenci nekoč gojili telovadbo in šport, ampak gojili smo ju iz političnih razlogov oziroma iz strankarskega tekmovanja. Danes, v socialistični družbi, se v kulturi telesa edinole Cerkev kosa z družbo, a še ta zelo previdno, zato da pravega tekmovanja, kakršno je bilo v obdobju slovenskih strankarskih bojev, sploh priti ne more.“

J. Javorek — Kako je mogoče, str. 17

„Zakaj pri nas vse vzamemo zares, tudi krščanstvo in njegovo ponižnost. Medtem ko so drugi krščanstvo oblekli kot oblečeš površnik, zraven pa ostali divji in napadalni, evropski in gosposki, smo mi postali ubogi, ubogi nasploh in na duhu. Pravi kristjani.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 23

„Tako pismo si mi pisal, ko si prvič pobegnil od doma. Razložil si mi, da ti gre urejeno domače življenje na živce, da tudi mene ne moreš več prenašati in da si si kratko malo izbral svobodo. Ko si drugič pobegnil od doma, je bilo tvoje pismo še bolj obširno: razložil si mi, da boš šolo obesil na klin, da se boš preživljal z denarjem, ki si ga boš sam zaslužil, in da si bo zato ustvaril svet po svoji, ne pa po moji podobi. Skratka, šlo je za večne spore med očeti in sinovi.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 32-33

„S tvojim mrtvim telesom v naročju sem bil kot Mati sedmerih žalosti...“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 33

„Zato vztrajam pri tem pogovoru s tabo, ker hočem, da je zavoljo svoje neizprosne iskrenosti dokument naše dobe.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 34

„Nobena duhovna telovadba ne zaleže nič: branje mi postaja zoprno (pa saj tudi ne vidim), vsako napol intelektualno delo že spočetka smešno, meditiranja se bojim kot hudič križa.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 55

„Čakal sem, da boš dorastel in da ti bom takrat zelo temeljito razložil, zakaj so me v naši socialistični državi tri leta po koncu vojne, ki sem se je udeleževal od začetka do zmage, zaprli.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 60

„Kdaj neki se bodo tisti, ki so me zaprli, izčistili in zares samostojno začeli voditi življenje? Se dolgo ne.“

J. Javoršek — Kako je mogoče, str. 64

Ko se nekdo prodaja, je zato, ker ni nič vreden.“ (Juan Bautista Diamante)

Vzemi sekiro v roké in naskoči — nikdar ne doseže miru, ki pred bojem beži! (iz prastare pesnitve „Gilgameš“)

DR. CIGAN IN ČRNA ROKA

Nadaljujemo s pričujočo razpravo, o kateri je uredništvo dobilo vrsto izredno ugodnih in pohvalnih sodb, kar nam je v veliko veselje in zadoščenje, najprej zaradi stvari same, potem pa zaradi pisca, kateremu bodo takšna priznanja veliko, čeprav edino plačilo za ves trud in napor.

Bralce, ki niso imeli prilike, da bi tole razpravo poznali od vsega začetka, obveščamo, da je začela izhajati v 3-4-5/78 številki našega lista in je prekoračila že 65 strani drobnega tiska. — Ured.

V. FABULANTSTVO

Črv grobar Vidičeve verodostojnosti je tudi njegov odnos do resničnosti zgodb, ki jih podaja, in način dokumentiranja zgodb. Njegov odnos je tak, kakršen je dovoljen in je v navadi samo v fabulah, v pravljicah, basnih in romanih.

Pravljicar si snov svojega pripovedovanja o preteklosti prosto izmišljuje ali ponavlja prosto izmišljeno od drugih. Zgodovinar pa pretekle dogodke le odkriva: ne zida in ne ruši mest, le opisuje jih takšna, kakršna so, ali jih izkopava. Kakor hitro začne zgodovinar pripovedovati dogodke in prizore, ki si jih je sam izmislil in so le proizvodi njegove domišljije, neha biti zgodovinar.

Ker vsi vedo, da si pravljicar osebe, reči in dogodke prosto izmišljuje ali si jih je že pred njim prosto izmislil kdo drug, nihče ne zahteva od njega kakih prič ali navajanja dokumentov za resničnost stvari, ki jih pripoveduje. Glavno je, da je zgodba zanimiva in prijetna, zabavna ali tragično napeta. Lahko jo predstavi brez kakršnegakoli navajanja vira, lahko jo predstavi kot obnovitev tega, kar je slišal od drugih. Lahko začne enostavno s pripovedovanjem: „Nekoč je živel neki kralj, ki je imel tri hčerke...“ Lahko pa začne tudi z besedami: „Pravijo, da je nekoč živela kraljčica, ki je bila lepša kot jutranja zarja... Stara Srakoperka je pri ličkanju koruze povedala, da so nekoč živeli pesoglavci... Od dedka smo včeraj slišali, da so v tistem letu, ko so ribe še po suhem hodile...“ in podobno.

Zgodovinar si take vrste „dokumentacije“ ne sme dovoliti. Če je bil sam priča dogodkov, ki jih pripoveduje, mora povedati, da so mu znani iz njegove lastne izkušnje, in mora tudi povedati, kako in kdaj jim je bil sam priča. Če jih ne ve iz lastne izkušnje, marveč so mu znani le iz pričevanja koga drugega ali jih je razbral iz kakega zanesljivega zgodovinskega dokumenta, mora svoje bralce ali poslušalce kolikor je mogoče točno poučiti o virih, iz katerih je črpal svoje znanje o tistih dogodkih. S tem dokaže, da se ne boji ne kontrole glede verodostojnosti virov, iz katerih je črpal, ne glede svoje vestnosti v zasliševanju prič ali preučevanju dokumentov, ne glede svoje skrbi, da posreduje bralcem ali poslušalcem samo to in nič drugega kot to, kar so mu povedale priče ali kar je našel v dokumentih.

Če se za dokaz resničnosti dogodka, ki mu sam ni bil priča, sklicuje na pričevanje drugih ljudi, pa nobenega ne imenuje, čeprav bi ga lahko imenoval brez težave in brez nevarnosti, in se rajši poslužuje brezimnega pričevanja („pravijo... ugotovljeno je... nekdo je videl...“), kakor pravljicarji, izgubi njegovo pripovedovanje o tistem dogodku vso verodostojnost. Če prič, ki bi jih lahko imenoval, če bi hotel, noče imenovati, pomeni, da prič sploh nima, ali pa da potvarja njihovo izpoved in se boji, da bi ga zasačili v laži.

Prav posebno previden in vester v navajanju prič ali dokumentov mora biti zgodovinar, kadar pripoveduje o kaki zgodovinski osebi, da je zgrešila težke, naravnost neverjetne zločine. Če namreč nima popolnoma zanesljivih dokazov o krivdi, ki jim jo pripisuje, jim dela veliko krivico; če so še žive, pa jih povrh izpostavlja javnemu sramotenju in maščevalnosti. Pri vseh civiliziranih narodih sveta velja pravilo: Čim hujši je zločin, ki ga tožilec očita obtožencu, tem bolj ga mora vsestransko utemeljiti in dokumentirati, če hoče doseči, da sodišče obtoženca obsodi.

„Progresivni“ zgodovinar Jože Vidic pa se v svojem delu drži prav nasprotnega pravila. Čim strašnejše zločine pripisuje političnim nasprotnikom, tem manj čuti potrebo, da bi jih utemeljil in dokumentiral. Najbolj nečloveška dejanja in besede, ki jih očita bodisi salezijancem bodisi drugim „črnorokcem“, sploh ne dokumentira ali pa jih „dokumentira“ kot se dokumentira resničnost pravičje („Ugotovljeno je... vedo povedati... pravijo... Jevc mi je navedel imena prič“ itd.).

Zadostovalo bi le par ugotovljenih primerov take „dokumentacije“, pa bi Vidičeva knjiga izgubila vso zgodovinsko verodostojnost. Pa je takih primerov nič koliko. Poglejmo si vsaj nekatere malo поблиže.

Na str. 278-380 imamo opis štirih oseb družine Ukmar. Vidic ve povedati, kako je domobranski komandant v noči 24. novembra 1943 s petimi pajdaši vdrl v to hišo, tam vse razbil in razbrskal, nato gnal vse štiri člane Ukmarjeve družine, ki so bili doma, v Kozlarjevo goščo, jih med potjo ogovarja, zmerjal, nesramne opazke delal na račun hčerke Milke, nato pa so vse s puškinimi kopiti potolkli.

Odkod ve Vidic, da je te ljudi pobil iški komandant s petimi pajdaši, odkod ve, kaj je delal s temi ljudmi po poti in na kak način jih je pobil? Pri tej nočni predstavi so bile navzoče samo tele priče: nočna tema; štirje člani Ukmarjeve družine, ki po smrti niso mogli nikomur povedati ne kdo jih je ubil, ne kako jih je ubil; komandant, ki ni bil tako neumen, da bi o tem komurkoli pripovedoval, najmanj pa Vidicu Jožetu; pet komandantovih pajdašev - domobrancev, od katerih gotovo prav nobeden ni izdal nič o tem umoru, saj je komandant izbral same najbolj zanesljive. Saj Vidic ne more navesti niti enega imena teh komandantovih „pajdašev“. S kakim veseljem bi navedel vsaj enega, če bi zvedel zanj! Odkod torej ve za ves tisti nočni dogodek, za vse besede in dejanja morilcev in žrtev? Le čudežna svetilka Vidičeve domišljije je iz časovne razdalje 30 let prodrla nazaj v tisto temno novembersko noč in mu pričarala pred oči ime komandanta morilcev, število njegovih pajdašev, vse besede in dejanja žrtev in morilcev!

Na str. 380-382 opisuje Vidic umor Romane Ukmar in njene matere. Kot da je ves čas bil med morilci, nam je točno obrazil v zvezi podrobnostmi strašno nočno predstavo, ki so si jo privoščili iški komandant in še trije njegovi pomočniki pri rabeljskem poslu, kako so lepo Romano pred očmi matere počasi slačili, nato pa ubili, mater pa dali upepeliti v Auschwitzu. Romana in njena mati sta bili sami med rablji, nikogar drugega ni bilo blizu in bilo je itak ponoči. Komandant in trije domobranci niso nič povedali, saj Vidic sam pravi, da so izvrševali zločine v največji tajnosti in da so imena „črnorokcev“ bila še drugim domobrancem neznana. Romana in njena mati tudi nista mogli nikomur nič povedati, kaj sta pretrpeli, ker sta bili obe mrtvi. Odkod je torej Vidic črpal svoje znanje o tisti nočni predstavi l. 1943, da jo pozna do zadnje podrobnosti? Ali je bil med morilci ali pa mu je vse to pričarala čudežna svetilka njegove domišljije.

Vidic ve povedati, da je domobranski komandant poslal Romanino mater v Auschwitz s „priporočilnim“ pismom, naj jo upepelijo (ali kakorkoli drugače spravijo s sveta). Kje ima dokaz, da so imeli domobranci po veljniki pravico pošiljati ljudi v nemška taborišča, ki so bila izključno pod komando gestapa? In odkod ve za „priporočilno“ pismo? Kvečjemu od čudežne svetilke svoje domišljije.

Vidičeva čudežna svetilka — domišljija nam točno pokaže celo take zgodovinske dogodke, ki jih sploh noben človek na svetu ni mogel videti ne tedaj, ko so se godili, ne kdaj pozneje, recimo po tridesetih letih. Na str. 528 beremo o umoru medicinske sestre Mimice Pervanje, **da bi mati Mimice** ko jo je črnorokec spraševal, kje spi njena hčerka, „**če bi bilo svetlo** (črnorokec je luč v sobi ugasnil), **videla**, kako se je neznanec zlobno in sadiščno nasmešnil. Mati Mimice torej ni videla smehljaja na morilčevem obrazu, ker je bila v sobi tema; morilec o smehljaju prav gotovo nikomur ni spregovoril. Vidic pa ga je po 30 letih videl, s pomočjo svoje čudežne svetilke! Isto velja za dejanja in misli Kare (str. 183-184).

Na str. 397 Vidic toži, da „se nam (Vidicu in njegovim sodelavcem, op. p.) je posrečilo sneti masko dr. Kraljiču šele po njegovi smrti.“ Kakšno masko so mu po smrti sneli in kaj so pod njo odkrili? Na str. 395 nam je Vidic povedal, kaj je kanonik dr. Janez Kraljič skrival pod masko: „Bil je tisti, ki je v vohunsko službo pritegnil številne duhovnike, predvsem mlade kaplane, verne dijake, študente in intelektualce, pobožne kmečke mame in mlade delavske in kmečke fante.“ Odkod Vidic to ve? Niti sledu ne najdemo v vsej knjigi o kakem dokazu, o kaki priči, o kakem dokumentu, ki bi to Vidičevo obtožbo potrdil. Edini vir Vidičeva znanja o tej umazani vlogi kanonika dr. Kraljiča je spet čudežna svetilka.

Na str. 485 beremo: „Ni skrivnost, da je ta kaplan (Anton Šinkar, obsojen in umorjen na Kočevskem procesu l. 1943, op. p.) svojeročno klal aktiviste OF in ujete partizane.“ S tako pravljicarsko „dokumentacijo“, kot se je poslužuje Vidic pri obtožbi kaplana Šinkarja („ni skrivnost, da...“), se da dokazati komurkoli na svetu karkoli. Tudi to: „Ni skrivnost, da je Vidic lastnoročno mučil in pobijal od Angležev izročene domobrance in celo njihove družine.“ Kaj bo Vidic na tako obtožbo odgovoril? „Če ni skrivnost, povej, kdo to ve, kje stanuje, kdaj me je videl mučiti in pobijati domobrance. Če pa je skrivnost, če nihče ne ve, kaj sem počenjal z domobranci, kako potem praviš, da ni skrivnost?“

Nad vse poučen je primer Vidočevega načina dokumentiranja kot ga najdemo v opisu napada na Valantičevo družino na str. 478-488. Zločin umora te družine podtika Vidic kaplanu Wolbanku, čeprav vsi znaki kažejo, da je Valantičeva hiša bila napadena od partizanov, ker so Valantičevi imeli v svoji delavnici nastanjeno posadko domobrancev. Kakšen dokaz ima Vidic za dokumentiranje svoje obtožbe proti Wolbanku, češ da je ta organiziral pokol cele Valantičeve družine, ki je stanovala ob delavnici? Čez dva meseca so našli v Krki trupla članov te družine, ki so kazala rane, torej so bila pobita, preden so jih vrgli v reko Krko. Vidičeva čudežna svetilka je ugotovila, da so rane na truplih dokaz, da so to družino pobili domobranci, kajti partizani nikdar in nikoli ne bi prej ljudi pomorili in jih šele nato pometali v vodo! In ne bi družini postavili po vojni spomenika (ki je pomenil vračanje krivde na domobrance! op. p.).

Ni časa, da bi enega za drugim podrobno analizirali vse neštete slučaje, ki dokazujejo, da si Vidic sproti prosto izmišljuje najhujše zločine, da mu ne zmanjka snovi za njegov obširen roman **o hudobnem domobrancu in o dobrem partizanu**; o zverinskem črnorokcu, ki vedno le zverinsko davi in kolje, in o nežnem vosovcu, ki nikoli ne ubija, ampak le usmrčuje. Naj opozorimo bralca Vidičeve knjige le še na par takih primerov Vidičevega fabulantstva, da jih sam analizira in ugotovi, kako čudežno vsevedna zgodovinska priča je Vidičeva čudežna svetilka.

Str. 489: odkod ve Vidic za besede Becetlove žene, če so njo in njene moža izdajalci ubili, ko sta bila sama na polju? Str. 507: odkod ve za besede, ki jih je učiteljica Mara prišepetavala Kolmanu? Str. 532: odkod, če ne iz svoje čudežne svetilke, ima Vidic podatke za svoje sramotne obtožbe proti dekanu Lavriču? Str. 403: odkod ve, kje ima dokaze, da je

cigančka ubil iški komandant. Str. 401: kdo mu je povedal, kaj je ta komandant govoril svojim „apostolom“? Kdo, če ne njegova čudežna svetilka, mu je povedala, kako je prav isti ravnal z žrtvami? Str. 402: Od koga je zvedel Vidic, kaj je Grum počenjal s Francko: od mrtve Francke, od Gruma, od čudežne svetilke? Od Gruma gotovo ne.

Druge podobne primere iz trte izvitih obrekovanj, ki so dokumentirana edinole s čudežno svetilko stvariteljske domišljije „zgodovinopisca“, bo vsak količjak kritičen bralec brez težave sam odkril, če bo vsaj nekoliko skrbneje pretehtal Vidičeve obtožbe.

Vsak bralec lahko tudi sam ugotovi tiste številne primere, ko Vidic uporablja za dokazovanje najhujših obtožb pravljčarski način dokumentiranja. Naj navedem le par primerov: „Ugotovljeno je (str. 388)... Starši in obveščevalci so mi povedali (389)... Ljudje so celo sumili (397)... Žazarci pravijo (538).

Zanesljivi dokazi, da si je Vidic pri izbiranju „zgodovinske“ snovi za svojo knjigo velikokrat poslužil stvariteljske sile svoje domišljije, so tudi tile: zvrčanje odgovornosti za najhujše zločine na mrtve, ker se ti pač ne morejo braniti; dokazovanje najhujših zločinov, ki jih komu pripisuje, z izjavami in dejanji prič, ki so že umrle in jih ni mogoče več zaslišati ter zvedeti od njih, če so res to in to naredile, to in to izjavile.

Na Lisičjem je npr. bilo več salezijanskih duhovnikov. Vsi so imeli stike z okoliškimi ljudmi in nujno tudi z domobranci, ki so bili nastanjeni v gradu, kakor prej s partizani. Dva duhovnika sta spovedovala. Pa Vidic naredi za najhujšega „črnoroka“ dr. Cigana, in izmed vseh salezijancev edino njega imenoma navaja. Zakaj? Ker je že mrtev. Kanonika dr. Kraljiča naredi za glavnega mobilizatorja „črne roke“ med duhovščino. Kdaj odkrije to njegovo vlogo? Ko zve, da je umrl. Kaplana Malovrha in šinkarja obtožuje, da sta kot črnoroka lastnoročno ubijala nedolžne ljudi in bila najhujši klerikalni propalci. Zakaj prav ta dva? Ker že od l. 1943 eden in drug trohnita v zemlji, kamor ju je poslala „pravica“ revolucionarnega sodišča. Kaplana Petra Križaja, domobranskega vojaškega kurata, ki ga je že l. 1946 po strahovitem mučenju dalo usmrtiti revolucionarno sodišče v Ljubljani. Ko so se domobranci umikali iz Slovenije, se on ni hotel umakniti, čeprav so mu drugi to svetovali. „Vojne je konec“, je rekel, „za kurata nisem več potreben, med domobranci sem vršil le svojo duhovniško službo, spovedoval in pridigal. To ni noben zločin, drugega mi pa tudi ne morejo očitati.“

Zgodovinar sme opustiti imena prič le v dveh slučajih: a) če je dogodek, o katerem govori, tako javen, da je znan takorekoč slehernemu prebivalcu kakega kraja (tak je npr. požig farne cerkve, usmrtitev talcev na javnem prostoru, pred očmi vsega prebivalstva). b) Če se z imenovanjem prič izpostavlja veliki nevarnosti ali zgodovinar, ki jih navaja, ali priče, katere navaja. Toda česa naj bi se bilo bati pričam, ki bi potrdile s svojo izpovedjo zločinstva, katere očita svojim političnim nasprotnikom komunistična partija v Vidičevi Zgodovini „črne roke“? Še bogato nagrado bi dobile, če bi potrdile tista zločinstva in nihče tudi ne bi veliko poizvedoval, če govorijo resnico ali ne.

Če pomislimo, kako neizmerno velik interes je imela partija, da po bitim domobrancem dokaže čim grozovitejše zločine, moramo reči, da je Vidičeva procesija prič proti domobrancem in njihovi „črni roki“ pravzaprav beračija — procesija večinoma slepih „očividcev“.

LIBER LIBERAT! — SVOBODNI OSVOBAJA! (latinski pregovor)

VI. DIVERZANTSTVO

Če je Vidičeva knjiga o „črni roki“ z vidika zgodovinske znanosti res tako podpopprečna, tako malo verodostojna, kako je potem mogoče, da se je toliko slovenskih ljudi navdušilo zanjo in verjelo Vidičevim trditvam? Kako je mogoče, da je prva izdaja te knjige, čeprav je izšla menda v 7800 izvodih, bila v nekaj dneh ali mesecih razprodana in je avtor moral pripraviti takoj drugo izdajo?

Predvsem je treba vedeti, da v državah z diktatorskim režimom (tudi v takih, ki svojo diktaturo krasijo z imenom „demokracijski centralizem“) višina naklade in hitrost razprodaje kakenga spisa še ni noben dokaz znanstvene ali umetnostne prvovrstnosti tistega spisa. Tudi ni še dokaz, da ljudje verjamejo v resničnost avtorjevih idej. Utegneta biti zgolj dokaz, da spisa ustrezata trenutnim direktivam režimskega „vrha“ ali je bil celo naročen od njega. Hitlerjev „Mein Kampf“ ni bil nobeno čudo umetnosti ali znanstvene razgledanosti, pa je bil kljub temu ena izmed najbolj razširjenih knjig v Tretjem rajhu. Stalinovi spisi so zopet in zopet izhajali v milijonskih nakladah, dokler je on živel, pa ne zaradi njihove umetnostne ali znanstvene vrednosti.

Vidičev spis o „črni roki“ predstavlja trenutno najvažnejšo „zgodovinsko resnico“ komunističnega diktatorskega režima v Sloveniji. Zato so mu pela slavo vsa javna propagandna in reklamna sredstva, iznašla so edinstvenost Vidičevega nepričakovanega zgodovinskega „odkritja“, izražala občudovanje nad avtorjevo vztrajnostjo in vestnostjo v zbiranju dokumentov in zasliševanja prič. Nakup takega spisa je obvezen za vse šole, za vse druge vzgojne zavode, za vse državne knjižnice, za knjižnice nešteti kolektivov, za zasebne knjižnice vseh tistih od režima odvisnih občanov, ki nočejo veljati za reakcionarne, desviciacionistične ali revizionistične. Štefke Podbevšek „Sv. Urh“ je pravi mozaik zgodovinskih netočnosti, laži ali polresnic. Vendar je svoj čas bil best-seller, ker je predstavljal uradno „zgodovinsko resnico“. Zdaj pa se ta best-seller neogljuje valja po knjižnicah in čaka na usmiljenega bralca.

Pa tudi to je treba upoštevati: snov Vidičevega spisa je kar se da „vroča“. Dotika se najbolj žgočega problema vsega povojnega časa: problema tajnega pokola domobranske vojske. Saj je skoraj ni družine na Dolenjskem, ki ne bi imela vsaj enega mrtvega člana. Cele vasi so ostale takorekoč brez moškega prebivalstva. Ko je Kocbek l. 1975 raztrgal zaveso, ki je državljanom SRS zabranjevala pogled v najsvetejšo skrivnost partije, v razbičana, pretolčena in razmesarjena trupla nad deset tisoč brez sodnega procesa na hitro poklanih Slovencev - domobrancev, so nanovo oživele vsi bridki spomini na tiste strašne čase. Znova so zakrvale in zaskеле še nedoceljene težke rane. Z njimi pa želja, zvedeti čim več o osebah kakorkoli zapletenih v tista dogajanja. Vidič pa je predstavljal slovenskemu bralcu svojo knjigo o „črni roki“ kot vrhovno razodetje največjih tajnosti tiste dobe. Navajal je imena, podrobno opisoval kraje in okolnosti skrivnostnih umorov, kot prvi uradni zgodovinar je potrdil vrnitev in pokol „nekaj tisoč domobrancev“. Njegov spis govori o najvidnejših predstavnikih enega in drugega tabora, razkriva tajne niti te ali one organizacije. Je pravi lovec na škandale, v katere naj bi bile zapletene osebe, ki so med slovenskim ljudstvom veljale za najbolj poštene in nesebične. Knjiga „Po sledovih črne roke“ je kot ogromno smetišče najraznovrstnejših imen, dogodkov, zločinov, senzacij, škandalov izza časa „narodnoosvobodilne“ vojne. Ni čuda, da je marsikdo segel po njej, upajoč, da iz tolikoga kupa vsevrstne zgodovinske šare izgrebe vsaj kako drobtinico resnice o tem ali onem dogodku, o tem ali onem članu družine, o tem ali onem prijatelju in znanecu. Tudi če ni imel najboljšega mnenja o verodostojnosti Vidičeve knjige.

Vendar je treba priznati, da je marsikateri slovenski človek vsaj delno nasledel Vidičevemu prikazu dogodkov in oseb tistih tragičnih let. Posebno mladina in zamejski Slovenci. Vzrokov za to je več.

1. NEPOZNANJE KOMUNISTIČNEGA „NARODNOOSVOBODILNEGA“ BOJA

a) Radi časovne odmaknjenosti

Mlajša povojna generacija nima lastnih izkušenj glede slovenske komunistične revolucije, imenovane „narodnoosvobodilne“ borbe. Odvisna je od pričevanja starejše generacije. To pričevanje pa ji je vsaj v matični Sloveniji dostopno le skozi filter enega od dveh taborov, ki sta se za časa okupacije borila med seboj na življenje in smrt: skozi filter začasnega zmagovalca, to je komunistične partije. Saj so monopol partije ali vsaj pod njeno kontrolo vsi pisani zgodovinski viri, vsa sredstva javnega obveščanja, vse šole in druge vzgojne ali kulturne ustanove. Samo partija piše zgodovino svoje krvave revolucije; samo to smejo državljani o tej revoluciji zvedeti, kar ona dovoli. Manipuliranje z zgodovinskimi dejstvi ji je zaradi globoke psihološke spremembe v mlajših generaciji še lažje. Audiovizualna sredstva so namreč znatno atrofizirala zmožnost samostojnega presojanja dejstev in smisel za sintezo. Obračajo se direktno na čutno zaznavanje, a ne razum; stvarnost prikazujejo v posameznih koščkih, s katerimi tako silovito zaposlijo in prevzamejo pozornost, da se v človeku nujno zniža zmožnost kritične presoje zgodovinskih trditev, posebno pa zmožnost ocenjevanja posameznih delov kakega zgodovinskega dogajanja v njihovem odnosu do celote.

b) Zaradi drugačnosti partizanskega boja v zamejstvu

Za Vidičevo uradno razlago so sprejemljivi posebno tisti deli slovenskega naroda, pri katerih „narodnoosvobodilni“ boj komunističnega tipa ali sploh ni bil poznan, ker ga ni bilo, ali pa se ni mogel pokazati v vsej svoji revolucionarni ostrini (kot imenujejo z olepševalnim izrazom neusmiljeno revolucionarno krutost komunisti), ker ni bilo pogojev za to.

Niti v matični Sloveniji boljševiska revolucija ni bila povsod enako kruta. Na Štajerskem, ki so ga Nemci imeli do konca vojne najbolj trdno zasedeno, se komunistično partizanstvo ni moglo razviti s tako silovitostjo kot v Ljubljanski pokrajini (Dolenjska, Notranjska, Bela Krajina). V Prekmurju, ki so ga imeli zasedeno Madžari, se komunistična revolucija sploh ni mogla razviti, bodisi zaradi odločnosti madžarskih zasedbenih sil, še bolj pa zaradi odpora prekmurskega slovenskega prebivalstva proti boljševizmu, ki so ga imeli priliko spoznati, čeprav le za kratko dobo, za časa komunistične vlade Bela Kuna na Madžarskem ob koncu prve svetovne vojne, ko je bilo Prekmurje še pod Madžarsko.

Najbolj dovzetni so za Vidičevo razlago „narodnoosvobodilnega“ boja, kakršnega je vodila partija, zamejski Slovenci.

Koroški Slovenci, živeči v mejah Avstrije, vse do konca vojne niso imeli prilike spoznati partizansko vojsko komunističnega (ljublanskega) tipa. Ne starejša, še manj pa mlajša generacija.

Koroški „partizani“ so do konca vojne imeli le isto ime kot partizani matične Slovenije. Bili so čisto drugačna vojska, z drugačnim ciljem in drugačnimi metodami. Niso bili niti ideološko niti organizatorno pod vodstvom komunističnega centra v Ljubljani. Bili so skrivači in dezertarji, njihov boj je veljal izključno nemškemu okupatorju.

V avstrijski Koroški je vse do konca vojne, dokler niso prišli na koroška tla partizani ljubljanskega, komunističnega tipa, narodnoosvobodilni boj bil zares samo narodnoosvobodilni boj. Vrhovni cilj in smisel tega boja

je bilo reševanje in obramba slovenskih življenj, slovenskega imetja, časti in svobode, uničevanje imetja in življenja „razrednih sovražnikov“, lastnih rojakov.

„Narodnoosvobodilni“ boj, kakor ga je v ljubljanski pokrajini pod krinko OF sprožila in vodila komunistična centrala v Ljubljani, pa je takle po imenu. V resnici je bila to pristna boljševiška revolucija na slovenskih htleh. Izvajala se je dosledno po pračloveško barbarskih metodah, ki jih je v svojih spisih sistematiziral Stalin po vzoru krvave revolucije boljševiške stranke Rusije. V tistih letih so jugoslovani, posebno pa slovenski komunisti vsi priznavali Stalina za svoje najvišje božanstvo na svetu, za svojega nezmotljivega idejnega voditelja in nezmotljivega vojaškega genija vseh časov; bil je njihov firer, z njegovim imenom na ustnicah so umirali, za razširitev njegove osrečujoče oblasti na svojo domovino in na ves svet so bili pripravljeni žrtvovati tudi svoje najdražje, očeta in mater, brate in sestre, celo ves narod.

Kdorkoli je imel priliko biti neposredna priča tega partizanskega načina „boja proti fašizmu“ in „osvobajanja naroda“, bo brez oklevanja podpisal zgodovinsko sodbo, ki jo naj tu še enkrat pribijemo: Ni ga bilo v vsej zgodovini slovenskega naroda še nikoli sovražnika, ni ga bilo v drugi svetovni vojni na slovenskih tleh okupatorskega vojaka ali civila, ki bi s tako satanskim sovraštvom, s takim sadizmom in s tako brezskrbno hladnokrvnostjo uničeval življenje, zdravje, imetje, čast in svobodo slovenskega naroda, kot je to v imenu „narodnoosvobodilnetga“ boja delal slovenski komunistični partizan. Strahotna je ta zgodovinska sodba nad gibanjem, ki se je vsemu slovenskemu narodu in vsemu svetu predstavilo kot edini nosilec domovinske ljubezni in edini osvoboditelj slovenskega naroda. Toda sodba je neovrgljivo dokumentirana. Prvi dokument: **strahotno uničenje slovenskega ozemlja**, ki ga je „osvobajala“ komunistična partizanska vojska, desetkrat večje kot ga je in bi ga povzročil katerikoli od okupatorjev na svojem zasedbenem ozemlju. Drugi dokument: **grozotno mučenje, sramotenje in pokol domobranske vojske po vojni, pokol otrok in žensk in tisoče drugih Slovencev**; tako strašnega rodomora, združenega s tako grozotnim mučenjem ni izvajal noben okupator ob zasedbi slovenske zemlje, tega barbarstva nad lastnimi rojaki je v 20. stoletju po Kristusu bil zmožen le odpadnik od slovenske krščanske kulture, v boljševiški šoli azijske krutosti za fanatičnega janičarja prevzgojeni slovenski rojak, komunist-stalinist! Tretji dokument: **nezaslišano barbarstvo razmesarjevanja trupel, prekopavanja in uničevanja grobov svojih žrtev, preprečevanje pokopa in groba**. Že med vojno je komunistična partizanska justica svoje žrtve do golega slečene in često razmesarjene metala v brezna in jame ali jih zasilno pokopavala na skritih krajih, da jih domači ne bi mogli odkriti in jim narediti grob. Po vojni pa je razbičane in razmesarjene protikomunistične slovenske borce metala v najbolj skrita brezna, rudnike in druge jame, jih nato dala razstreliti, morišča pa zastražiti, da svojci ne bi mogli iskati trupel svojih dragih, jih pokopati in jim izkazovati tisto posmrtno čast, ki jo pobitim sovražnikom dovoli celo večina divjakov. Tudi grobove tistih protikomunističnih borcev, ki so jih svojci našli in pokopali, so morali septati v zemljo, da ne ostane sledu za njimi. Izkopali so tudi truplo dr. Ehrlicha, svetniškega voditelja akademske mladine, ki je padel kot žrtev njihovega atentata, ga nekje uničili ali skrili. Ljudje govorijo, da so ga poslali v tovarno za milo. Tudi, če ga niso, to barbarsko divjanje proti mrtvim nasprotnikom je v tem stoletju v takem obsegu verjetno edinstven pojav v Evropi.

Te vrste „osvobajanje“ slovenskega naroda, kakor so ga v matični Sloveniji, posebno v ljubljanski pokrajini, štiri leta izvajali od Stalinovih učencev v Stalinovih metodah izšolani komunistični partizani, koroški Slo-

venci niso imeli prilike spoznati. Ti slovenski partizani boljševiskega kova so prišli med koroške Slovence šele na koncu vojne. Tedaj je bila bitka partije za uničenje domačega „razrednega sovražnika“ v Sloveniji že zmagovito končana, Koroška pa je bila že pod kontrolo angleške zasedbene vojske. Slovenski komunistični partizani niso imeli na Koroškem možnosti, da razvijajo iste vrste narodnouničevalni boj, imenovan „narodnoosvobodilna“ borba, kot so ga prej vodili v matični Sloveniji.

Zato je naravno, da ogromna večina koroških Slovencev enostavno ne more razumeti, kako je bilo mogoče, da se je v matični Sloveniji našlo toliko „izdajalcev“, toliko Slovencev, ki so bili proti „narodnoosvobodilni borbi“; kako je bilo mogoče, da so sprejeli celo orožje od okupatorja in se na njegovi strani začeli boriti proti „osvobojevalcem“, proti partizanski vojski. Najmanj pa jim gre v glavo, kako je mogel celo njihov koroški rojak, ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman z vso svojo duhovščino stopiti na stran „izdajalcev“, obsojati Osvobodilno fronto in njeno „narodnoosvobodilno“ vojsko ter na ta način sodelovati z okupatorjem pri zatiranju slovenskega naroda.

Isto velja za goriške in primorske Slovence. Tudi med nje je „narodnoosvobodilna“ vojska prišla šele proti koncu vojne, po italijanski kapitulaciji, in ni imela prilike razviti vse svoje strahotne revolucionarne ostrine proti „razrednemu sovražniku“. Tam ni bilo cerkva, prosvetnih domov, župnišč, šol, sokolskih domov, gasilskih domov, kakih drugih kulturnih objektov, ki bi bili last „razrednega sovražnika“, to je nekomunističnih ali protikomunističnih slovenskih „buržujev“ in „kulakov“, nosilcev „starega reda“. Ni bilo slovenskih organizacij, kulturnih, pevskih športnih, prosvetnih, cerkvenih društev, ki bi utegnili predstavljati resno oviro partiji pri njenem poskusu zavojevanja absolutne oblasti nad slovenskim narodom pod krinko narodnoosvobodilnega boja. Vse to je že prej zatrl, porušil, uničil Mussolinijev fašizem. Stalinistični komunistični partiji Slovenije na tem slovenskem svetu ni bilo treba uničevati vse te sledove in predstavnike „starega reda“. Zato ni imela prilike med temi Slovenci pokazati vse svoje neverjetne sle po uničevanju, vse svoje strahotne brezobzirnosti in v ustrahovanju neoboroženega domačega prebivalstva.

Pa še neko drugo dejstvo moramo upoštevati pri tako različnem obnašanju komunistične partizanske vojske na ozemlju italijanskih in na ozemlju jugoslovanskih Slovencev.

Jugoslovanski Slovenci so videli temeljno nevarnost za obstoj Jugoslavije in za ohranitev slovenstva v komunistični partiji. Vsaj katoliški del (to je večinski del) slovenskega prebivalstva je bil dobro poučen o ciljih in metodah komunistične partije Slovenije oz. Jugoslavije. Verjetno bolje poučen kot katerikoli drug narod Evrope. Verske in prosvetne organizacije katoliških Slovencev so bile središče ogromnega obveščevalnega napora v zadevi socialnega vprašanja sploh in posebej še v zadevi tedanjega komunizma, to je komunistične stranke Slovenije in Jugoslavije, kakršna je bila tedaj, ko je bil pri naših komunistih na višku kult Stalina.

Večina katoliških Slovencev je vedela, da je komunistična partija Slovenije in Jugoslavije sestavni del Kominterne, to je krovne organizacije vseh evropskih komunističnih strank, in da je Kominternina sestavni del ruske boljševiske stranke in kot taka obenem sestavni del sovjetske rdeče armade in sovjetske špijonaže, orodje Stalinovega imperializma. Vedeli so, da je vsak pristen komunist tistega časa gojil neprimerno globlje in smrtnejše sovraštvo do domačega „razrednega sovražnika“, do slovenskega „kulaka“ (komunizmu nenaklonjenega kmeta) in „buržuja“ (komunizmu nenaklonjenega meščana ali izobraženca), kot do kateregakoli tujca. Vedeli so, da je vrhovni cilj vsega delovanja slovenske komunistične stranke krvava revolucija, ki naj vso Slovenijo, vso Jugoslavijo, ves Balkan, vso

Evropo in ves svet podvrže Stalinovemu režimu, ki je tedaj našim komunistom veljal za najpravičnejši, najdemokratičnejši, najidealnejši način vladanja, sovjetska Rusija pa za najsrečnejšo državo na svetu, zemski raj kmetov in proletarcev sredi kapitalističnega pekla, v katerem je živel ves ostali svet. Vedeli so tudi, da nobena ideologija na svetu ni tako nespravljivo sovražna krščanski kulturi kot boljševiški marksizem. Vedeli so tudi, da marksizem leninističnega kova smatra narodnost za proizvod kapitalizma; da je obsojena na smrt kot kapitalizem da je le v toliko vredna upoštevanja, v kolikor se narodnostna zavest in narodnostna čustva dajo izkoristiti za revolucijo, ki naj enkrat za vselej likvidira kapitalistični družbeni sistem in z njim prej ali slej tudi narodnost.

Katerikoli komunistični pisec ali govornik, ki danes taji, da bi bila komunistična stranka Slovenije, ki je sprožila „narodnoosvobodilni boj“, taka, kot smo jo tu orisali, in da so se slovenski protikomunistični borci uprli kaki drugačni komunistični partiji Slovenije, laže. Proti sebi ima vso tedanjo komunistično literaturo, cel kup partizanskih pesmi in govorov na raznih medvojnih in povojnih mitingih. Proti sebi ima vse tedanje ukrepe in dejanja partije: odobranje pakta med Hitlerjem in Stalinom, zasedbo Poljske, pokol poljskih oficirjev v Katynu (kakih 12.000), zasedbo baltskih držav, svojo gonjo proti „imperializmu“ proti državam, ki so bile v vojni s fašistično-nacističnim blokom), stavke, sabotaže za časa Hitlerjevega napada na Jugoslavijo, razkrojevalno delo med jugoslovansko armado, kolaboracijo z Gestapom in drugimi nemškimi zasedbenimi silami vse do Hitlerjevega napada na Sovjetsko zvezo.

Lahko rečemo, da v nobeni evropski deželi komunizem, ki je tedaj bil še čisti boljševizem Stalinove šole, ni imel opravičiti s tako številnim in tako osveščenim kadrom ideoloških nasprotnikov kakor v predvojni Sloveniji. Zato je naravno, da je tu moral nastopiti z vso revolucionarno uničevalnostjo, če si je hotel priboriti vrhovno vladarsko oblast.

Med italijanskimi Slovenci vsega tega ni bilo, ker je fašizem surovo preprečeval kakršnokoli kulturno delo med Slovenci, ki ne bi imelo za cilj pofašistovanja in poitaljevanja. Ti Slovenci so nujno videli svojega najboljši neposrednega in najbolj nevarnega sovražnika v Mussolinijevem fašizmu, ne pa v Stalinovem komunizmu. Smatrali so za svojega zaveznika vsakogar, ki se je kazal pripravljenega, da jih povede v boj proti fašizmu. Ker na ozemlju italijanskih Slovencev do kapitulacije Italije ni bilo protikomunističnih posadk („belogardistov“), ki bi same vodile boj proti partizanom, ga je po italijanski kapitulaciji nemška vojska pregazila in pogazila z neprimerno večjo brezobzirnostjo kot ozemlje ljubljanske pokrajine, kjer so že obstajale protikomunistične slovenske oborožene enote. Moško prebivalstvo je bilo ali odvedeno v koncentracijska taborišča ali pobito ali je pobegnilo s partizanskimi četami v varnejše kraje. Tudi zaradi tega je razumljivo, zakaj Slovenci, živeči v mejah Italije, komaj razumejo kako so mogli Slovenci, ki so pred drugo svetovno vojno živeli v Jugoslaviji, prijeti za orožje proti „narodnoosvobodilni“ partizanski vojski.

(Sledi)

Trije cučki, francoski, angleški in ruski, so se pogovarjali. Angleški in francoski cucek sta rekla, da sta kar zadovoljna tam, kjer sta. Ruski je pa rekel, da bi rad šel v Ameriko. Francoski in angleški cucek sta se začudila in vprašala Rusa: „Kako pa to?“ — „Vesta, od časa do časa bi pa le rad zalajal!“

PRETRESLJIVO ZMAGOSLAVJE naših DOMOBRANCEV na SLOVENSKIH ODRIH!

Mesec junij in spominski dnevi na pobite junake, borce „za pravo vrednost človeka in svobodo zlato“ so že daleč za nami. Odmev teh spominskih dni pa je, čudoma, iz leta v leto večji in glasnejši. Nemalo nas je že, ki verjamemo in verujemo, da je množični pokol pred „davnimi“ leti — po besedah našega Mauserja — sprostil neznansko veliko energijo duševne in nadnaravne narave, iz katere črpamo mi in bodo zajemali še pozni rodovi moči in milosti v borbi za življenje in svobodo slovenskih otrok.

Menda se ob teh junijskih spominskih dnevih res preobrnejo na glavo vsi znani in nepoznani zakoni, ki naj bi pokazali na počasno, a zagotovo usihanje njih spomina in poslednji ponik vere v pravično stvar, v plitkosti in zmedenosti današnjih dni.

Zapisi o teh junijskih dnevih se na svetlih straneh slovenskih letopisov takole blesté:

MRTVIM V SPOMIN IN ŽIVIM V OPOMIN je izzvenela domobranska proslava na osrednjem slovenskem odru na južnem koncu zemeljske oble: v Argentini. Slovenska hiša je sprejela že redke veterane in množični živi pomladek najprej v spominski cerkvi za sveto daritev, potem pa k svečanim besedam na odru dvorane, ki so domala vsakemu segle v najžejše koticke srca.

Kot bi bile besede vojaškega kurata je starim borcem v pridigi spregovoril duhovni oče slovenske argentinske srenje Anton Orehar: pogumne, resne, svarilne in upapolne. Mladini je pokazal pot, ki so jo hodili predniki: težka ali lepa! Menda še nismo slišali pridige iz govornikovih ust, da se ne bi spomnil ljubljenega škofa Rožmana; za take prilike je zgled pokojnega škofa, ki je učil, bodisi da je bilo prilično ali neprilično, resda nadvse primeren. Tudi slovenski dušni pastir je govoril iz srca v srce: to so kraji, kjer duhovni tujerodec nima pravice niti besede, da bi dušil in motil ljudi enakega duha!

Odrski prikaz, ki ga je umislil Zorko Simčič tako, da so nam kot eno zapeli bardi slovenske tragedije — Karel Mauser, Vladimir Kos, Marijan Jakopič in Stanko Majcen — je s tako silo pritisnil na gledalce, da je marsikdo znova pri sebi potrdil že zdavnaj dano zaobljubo: po naši pravi poti premočrtno naprej! Jermanov fant iz Bariloč, argentinskega paradiža nebá, gorá in jezer —, ki je zadeto nekje zapisal, da ombú nikdar ne more biti smreka — je v vitróju, postavljenem v ozadje odra, nagnil učlovečenega Kristusa, da je iz svoje smrtné stiske stegnil roke do naših pomorjenih domobrancev in jih iz zabrisanih grobov dviga v nezadržno poveličanje.

Niso še izzveneli Mauserjevi stihl mrtvih živim — ko mesec je presvetlil zanje krošnje, smo bili z zlatom in krvjó obliti! — številnih mučencev in svetnikov je polno slovensko nebo! — ni še obledel opomin, ki je rdeče kot iz obcestnega semaforja brizgnil med nas — NE ZAPUŠČAJMO SVOJIIH MRTVIH OČETOV IN BRATOV, DA NAS NAŠI LASTNI SINOVI NE BODO IZDALI ŠE ŽIVE! — in še zdaj nam z upanjem polni srce „sonce, ki se igra v kupoli neba porajajoč naš dan!“ v verzu, ki nam ga je ustvaril Marijan Jakopič — tudi eden izmed domobrantskih vrst.

* * *

Poleg osrednje proslave v trdnjavi na Ramón Falcón, so čistili spomin pobitih domobrancev tudi na drugih naših postojankah, zakoličenih v deželi Južnega Križa:

SLOMŠKOV DOM iz Ramos Mejie je sklical svoje vrste za soboto 30. junija, ko so najprej v dvorani, kot eno zbrani stari, mladi in najmlajši, poslušali govor domobrantskega veterana Janeza Brula in pesmi ramoškega cerkvenega zbora, nato pa so se s svečkami v rokah zgrnili ob slovenskem znamenju, kjer so ob spominu na padle izpričali geslo, izbrano za letošnjo proslavo: [Narod slovenski živi naj, živi!]

Postojanka v SAN MARTINU, obrobnem mestu Vélikega Buenos Airesa, ki nosi ime po osvoboditelju argentinske republike in drugih južno-ameriških držav, je izpolnila svojo častno dolžnost naslednjega dne, v nedeljo 1. julija. Pri polnoštevilni udeležbi se je prof. Alojz Zupan spomnil slovenskih junakov, ki so podlegli kot Grki v Termopilski soreski, „ker tako je veleval domovine ukaz.“ Lepo zapete pesmi in odrski prikaz so svečanost še bolj povzdignili.

Istega dne, v nedeljo 1. julija, se je tudi naš mali, udarni odred v CARAPACHAYU strumno postrojil na svojem zbornem mestu. Misli, ki jih je v jedrnatih besedah izpovedal naš Jože Markež, so utrdile voljo starih borcev in novih rekrutov, da bodo šli za svetlim likom slovenskih junakov, dokler ne zažari iz njih krvi srečna zarja svobode. Lahko rečemo, da se je vsa karapačajska posadka pri tem svečanem nastopu dobro izkazala.

Za tiste Slovence, ki žive v senci andskih nebotičnikov, je padel vsakoletni spominski dan na to veličastno žaloigro na dan 24. junija. Nekdanji domobranec, zdaj kurat argentinske vojske, ki je zatrla rdeče zahrbtniže v tucumanskem pragozdu, je opravil sveto daritev. Njegov spominski cerkveni govor je izzvenel v opozorilo, da „je greh zoper ljubezen do Boga in do bližnjega molčati o komunizmu in njegovi nevarnosti.“ Inž. agr. Marko Bajuk pa je v globoko zasnovanem govoru razpredel svoje misli o veliki vrednosti mučeništva in o ljubezni do Boga in domovine, katero so izpričali na tako predan način naši domobranci. Zaključno petje Ocvirkove pesmi „Bog in Slovenija“ pa je vse navzoče do ginjenosti prevzelo.

„Bil bi že zdavnaj čas, da si zavijamo rokave in damo vedeti Sovjetski Zvezi, da ne moremo nič več dopuščati njenih predrznih pustolovščin, v katere se spušča pred našimi očmi po celem svetu.“ (general Alexander M. Haig, kateremu napovedujejo še važno vlogo v ameriškem javnem življenju)

SPOMINSKI DAN V CLEVELANDU

Vsakoletni spominski dan, posvečen spominu zavoljo komunizma pomorjenih Slovencev, predvsem iz Vetrinja vrnjenih domobrancev in četnikov, ki ga je obhajalo clevelandsko društvo slovenskih protikomunističnih borcev letos v nedeljo 27. maja, je za nami.

Po treh dneh skoro nepretrganega dežja, se je v nedeljo končno vreme uneslo, vendar še nismo zaupali, da bo sv. maša možna na prostem. Odbor se je že odločil, naj se vrši v cerkvi, ki so jo udeleženci napolnili že pred napovedano uro, a jih je še vsaj toliko ostalo zunaj in za njih ne bi bilo prostora v cerkvi. Oblaki so se razmaknili, tu in tam je kosček modrine obetal, da je nevarnost dežja manjša, in v zadnjem trenutku se je razvil sprevod iz cerkve do lurske votline, kjer je č. g. dr. Pavel Krajnik opravil sv. daritev. Na čelu spreveda so odborniki nosili slovensko in ameriško zastavo in venec iz rdečih nageljnov v spomin žrtvam komunizma, in lepo številno narodnih noš je spremljalo duhovnika na poti do oltarja pred votlino.

Svečanost je pričel g. Jože Melaher z naslednjim uvodom:

Prav teh dnevih mineva 30 let, odkar so prvi begunci, ki so si rešili življenje z umikom na Koroško in v Italijo, pričeli v maju 1949 prihajati v Ameriko in v teh dnevih se je začela pred 34 letih Vetrinjska tragedija v maju 1945, ko je bilo iz Koroške v smrt poslanih tisoče in tisoče slovenskih mož in fantov.

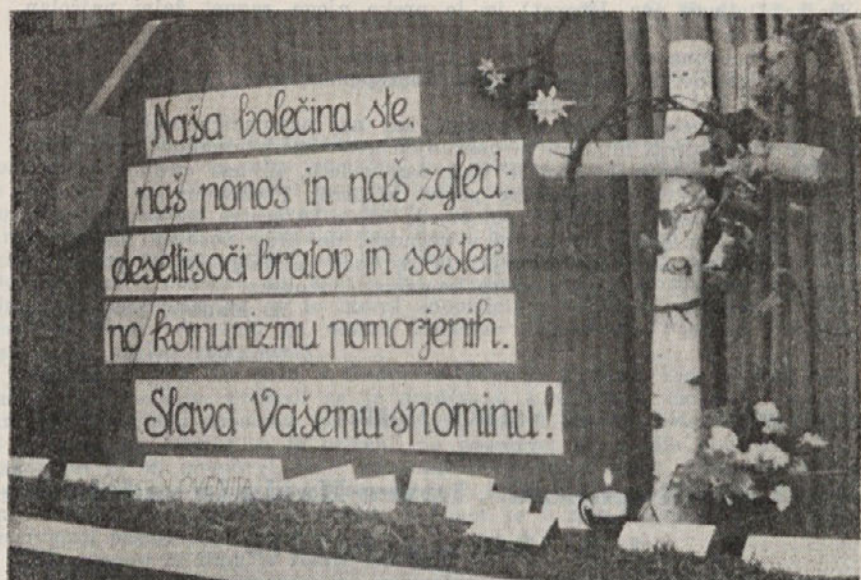
Vsa Zahodna Evropa — Avstrija, Italija, Nemčija, Francija — se je spremenila v begunsko taborišče. Milijoni beguncev so se stiskali po barakah, košato drevo je za tisoče družin bila streha, kuhinja in spalnica. In prav v tistih dnevih je takozvani svobodni svet slavil zmago nad nasiljem. Zatiskali so oči pred bedo milijonov beguncev in mašili ušesa, da njih veselja niso motili smrtni kriki stotisočev mučenih in pomorjenih. Trpeči in preganjani niso mogli doumeti brezbriznosti svobodne in civiliziranega sveta. Tedanji People nobody wanted — ljudje, ki jih nihče noče.

A v letu 1945 je bil le začetek, ker kljub vsemu mogočnemu orožju svobodnega sveta ni bilo duhovne odporne sile, se je isto gorje razpelo po vsej zemeljski obli. Še so izdani prijatelji in zavezniki ter prepuščeni mučenju in masovnemu pobijanju, še milijone ljudi beži čez meje svojih rojstnih domovin, zavračajo in odganjajo jih s puškinimi kopiti in s streljanjem, pehajo jih v morje — people nobody wanted — ljudje, ki jih nihče noče.

Več kot 25 let imamo na tem mestu vsako leto sv. mašo v spomin na tiste čase, da v skupni molitvi za vse žrtve nasilja tudi sami v sebi utrdimo duhovne sile, ki jih že močno razjeda čas in dvomi. Molimo za vse žrtve v preteklosti in za nas same, da bomo v času nove preizkušnje močni in edini. Kajti le po naši duhovni iskrenosti moremo upati, da bo Bog usliši naše vroče prošnje, da prihrani vsaj našim otrokom gorje, ki je pred 34 leti prizadelo njih starše.

Med sv. mašo je prepeval izmenoma mladinski pevski zbor pod vodstvom g. Mihaela Vrenka in moški zbor pod vodstvom g. Rudija Kneza.

Č. g. dr. Krajnik je v pridigi naglasil razliko med načinom komunističnih metod za doseg cilja, ki je sovraštvo in uboj — in med krščanskim načelom ljubezni do Boga, naroda in resnične svobode, ki pa ima pravico do obrambe pred komunističnim nasiljem. Iz te pravice so nastale edinice vaških straž, četniki in domobranci ter idejna borba, ki se še nadaljuje. Zavoljo komunističnih načel pa, da se na poti za doseg cilja uniči vse, kar bi bilo ovira na tem pohodu in se ob tem ne izbira sredstev,

Za spominsko proslavo okrašeno okno v Baragovem domu v Clevelandu. Maj-Junij 1979.

ampak ravnodušno izvršuje tudi smrtne obsodbe ali mori brez njih, pa četudi med lastnimi družinskimi člani, so se namnožile tisoče žrtve med revolucijo in množični pokoli ob njenem koncu leta 1945.

Ob koncu sv. maše je moški zbor občuteno zapel žalostinko Vigred se povrne... in sonce je posijalo na razhajajočo se množico, da smo lahko upali, da nam bo vreme naklonjeno tudi za popoldanski obisk pokopališča.

Ob pol štirih popoldne so se zbrali številni rojaki pri velikem križu na pokopališču Vernih duš k molitvam za vse tiste, katerih smo se spominjali pri sv. maši in za vse Slovence, ki se jim je življenjska pot iztekla že v novi domovini in počivajo na tem ali kakem drugem pokopališču. Molitve sta vodila župnik sv. Vida, č. g. Jože Božnar in č. g. Jože Simčič, prepletalo jih je ljudsko petje pod vodstvom g. Martina Košnika, organista pri sv. Vidu. Nato smo skupno obiskali in molili še na grobovih Karla Mauserja, obeh v Vietnamu padla slovenska vojaka Joškota Intiharja in Silvestra Seknéta, na grobu dr. Miha Kreka in Marijana Jakopiča in vsakemu položili na grob šopek rdečih nageljnov. Šopek je bil položen tudi na grob gen. Prezlja. Ljudje so še povasovali vsak po svoje ob grobovih svojcev in prijateljev, ki so jih krasile slovenske zastavice, pripravljene za ta dan.

V času spominskih proslav je DSPB tudi simbolično okrasilo okno v Baragovem domu, v središču slovenske naselbine v Clevelandu. Okenska polica, prekrita s „travo“ predstavlja grobišča, ki so imenoma označena, krasi jih preprost brezov križ s trnjevo krono (spleteno in prinešeno od doma) na stanici okna visi bršljan na oporniku — lastavici, ki leti na tuje. Na zaslonu pa visi na slovenski trobojnici glinasti domobranski orol (izdelek bratov Hirscheggerjev, ki ga je poklonil g. Joža Markež Karlu Mauserju ob njegovem zadnjem obisku v Argentini; kalup je izgotovila

Andrejka Dolinar por. Hrovat) in je preko njega razpet žalni pajčolan. Na zaslonu je tudi napis:

Naša bolečina ste, naš ponos in naš zgled,
tisoči bratov in sester po komunizmu pomorjenih.

SLAVA VAŠEMU SPOMINU!

Ob križu je slovenski šopek in svečka, kar naj nadomešča križ, cvetje in lučka na vsak zakrit, miniran in oskrunjen grob naših junakov v domovini.

Slovenski spominski dan je tisti dan v letu, ki nas v duhu postavi nazaj v leto 1945 in nas načelno poživi in utrdi. Preživimo ga v svetem spoštovanju in molitvi za naše pomorjene brate in sestre ter sorodnike in znanke, ki jih ta dan, dasi so že v večnosti, na prav poseben način srečamo. Lep obisk nam daje upanje, da se bodo še dolgo lahko ponavljali spominski dnevi in razgajali svetu komunističen obraz.

M. Mauser, poročevalka

OB SPOMINU NA NAŠE VELIKE MOŽE:

Gen. Leon Rupnik, dr. Lovro Hacin in sodelavci

4. 9. 1946 – 4. 9. 1979

Ta spominski dan tudi letos ni mogel mimo nas, ne da bi se jih spomnili ob njih smrtne dnevu njih zvesti prijatelji in soborci.

K sveti daritvi za večno srečo njih duš so prihiteli člani obeh borčevskih organizacij, pa tudi lepo število mladih in starih, katerim je še vedno svet spomin nanje in njih žrtev pred 33-letji še vedno kot najlepši zgled domovinske ljubezni.

Naš dušni pastir, msgr. Anton Orehar, ki svoje duhovniško poslanstvo izvršuje prav po zgledu škofa Gregorija Rožmana, da nam pridiga in nas uči, bodisi prilično ali neprilično, nam je približno takole segel do srca:

„Vsaka obletnica je poleg spomina za osebami, ki so odšle, tudi opomin tistim, ki so ostali.

Vprašamo se, kako nadaljujemo nalogo, ki smo jo začeli leta 1941 in do danes ne končali odpor brezbožnemu komunizmu.

Zgledovati se moramo ob Janezu Krstniku, katerega praznik mučenštva smo ta teden obhajali.

Dobrih 400 let ni bilo med Judi že preroka, ko nastopi on. O mladosti malo vemo. Ko nastopi, odkrito pove, kaj hoče: pripraviti pot Odršeniku. Vsaki skupini, ki se je ob njem zbrala, je dal navodilo za življenje, cestninarjem, vojakom in ljudstvu na splošno. Zagovarjati se je moral zaradi svojega nastopa, sprejel je mirno veličino Jezusovo, kateremu je odstopil mesto, doživel je tudi notranjo stisko ob Jezusovem nastopu, ali je On pravi ali naj še drugega čakamo, naj bo ta zaradi osebne

Dalje na str. 183

OB DESETLETNICI SMRTI FRANCETA ČRNUGLJA

Dne 21. 10. 1979 bo poteklo deset let, odkar je odšel v drugo, boljšo domovino, kjer so vse solze izbrisane, naš soborec Franc ČRNUGELJ, doma iz Bele Krajine. Ob njegovi nenadni smrti nismo o njem nič brali v naših publikacijah, kakor je navada. Morda je bil premalo časa med nami v Argentini ali je bil kak drug razlog, da ni bilo slišati besed v njegov spomin. Naj bo ta pomanjkljivost nekoliko popravljena sedaj ob desetletnici njegove smrti, posebno še, ker je bil izreden junak v borbi proti komunizmu, v emigraciji pa se je moral spoprijeti s tolikimi težavami, v katerih ni klonil, da smo ga morali resnično občudovati. Posebno mladini naj bi bil vzgled vztrajnosti.

Rodil se je 8. 10. 1913. v Gabrovcu, župnija Metlika, kjer je tudi obiskoval ljudsko šolo. Prijavil se je predčasno k vojakom, da bi se mogel čim prej posvetiti umnemu gospodarstvu. Oženil se je s Stanko Nemanč iz Božakovca, kamor se je priženil na posestvo, ki je bilo last treh tet, kakor jih je on imenoval, in s katerimi se je tako dobro razumel, da so ga imele kar za svojega sina (ena od njih še živi). Bil je napreden gospodar, vrtnar, vinogradnik in čebelar, s čimer je v zelo kratkem času krepko dvignil posestvo.

V zakonu se jima je rodila ena hči.

Ker je bil protikomunistično usmerjen in je živel na ogroženem ozemlju, se je moral že poleti 1942 umakniti v Zagreb. Ko pa so bili ustanovljeni Vaški stražarji v Metliki, se je vrnil in se jim v novembru istega leta pridružil. Leta 1943 je izgubil desno roko v zapustju. Kljub temu je vztrajal v vojaški službi. Po 8. septembru leta 1943 se je z metliškimi in drugimi belokranjskimi Vaškimi stražarji pomikal proti italijanski meji. Med potjo so večino let-eh zajeli partizani, ki so jih nekaj pobili, vse druge pa vtaknili v svoje vrste. Črnuglju se je posrečilo, kakor le malokomu, ubežati jim in prispeti v Ljubljano. Tam je takoj vstopil k domobrancem in bil 21. oktobra 1943 že udeležen pri ofenzivi v Belo Krajino. V Ljubljano je pribežala tedaj tudi družina. Zaprošil je za službo pri policiji. Začudil sem se, kako naj bi on opravljal tako službo, saj je bil brez desne roke. Pokazal pa je tako voljo in spretnost, da je bil takoj sprejet. Policijski upravnik dr. Lovro Hacin je bil prav ponosen nanj. Imel je na skrbi politične jetnike in urejeval je njihove interne zadeve z vso vestnostjo in poštenostjo prav do usodnega maja 1945. V tem času je spravil v tek tudi pošto z golobi — kar je on dobro znal, tako da smo imeli zvezo med Ljubljano in Belo Krajino. Tudi je sam odšel na izvidnico v Belo Krajino, kar priča o njegovem izrednem junaštvu. Imel je to posebnost, da je v žepih nosil pesek, da ga je nenadnemu sovražniku vrgel v oči in mu zmešal račune.

V maju 1945 ga je zadela enaka usoda kakor nas druge — umaknil se je v Avstrijo in bil v taborišču v Spittalu. Januarja 1946 je prišel v Italijo in bil v taborišču Senigalia št. 9. Pa tudi v taborišču ni lenaril: sadil je paradižnike, od katerih je imela družina korist. Toda največ koristi mu je prinesla trgovina. Kupoval je namreč stare, pokvarjene šivalne in druge stroje, jih popravil in potem prodajal, da se je tako lažje prebijal skozi življenje.

Končno smo se začeli razhajati v prekomorske dežele. Argentina, ki je prva odprla vrata beguncem, ga ni sprejela, ker je bil invalid. Odšel je v Ekvador. Zatočišče je dobil pri duhovniku Križmanu, ki je dal družini stanovanje, še kaj več jim ni mogel dati, ker sam ni imel. Črnugelj je iskal delo kjerkoli in kakršnokoli je mogel, toda nihče mu dela ni dal, brž ko

je videl, da je brez roke. Hrane skorajda ni imel. Vsak dan je pojedel samo po eno banana. Posledice niso izostale — postal je slep. Medtem je žena začela sprejemati od vsepovsod naročila za pakete in jih pošiljala v Slovenijo in tako so se pretolkli. Ko je jedel izdatneje, se mu je povrnil vid in zopet je iskal delo. Svetovali so mu, naj dela tako kot drugi. Vprašal je, kako? Naj berači! To ga je prignalo skoro do obupa. Nekdo je imel čebele. Ponudil se je, da mu napravi čebelne panje, 10 na dan. Oni je rekel, da mu to ne bo mogoče in je izdelavo panjev oddal drugemu. Ta je naredil 4 na dan. Končno mu je le za poizkus dal delati čebelne panje. Črnugelj je izdelal na dan 10 panjev, kakor je obljubil in izdelava je bila boljša od onega drugega. Led je bil prebit. Od tedaj naprej mu dela ni več manjkalo. Na zapestju je imel pričvrščene razne proteze, kakor kladivo, izvijač in še druga orodja, s katerimi je potem delal kakor drugi z rokami. Poleg tega je pa imel še umetno roko s prsti v rokavicah — za parado.

Kmalu je dobil delo v sladkorni tovarni kot delovodja. Poleg tega je imel že lastne čebele. Misli je že na veliko izvažati vosek in med. Sadil je tudi riž, toda ujma ga mu je uničila. O njem je v Argentini pravil škof dr. Rožman, kot o nekem izrednem človeku, ne da bi vedel kdo da je.

Njegovi uspehi so postali znani in nagovarjal ga je poslanik iz Venezuele, naj gre v Venezuelo, kjer da bo gospodarsko dobro uspel. Po nekaj več kot dveh letih bivanja v Ekvadorju je res odšel v Venezuelo in kupil veliko kmetijo in jo obgradil s pomočjo posojila, ki mu ga je nudila država. Nasadil je mnogo dreves in nakupil živino. Tedaj pa je prišla sprememba v državni upravi. Postali so naenkrat silno „narodno zavedni“. Prišel je k njemu državni uradnik in mu ukazal, naj se umakne v treh dneh iz posesti in preda farmo v takem stanju, kot jo je dobil, to se pravi prazno. Črnugelj je odgovoril, vzemite si jo, kakršna pač je sedaj, vam jo poklanjam. Ne, mi od tujca nič ne maramo. Tako je moral Črnugelj najeti delavce, da so posekali tisoče mladih drevesc in ograjo podrli. Tedaj je spet ostal brez vsega, kot prvi dan emigracije. Izvršeni absurd ga je bolel tako, da se je žena bala zanj, bil je na robu blaznosti. Njena razsodnost in mirnost je tedaj rešila položaj. Poslala je moža daleč k nekemu znancu z naročilom, naj se vrne, ko mu bo ona to sporočila. S hčerko je tedaj v naselju — kakih 150 km od Caracasa — začela z majhno trgovino. Po dveh mesecih je že sporočila možu, pridi, trgovina uspeva. Vrnil se je in se z novim zagonom posvetil trgovini, ki je naravnost cvetela. Blago je dobival z letali, ker tam ni bilo ne cest ne železnic. Med drugim je prodajal tudi čevlje in čudili so se, kako more prodajati tako poceni, ko je trgovec, ki je bil pred njim, zahteval dvojno ceno za čevlje. Razen tega je Indijancem čevlje še podkoval in popravil. Kljub temu, da je bil „tujec“, je zopet šel o njem dober glas. Neki dan ga je obiskal neki trgovec Jud in ga nagovarjal, naj bi začel trgovino z diamanti. Črnugelj se mu je smejal, češ, saj jih ne poznam. Toda ta mu je obljubil, da ga bo že naučil tega posla. Tako se je tudi zgodilo. Odprl je legalno trgovino z diamanti. Zopetni finančni vzpon že ni bil več nemogoč, trgovina je uspevala.

Iz njegovega življenja v Venezueli bi rad povedal še o dveh doživljajih. Kače niso tam nikaka redkost. Neko jutro, ko je žena privzdignila blazino na postelji, da bi jo prezračila, je bila pod njo zvita najbolj strupena kača, to se pravi, da so na njej spali vso noč. In ko so pogledali po stropu, je druga visela na enem klinu. K sreči ni bilo nesreče.

Črnugelj je bil vedno mož, zvest svoji preteklosti, in je tak tudi ostal v vseh prilikah življenja. V Venezueli so se borili proti „gverili“, kakor da se igrajo otroci. Črnugelj tega ni prenesel in se je ponudil, da bi on vodil akcije proti komunistom in zagotavljal jim je uspeh. Dobil je značilen odgovor, da njim ni do tega, da bi komuniste popolnoma zatrli, ker

dokler se borijo, prejemajo za borbo podporo ZDA, ki bi izostala v slučaju zmage. V umazanijo se zato ni več vtikal.

Preizkušenj pa še ni bilo konca. Žena se je slabo počutila. Peljal jo je k zdravniku. Ta mu je zaupal, da ima raka in da bi mogla živeti še kaka tri leta ob zdravniški oskrbi in v miru. Odločil se je priti v Buenos Aires, tako, da bi mogla žena preživeti še zadnje dni med Slovenci — tudi je imel Črnugelj v Buenos Airesu sestro iz predvojne emigracije —, ko sta bila že toliko časa vedno samo med tujci. Prodali so vse in prišli leta 1964 v Argentino. V mestecu Belgrano (Ezeiza) so kupili hišo in živeli od rente. Pred odhodom iz Venezuele se je zgodil tale zanimiv dogodek: Ko so čakali na letališču na odhod, je na vso moč tekel proti njim neki Indijanec in vpil: „Brat, počakaj, počakaj!“ In ko je pritekel do njega, je potegnil ven denarnico rekoč, da mu dolguje še toliko in toliko, pa mu ni mogel tega prinesiti preje, zato da naj oprost! Črnuglju se je milo storilo, vse mu je odpustil in še nekaj poklonil za spomin. Vedno je trdil, da so pravi Indijanci pošteni ljudje.

V Argentini se mu ni bilo več treba boriti s tolikimi in raznovrstnimi težavami. Urejal je vrt in obiskoval znance in prijatelje, kakor oni nje-ga, in hodil na slovenske prireditve. Toda srce ni bilo srečno. Dnevi zve-ste družice Stanke so se stekali in 9. aprila 1968 je dotrpela. Ostal je sam, ko je bila tudi že prej odšla hčerka z možem nazaj v Venezuelo, kjer je on v službi.

Dasi vsestransko sposoben, vendar brez roke je le pretežko živeti sam, saj so drobna dela, ki jih ni mogoče opraviti s kladivom. Doslej je bila vedno ob njem žena, sedaj, ko se bliža starost, pa je ostal sam. Ali sonce je zopet posijalo. Spoznal se je z gospodično Marico Molé, ki je bila pripravljena spremljati ga skozi bodoča leta življenja in dne 4. 10. 1969 sta stopila pred oltar. Vsak dan ji je hitel pripovedovati številne dogodke iz svojega pestrega življenja, kakor da gre za zadnje trenutke. Živel je v preteklosti s svojim pripovedovanjem in srečen je bil ob ženi v sedanjo-sti, toda le — 17 dni. Dne 21. 10. 1969 mu je nenadoma prenehalo biti srce. Umrl je nenadno, vendar pripravljen in brez smrtnih bojev.

Dobrotni Bog gotovo ni bil skop pri plačilu svojega bojevnik Franca Črnuglja in tudi njegove žene Stanke, ki je vse težave vdano nosila. Skromni oris njegovega življenja pa naj da pogum vsem, ki so v teža-vah, poseben zgled pa naj bo mladini, da bo junaško sprejemala nase vse, kar ji življenje prinese, pa tudi borbo, če jo bo tudi od nje kdaj terjal Gospod življenja.

Maks Loh

† METOD MENART

V Gilbertu (ZDA) je nepričakovano umrl naš zvest in deloven član g. Metod Menart, blagajnik DSPB v Gilbertu. Bil je odločen protikomu-nist in zelo ugleden mož v vsej slovenski skupnosti. Še dne 29. aprila t. l. je na občnem zboru DSPB v Gilbertu čil in zdrav podajal blagajniško poročilo, a že naslednjega dne t. j. 30. aprila se je nenadoma zgrudil, za-det od srčne kapi.

Pokožnik je bil rojen 21. maja 1911 v Logatcu. Že v mladosti se je pridno udeleževal v raznih društvih (pri Orlu, Prosvetnem društvu, po-zneje pri Fantovskih odsekih, v raznih gospodarskih organizacijah in pri SLS). Bil je zaposlen v Mlekarski zadrugi v Spodnjem Logatcu, pozneje pri Sv. Lenartu na Dolenjskem. Kot odločen domoljub je vstopil v notranjski četniški odred in držal zvezo z Vaškimi stražami in domobranskimi edi-nicami na notranjskem področju. Po končani vojni ga je begunska pot

pripeljala v Gilbert, kjer si je postavil lep dom in kjer je kljub močni zaposlitvi vedno našel dovolj časa za javno delo — zlasti pri protikomunističnih borbah.

Kako je bil pokojni Menart priljubljen, je pokazal njegov pogreb, katerega se je udeležila vsa slovenska skupnost v Gilbertu. Zapušča ženo Marijo in sina Tonija, katerima izrekamo globoko sožalje. Dobri Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

JOŽE REHBERGER UMRL

Gospod Stane Pevec nam sporoča iz Anglije, da je tamkaj v mestu Bedford umrl g. Jože Rehberger. Pokopali so ga 20. avgusta; star je bil komaj 56 let.

Pokojni je bil pri policiji v Ljubljani, odkoder se je leta 1945 umaknil na Koroško v Vetrinje. Po daljšem bivanju na Koroškem, se je leta 1948 naselil v Angliji. Največ je živel in delal v Bedfordu, kjer se je kmalu osamosvojil, ko je začel z lastno tiskarno. Ves čas je delal in pomagal pri slovenskih organizacijah, posebno v Bedfordu, kjer je bil nekaj časa predsednik Slovenskega Društva. Vestnik je stalno dobival in prebiral. Čeprav je pretekla že lepa vrsta let njegovega zdomstva v Angliji, je Jože še vedno sanjal o „zemlji pod Triglavom“, pa mu ni bilo dano, da bi jo še enkrat obiskal.

Ostala je žena Jožica s tremi hčerami: Jožico, Marjetico in Elico. Pogrebne obrede in sveto mašo je opravil tamkajšnji slovenski župnik L. Loth ob prisotnosti še drugega slovenskega duhovnika. Naj mu bo lahka zemlja angleška!

DRUŠTVENE VESTI

OBČNI ZBOR V GILBERTU

Društvo na Gilbertu je imelo svoj redni letni 20. občni zbor 20. aprila 1979 ob 15 pri društvenem tajniku na Gilbertu.

Občnega zbora se je udeležilo 12 članov, nekateri s svojimi ženami. Predsednik Krulc odpre občni zbor, ugotovi sklepčnost, pozdravi navzoče člane, posebno še č. g. župnika Šušteršiča, č. g. Janeza Dolšina, odmoli molitev očenaša v blag spomin za pok. zveznim predsednikom Karlom Mauserjem in drugih mrtvih soborcev in prijateljev. Prebere običajni dnevni red. Kot prva točka je tajnikovo poročilo in zapisnik zadnjega občnega zbora. Tajnik poroča, da je društvo imelo v preteklem letu 2 seji, prejelo je 5 dopisov, toliko jih je bilo tudi oddanih; v juniju 1978 je imelo društvo lepo uspelo spominsko proslavo v domači cerkvi. Po sv. maši z lepo pridigo in ljudskim petjem smo se zbrali v cerkveni dvorani in nadaljevali s programom. Č. g. Dolšina je nazorno podal nekaj svojih misli o zgodovini Slovencev in o življenju pok. Karla Mauserja. Zapeli smo tudi nekaj domovinskih pesmi. Tudi društveni piknik ob jezeru je uspel v splošno zadovoljstvo članov v zavesti, da nas to bolj povezuje.

Blagajnik poroča, da je društvo imelo v preteklem letu dohodkov \$ 235, izdatkov pa 182.69, prenos za leto 1979 je \$ 52.89, v blagajni pa je \$ 31. Vestnik je plačalo 21 članov in članarino poslalo v Cleveland.

Odbornik in preglednik Miha Lobnik izrazi, da so blagajniške knjige v redu in da blagajnik zasluži priznanje za vestno delo. Priomni pa, da se čuti, kako člani izgubljammo zavest, da nam je organizacija še potrebna.

NAŠI JUBILANTI

DANILO HAVELKA — SEDEMDESETLETNIK

Eden izmed protikomunističnih veteranov in zvestih članov našega Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini — Danilo Havelka — je dne 9. avgusta v letošnjem letu obhajal svoj sedemdeseti rojstni dan.

Ni namen teh vrstic, da bi podrobneje popisovali njegovo pestro življenjsko pot. Ta je že bila orisana v Vestniku (september 1959) ob njegovi petdesetletnici. Vendar naj ponovno poudarimo, da spada naš jubilar med tiste izrazite slovenske javne delavce, ki jih je vzgojila naša orlovska in pozneje fantovska organizacija pod vodstvom prof. Tomca, poznejšega škofa dr. Gregorija Rožmana, dr. Basaja, Iva Kermavnerja in dr. Začel je z delom v mladinskih organizacijah, pa je kmalu to delo nadaljeval v političnih. Bil je vodilni član mladinske skupine SLS, nato funkcionar stranke. Kmalu po začetku druge svetovne vojne se je s številnimi dolenjskimi fanti priključil Slovenski legiji, ki ga je pritegnila v svoje vodstvo. Ustanovil je Vaško stražo v Stari Cerkvi, sodeloval s četniki, zbral v Kočevju veliko četo protikomunističnih prostovoljcev. V Ljubljani je bil s pok. svetnikom škuljem soustanovitelj Kmečke pisarne, nato je postal narodnostni referent glavarstva v Logatcu, ter je tam po vseh svojih močeh pomagal domobrancem in četnikom.

Po vojni se je po tavanju po italijanskih taboriščih preselil z družino (z ženo go. Marijo roj. Bah in petimi otroci) v Argentino, kjer je svoje javno delo nadaljeval v raznih društvih. Dolga leta je bil tudi odbornik DSPB in upravnik našega Vestnika. Sedaj živi v San Luisu. — Vsi njegovi prijatelji in znanci, posebej pa še vsi protikomunistični borci jubilaru iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo srečnih let.

Sm R

Predsednik se odbornikom zahvali za podana poročila s pripombo, da je treba poživiti delo, in da se že na nas pozna, da lezemo v leta, in s tem upada prožnost telesa in misli.

Po poročilih odbornikov smo prišli na duhovno misel, ki nam jo poda duhovni vodja č. g. župnik Šušteršič, pridruži pa se mu tudi č. g. župnik dekan Janez Dolšina. Člani smo pozorno poslušali misli obeh gospodov, predsednik se pa jima za globoke misli toplo zahvali.

Po tej točki preidemo na volitve. Član Kovač predlaga, da ostane stari odbor. Po kratki in zanimivi debati odbor sprejme nalogo za novo poslovno dobo. Pri slučajnosti tajnik pripomni, da bi bila škoda, če bi bila duhovna misel samo za nas, in naj se da v objavo v Vestnik.

S tem naj bi bilo poročilo zaključeno. Ali nesreča, ki nas je zadela, naj bo omenjena s tega mesta. Naslednji dan po občnem zboru, v ponedeljek 30. aprila, je, zadet od srčne kapi, pri žaganju drv v gozdu, umrl naš blagajnik Metod Menart. Vse nas je ta nesreča zelo pretresla. Zapušča žalujočo ženo Mici in sina Tonija.

Kako je bil Metod spoštovan in priljubljen, je pričal njegov pogreb. Zelo pa ga bo pregrešalo tudi DSPB. Tako nastajajo vzreli, drug za drugim odhajamo z vprašanjem: kdo je pa sedaj na vrsti in kdo ga bo nadomestil?

Z bratskim pozdravom
Franc Krulc,
predsednik

Pavel Bajda,
tajnik

85-LET JOŽEFINE BEDENČIČEVE

Naša slavljenka je 18. avgusta izpolnila 85 let. Doma je iz Grosuplja na Dolenjskem, iz Dolinškove družine, po domače pri Debelakovih. Na lepo domačijo se je priženil Alojzij in Bog je blagoslovil njun zakon s petimi otroci: Slavko, Vida, Marjan, Marta in Olga.

Čeprav je Jožefa podpirala velikemu posestvu 3 ogle, ni opustila skrbi za dobro vzgojo svojih otrok. Na domačiji je bilo kruha vedno dovolj in mati ga je brezskrbno rezala tudi takrat, ko so otroci preskočili plot domače prvošolske izbrazbe in trgali klopi višjih šol.

Globoko verna družina je srkala božji blagoslov... dokler ni naše domovine zasenčil temen oblak komunizma. Najstarejši sin Slavko je stopil na obrambo domovine med Vaške stražarje in žalostna usoda le-teh, ga je peljala na Turjak. Ko so se domači komunisti spajdašili z izdajalskimi fašisti, so se začeli rušiti zidovi starega gradu. Šele na obljubo amnestije so se vdali in Slavkova so z drugimi junaki odpeljali v Ribniške zapore.

Po Kočevski sodniški burki je bil tudi Slavko odpeljan v Jelendol, kjer mu je komunistična justica namesto obljubljenе amnestije naklonila točo krogel, ki so mu pretrgale premlado nit življenja. Omahnil je v skupni grob. Nanj je padel soborec Z., ki se je groba rešil in pri odkopavanju žrtev ga je s pomočjo domačih prepoznal.

Strašna je bila bolečina očeta in matere, ko so izmaličeno sinovo telo polagali v domačo, blagoslovljeno zemljo na pokopališču v Grosupljem.

Po Vetrinjski tragediji, ko sta zakonca prejela vest, da se je v Teharjih pridružil našim mučencem še drugi sin domobranec-Marjan, se je nezaceljena rana žalosti še širše odprla.

Pred rablji sinov se je družina umaknila na Koroško v Celovec, od tam pa dalje v begunska taborišča v Italijo.

„Za naše fante“, je rekla Bedenčičeva mama, ko nam je v baraki neštetokrat ponudila kruha, ki ga nam je vsem primanjkovalo. Ko je rekla: „Za naše fante“, vem, da je vedno mislila na domobrance, ko jim je rezala kruh na svoji domačiji — in v mislih božala spomin lastnih sinov.

Leta 1948 se je družina naselila v Argentini, kjer je morala premostiti vse začetne težave vsakega zdomstva. 1973 se je tudi oče Alojzij pridružil Večni sreči sinov.

Jubilantka živi zdaj s hčerkama Vido in Marto, ki je poročena z Gustijem Jeločnikom, članom našega starešinstva. Tudi Olga je poročena.

Njeno trnovo življenjsko pot razveseljuje sedaj 7 vnukov in 3 pravnuki.

Je zdrava, zato ji je v veliko veselje, da lahko še sama vodi svoje gospodinjstvo. Redno zahaja k slovenskim mašam in pri vseh naših prireditvah je navzoča. Bere vse naše časopise, med katerimi ji je Vestnik zelo pri srcu.

Ko so v borbi proti rdečimi prevratniki padali argentinski vojaki v Tucumanu, je predsednik države gen. Videla delil odlikovanja vdovam in materam padlih vojakov.

Tudi Vam, draga Bedenčičeva mama, bi moral slovenski narod pokloniti medaljo v znak priznanja za žrtve, ki ste jih doprinesli v borbi proti zlu 20. stoletja, saj ste domovini darovala dvojce lastnih življenj, pa tudi priznanje in zahvalo za lep zgled dobre, verne in zavedne slovenske matere.

Če Vam v slovenski javnosti do sedaj nikdar ni bilo dano priznanje in izrečena zahvala, pa naj Vam tele naše besede ob Vašem jubileju pričajo, da Vas slovenska zdomska srenja ni pozabila in se Vas posebno bivši domobranci ob Vašem lepem jubileju hvaležno spominjamo. Bog Vas živi še na mnoga leta!

Rudi Bras

NOVE KNJIGE

DR. RUDOLF HANŽELIČ — DRUŽINSKA VZGOJA

drugi del — 256 strani

je gotovo ena najodličnejših in najboljših slovenskih vzgojnih knjig. Vsebuje: Vodilne misli za pravo vzgojo; obširno poglavje o tem, da mora biti vzgoja vsestranska (telesna, razumska, estetska, moralna, socialna, spolna in verska. Enako obširno poglavje pa govori nato o vzgoji v poedinih razvojnih dobah (v predšolski in šolski dobi). Žal, da je prezgodnja smrt dr. Hanželiča preprečila izdajo tretjega dela Družinske vzgoje, v katerem je avtor želel obdelati tudi dobo spolnega dozorevanja.

Cena knjige je po avtorjevi želji, da bi bila dostopna čim večjemu številu staršev in drugih vzgojiteljev, samo 4600 pesov oz. 4 dol. — Zoran

* * *

Prejeli smo v oceno od Slovenske Kulturne Akcije in od Baragovega misijonišča naslednje publikacije, ki jih za danes samo z veseljem nannanjamo:

MEDDOBJE, številka 3, leto XVI, cena 6 dolarjev ali njih protivrednost. V izdaji SKA-je.

MEDDOBJE, številka 4, leto XVI, cena 6 dolarjev. Izdala SKA.

MEDDOBJE, številka 1, leto XVII. — Že zdaj opozarjamo na pre-roško pesnitev Juljusza Slowackijega iz leta 1848 o novem slovanskem papežu v bleščečem prevodu dr. Tineta Debeljaka.

PIJ, FANT, GRENKO PIJAČO! — izpod peresa našega soborca, dr. JOŽETA KRIVCA. Cena broširanega zvezka 6 dolarjev, vezanega pa 8 dolarjev. V založbi SKA-je.

TRENUTKI MOLKA, izraz globokih misli dr. JOŽETA SODJA, ki jih je izdalo Baragovo Misijonišče. Cena 3.000 arg. pesov za broširano izdajo in 4.500 pesov za vezani zvezek.

.....

Nekateri komunisti so kot krompir: zunaj rdeči, znotraj beli. (Pavliha)

* * *

Tista oseba, ki prikriva ali pa si ne upa povedati tega, kar misli, ni poštena oseba. (José Martí)

BRALI SMO in pripominjamo:

SVOBODA JE KAKOR ZDRAVJE! Uvodnik pod takim naslovom je prinesel goriški KATOLIŠKI GLAS v eni izmed letošnjih majskih števil izpod peresa svojega urednika.

Večkrat, kadar začnemo vrstice tele naše rubrike, smo v zadregi: izbira komentarja, s katerim naj odpremo to naše pisanje, je skoraj vedno težka; potem pa pero že samo steče in misli se kar nekam same nanizajo v gotov red do končnega zaključka in zadnje pike. To pot je bila pa stvar lahka: tako se zgodi človeku, ki dalj časa svojim še ne prav jasnim mislim išče pravega izraza in zavrača enega za drugim, ker čuti, da ne ustrezajo temu, kar bi želel povedati, potem pa se kar naenkrat znajde pred besedo, za katero ve, da je prava.

Svoboda je kakor zdravje! — Hvala uredniku Katoliškega glasa za ta izrek; zdi se, da je le lep primer, pa vendar je najlepša definicija svobode v štirih besedah, ki smo jo kdajkoli slišali. Bogdaj, da bi te globoke besede, a vendar razumljive in na preprost način zapisane, prebral mladi rod znotraj mejá „matične“ domovine, se ob njih zamislil, zdrnil in ovedel svoje revščine. Domovina, ti si kakor zdravje, je vzkliknil slovenski Cankar, a kjer ni svobode, zdravja ni in tam ni domovine!

„Svoboda je kakor zdravje!“ — uvodnik, ki je vreden ponatisa:

„Svoje vtise s kulturnega potovanja po ZDA bi združil v eno samo spoznanje: Svoboda je kakor zdravje. Marsikaj mi v Ameriki ni bilo všeč inbi, kar se mene tiče, ne želel živeti v ZDA. Toda eno mi je bilo neznanjsko pogodu in to je svoboda. Svoboda, ki jo dihaš na vsakem koraku, na cesti, v podzemski železnici, v avtobusu, v hotelu ali restavraciji in posebno še po družinah in v kulturnih domovih. Pritrditi moraš. Ti ljudje so zares svobodni. Toda, da se razumemo: svobodni so od političnega pritiska državne oblasti, oz. še boljše povedano, svobodni so pred pritiskom policije.

Ob teh doživetjih so spomniš na življenje pod fašizmom, ko si moral povsod kazati osebno izkaznico, ko si na ulici ali v kavarni moral paziti, kaj govoriš, ker si vedel, da povsod kdo prisluškuje. Takrat sem se počutil še najbolj svobodnega v Rimu, kjer sem lahko s prijatelji govoril po slovensko, kar sem hotel, ker v Rimu ni bilo 'poslušalcev', ki bi razumeli slovenski.

Spomin ti gre v novejšo čase: na obiske, ki si jih naredil v kaki totalitarni državi sedanjih dni. Pa naj gre za 'napredne' režime sovjetskega kova ali za ostanke fašističnih režimov. Ko prestopiš mejo take države, te nekaj stisne za grlo. Čutiš, kakor da si stopil v kako bolniško kliniko. Tak občutek me je zajel v Španiji pod Francom, na Madžarskem in še kje drugje.

Svoboda je kakor zdravje. Toda zdrav človek ni nujno tudi discipliniran, delaven, pošten. Je lahko tudi delomrznež, egoist, pijanec in zapravljivec. Toda dokler je zdrav, je vedno upanje, da se poboljša.

Tudi svobodne družbe niso nujno disciplinirane, poštene, delavne, brez krivic. Vse to je res. Vendar, dokler so državljani svobodni, vse te neurejenosti lahko odpravijo in svojo družbo izboljšajo. Dovolj, da znajo izvoliti na vodilna mesta prave ljudi.

Drugače je v diktaturah. Tam vlaki vozijo po voznem redu, letala odletijo po urniku. V šolah se morajo vsi učiti, v tovarnah vsi delati. Vse

se mora držati reda in discipline. To nekaterim imponira. Spominjam se nekega slovenskega politika II. reda, ki nas je prišel obiskat iz Jugoslavije kmalu potem ko je Mussolini začel uvajati svoj red. Kako je ta 'politik' hvalil Mussolinija in njegov red. 'Tako je prav, tako bi moralo biti tudi pri nas v Jugoslaviji,' je izjavil.

Bil sem tedaj še otrok, a vtisnile so se mi v spomin njegove besede in njegovo ponosno korakanje po sobi. Seveda, tudi v bolniških klinikah je red. Tam je vse predpisano: kdaj vstaneš, kdaj ti mrzlico izmerijo, kaj boš jedel, kakšne kapljice boš jemal, v kateri oddelek te dajo. Vsepovsod je red in disciplina in največkrat tudi snaga. Toda zdravja ni.

Takšnim klinikam se mi zdijo podobne vse totalitarne, diktatorske države. V njih je red, disciplina, včasih tudi dovolj kruha in vsega ostalega. In vendar družba ni zdrava, ker ni svobodna. Ko so si Nemci na volitvah leta 1932 navezali na vrat Hitlerja, so postali najbolj disciplinirano ljudstvo na svetu; pred izbruhom druge svetovne vojne morda tudi najbolj sito ljudstvo. Če bi takrat živel zgoraj omenjeni slovenski politik, bi najbrž hvalil Hitlerja še bolj kot Mussolinija. Vendar, kam je privedel totalitarni Hitlerjev red Nemce, je vsem znano. Kam je privedel Stalinov 'kult osebnosti' sovjetske narode, ni potrebno razlagati. Kaj so si priborili v Vietnamu in Kambodži po 30 letih osvobodilne vojne, je stvar sedanje kronike. Kjer ni demokratične svobode, je tako, kakor kjer ni zdravja.

Pravijo, da zdrav človek ne zna ceniti zdravja. To se dogaja danes italijanskim državljanom. Mnogi ne znajo ceniti demokratične svobode, ki jim je bila morda bolj darovana kot priborjena po drugi svetovni vojni. Zato se mnogim toži po novi diktaturi, enim po črni, drugim, teh je posebno veliko, po rdeči kot je v Sovjetski zvezi.

V nedeljo 3. junija bomo vsi šli na volitve za novi parlament. Kako se bomo opredelili? Ali za to, da Italija znova postane bolniška klinika, to pot v oskrbi rdečih zdravnikov-partijcev z raznimi oddelki, tudi psihiatričnimi, z raznimi zdravilnimi recepti, tudi s pranjem možganov? Ali se bomo znova izrekli za svobodno demokracijo, ki ni brez napak, ki pa pomeni zdravje za italijansko družbo? Tudi tvoj glas bo pri tem odločal. — K. H. "

* * *

Ko so letos v Sloveniji pokopavali enega glavnih krivcev za množični pokol slovenskih domobrancev, so „eno od številnih častnih straž dali tudi koroški Slovenci: dr. Matevž Grilc, mag. Jože Wakounig, Nužej Tolmajer, dr. Franci Zwitter, Karel Prušnik in Janez Wutte.“ (Naš tednik, 7/79)

Šef kandidatu za službo: „K diplomi morate priložiti še rentgenski posnetek hrbetnice, da bomo videli, če jo znate upogibati.“ (tudi to je iz Ljubljane, seveda.)

Po tistem dušeslovnem zakonu o povezavi predstav nam istočasno prihajajo na misel še tisti stih iz Menartove „Zaušnice“, ki jih je prinesel Glas Kulturne akcije in takole varežejo:

„A tudi v meni pamet včasih boče, / ko se na tihem prav sladko smejim, / na glas pa vneto ženem bedastoče / po smernicah, ki jih od kod dobim. — In včasih seže jok še bolj globoko — saj mi tovariš bog le dal je vest — ko proti poštenjaku dvignem roko, / čeprav bi šefu rad pokazal pest. / — In potlej so še bolj nevarni dnevi, / ko pod capinstva dajem svoj podpis. / A kdo naj mi pomaga, ubogi rev: / da ga ne dam, bi šel od polnih miz.“

Janez Menart je bil zaslužen odlikovan s Prešernovo nagrado. Prešeren sam pa je že pred časom, kot nalašč za naš čas, grenko zaihtel: „Kako strašna slepota je človeka!“

* * *

TERORISTI ŠESTE KOLONE

Glavno glasilo Zveze komunistov SFRJ dnevnik Borba je objavil vrsto člankov pod tem naslovom, s podnaslovom „Dokumentarna kronika o teroristični aktivnosti fašistične emigracije proti Jugoslaviji“. Piše neki D. Ganović, v stilu, ki je podoben svoječasnemu pisanju o tkim. črni roki na Slovenskem, v slovenskem partijskem tisku.

V nadaljevanju št. 26 v Borbi z dne 25. februarja t. l. pod naslovom „Protikomunistični borci“ piše o slovenski politični emigraciji naslednje: „V protikomunistično in protijugoslovansko delovanje reakcionarnih sil na Zahodu je vprežena tudi fašistična emigracija iz Slovenije.

To potrjujejo tudi strukture te emigracije, o kateri je dejansko možno govoriti kot skupini raznih grup fašistične emigracije z istim ciljem: uničevanje in rušenja reda v SFRJ. Sestavljajo jo ostanki fašiziranih predvojnih političnih struktur v Sloveniji, okupatorski kvizlingi tipa Ciril Zebot, pripadnik Bele garde, domobranstva in drugih vojaških in polvojaških kvizlinških formacij.

Kakor druge fašistične emigrantske skupinice si je tudi ta zastavila za svoj glavni cilj „izpeljavo subverzivno-terorističnih akcij proti Jugoslaviji“. Takoj po vojni so npr. 20. oktobra 1946 iz Avstrije poslali v Jugoslavijo skupino 40 teroristov, ki jih je vodil bivši častnik kvizlinških vojnih formacij v Sloveniji Štefan Belobrk. Isto leto se je ilegalno vtihotapil v državo tudi terorist Ferdinand Serenc, ki je bil dejanski vodja teroristične skupine.

Diverzije in sabotaže na važnejših prometnih vozilih in drugih objektih ter atentati na vodilne osebnosti, vse to je bila naloga ilegalno vtihotapljenega terorista Janeza Topliškega avgusta 1963 v Jugoslavijo. S seboj je prinesel 15 kg eksploziva, 4 pištole, 2 radijski postaji, načrte objektov in seznam oseb, ki jih je bilo treba likvidirati, kakor tudi neko količino propagandnega materiala. Organizatorji te diverzije so bili pripadniki fašistično-teroristične organizacije „Zveza slovenskih protikomunističnih borcev“, Janez Zdešar in Ciril Turk (iz Nemčije), Franc Jeza iz Trsta in še neki drugi. (Toplišček je bil obsojen v Mariboru.)

Zadnje čase se je fašistična emigracija iz Slovenije, povezana z neofašističnimi skupinami v Italiji, zoperstavila izvedbi Osimskih sporazumov.“

(AD-40, Strah ima velike oči)

* * *

Kratko pismo uredniku „MLADIKE“, ki ga je pisal Tržačan, veliko pove:

„Spoštovani gospod urednik, danes, ko sem dobil list Gospodarstvo me je zbudila kričeča nedoslednost v njem: uvodnik proglašja načelo, da je ZEMLJA NAŠE BOGASTVO, na tretji strani pa ponovno poveličuje osimski sporazum, ki bo NA VELIKO KRADEL PRAV SLOVENSKO ZEMLJO. Kaj zamejci ne znamo šteti do pet?“

Po osimskem sporazumu, ki ga je sklenil Beograd z Rimom, bodo na slovenskem Krasu postavili industrijske obrate, kamor bodo usmerili pritok delavcev iz jugoslovanskega in italijanskega juga.

Kje so tiste stezice, ki so NAŠE bile?

* * *

Kogar hočeš prikleniti, prostega ga pusti biti!

Tole se je zgodilo v eni izmed tovarn, ki mrgolé v širnih predmestjih Vélikega Buenos Airesa. Med številnimi uslužbenci nas je bilo poleg domačinov in tujcev iz vseh vetrov, tudi precej Slovencev. Grem po tovarni in me sreča možakar srednjih let, obraz pa kot bi ga vzeli iz Gasparijeve galerije slovenskih podob: „Dober dan!“, me prijazno pozdravi.

„O, dober dan,“ mu začuden odgovorim. „Kje ste se pa tega naučili?“

„Kaj ne bom znal, saj je bila moja mati Slovenka, iz Trsta.“

„A tako, oče je bil pa Italijan, ali ne?, si sam odgovorim, ker sem bil prepričan, da je bil njegov priimek — Vico — sam po sebi dovolj zgovoren.

„O ne, tudi moj oče je bil Slovenec, samo da se je prej pisal Cvetko!“

O IZGUBLJANJU SLOVENSКИH PRIIMKOV je NOVI LIST v aprilski številki opozoril na ta véliki problem, ki je spodbudil tudi nas, da v celoti ponatisnemo zadevni članek, obenem pa tudi zastavimo vprašanje: Kaj čakajo primorski Slovenci in kaj pravi na to „matična“ domovina, da še ne terjajo poprave te najhujše krivice, ki jo je storil italijanski fašizem s tem, da je izmaličil slovenske priimke. Kdor ve, da se raznarodovanje začne z jezikom in da, lahko rečemo, narodnostna pripadnost z jezikom stoji in pade, bo zaskrbljeno gledal na to in še na druge vrste brezbriznosti, o katerih govori omenjeni članek:

„Slovenci smo se tudi v narodopisju vedno šli bolj vesoljne Slované ali Hejslované, kot se tudi pravi temu, kot pa Slovence, in tako smo danes v položaju, da nimamo raziskanih niti osnovnih narodopisnih, pa tudi jezikovnih dejstev in problemov, medtem ko smo ponižno in pohlevno sprejemali zaključke, ki so jih drugi delali o nas in naši zgodovini. Nikdar si nismo prišli na jasno o važnosti narodopisja za raziskovanje narodne preteklosti, izvora in identitete. Zato je tudi le malokdo kdaj opozoril na važnost in pomen slovenskih priimkov za ugotavljanje narodne preteklosti in tudi o njihovi važnosti za slovensko jezikoslovje. Če se je že kdo spravil pisati o njih, je pisal površno in kot čist diletant, to se pravi, ne da bi bil resnično raziskal nastanek naših priimkov z jezikovne plati. V resnici bi morala biti to cela samostojna veja slovenskega jezikoslovja, kajti vsak slovenski priimek je hkrati tudi posebna in samostojna beseda slovenskega jezika, prav toliko pomembna in zanimiva kot vsaka druga slovenska beseda. Lahko bi se tolažili s tem, da bo kdaj pozneje nastopil čas, ko se bodo naši jezikoslovci, ki bodo raziskali tudi to plat našega jezika in narodopisja, toda na žalost se kaže nevarnost, da bo kmalu prepozno za to. Kajti danes smo priče pojavu, da množično ugašajo slovenski priimki.

Če bo hotel kdaj v bodoče kak slovenski etnograf ali jezikoslovec študirati izvor pristnih slovenskih priimkov, bo moral pritegniti kot pristen študijski material sezname Slovencev na Tržaškem, Goriškem, v Slovenski Benečiji in na Koroškem, v kolikor niso tudi v teh krajih že popačeni, poitalijančeni ali ponemčeni. Zato lahko dobimo danes najpristnejše slovenske priimke samo še v raznih imenikih in seznamih naših izseljencev v Ameriki, tako Severni kot Južni, in pa v seznamu naročnikov mohorjevih knjig izpred prve svetovne vojne. Koledarji v tistem času so namreč objavljali vsako leto sezname vseh naročnikov mohorjevih knjig. To je danes dragocen etnografski pripomoček, kajti Slovenci se tedaj še niso začeli narodnostno tako mešati z drugimi narodnostmi.

Na žalost se danes zgodovinske in jezikovne važnosti priimkov za etnografske in zgodovinske študije pri Slovencih le malokdo zaveda in prav tako si nihče ne dela skrbi, kaj storiti, da bi si ljudje obvarovali slovenske priimke. Vemo, kako brezbrizni so glede tega Slovenci na Tržaškem, ki jim je fašizem potujčil imena. Še bolj brezbrizni so tisti, ki danes izgublajo slovenske priimke zaradi ženitev v Sloveniji sami.“

SLOVENŠČINA V LJUBLJANI ŠE VEDNO DOVOLJENA! — Vsem tistim pesimistom, ki si slovenstvo tako ženejo k srcu, bo gotovo dobro storila tale pomirjevalna novica, za katero tudi urednik Vestnika zastavi svojo besedo: slovenščina bo letošnje leto v Ljubljani še vedno dovoljena! In ko govorim o Ljubljani, imam v mislih še kakšna druga slovenska naselja.

Tako zagotovilo si upamo dati kljub govoricam in novicam, ki jih zasledimo tu in tam, nekatere smešne, druge resne.

Najprej ena smešna (bralcem že znana, vendar le z resne plati):

„Kot znano je bila v začetku maja v Bohinjski Bistrici velika proslava 60-letnice ustanovitve komunistične partije Jugoslavije. Proslave se je udeležil tudi predsednik Tito s člani centralnega komiteja. Slovenska republika je ob tej priložnosti kaj klavrno potrdila svojo 'državnost', saj sta oba slovenska govornika — France Popit in Stane Dolanc (ta v dolgem slavnostnem govoru) — spregovorila v srbohrvaščini.“ — KG, št. 22.

* * *

Take smešne prizore poimenujejo v leposlovni znanosti z imenom „burka“ — to pot burka na račun slovenskega naroda! France in Stane sta si to lahko privoščila, saj so menda zadji svobodni in pokončni Slovenci na slovenskih tleh izkrevavali v prvih dneh titovine leta 1945.

Zdaj pa druga resna, ki je nadaljevanje prve:

„Vendar Slovenija ni ostala povsem tiho. Privoščila si je svojevrsten protest. V ljubljanskem dnevniku 'Delo' z dne 5. maja 1979 na strani 13 je med malimi oglasi pod zaglavjem 'Instrukcije iščem' izšel tudi naslednji:

INŠTRUKTORJA za slovenski jezik nujno iščem. Ponudbe na naslov: Franc Stane, Bohinjska 79, Ljubljana-Murgle.“ — (KG, št. 22)

(KG - št. 22)

Res, svojevrsten „protest“! To je vse, kar še znajo in kar si še upajo! (KG 22)

* * *

STARA NAVADA rdečih prevratnežev je taka, da danes cinično zaničujejo to, kar bodo jutri, ko jim voda že ne bo več tekla v grlo, tudi cinično priznavali, ali pa se bodo s tem istim celo bahali. En nauk več za lahkoverne kaline na komunistične limanice:

Ko je predsednik ZDA Nixon odredil 30. aprila 1970 vpad v vzhodno Kambodžo, je dejal, da je tam v mestu Mimot glavni stan Vietkonga za boje v Južnem Vietnamu. Nixonovi nasprotniki so trdili, da je Nixonova izjava brez osnove.

Sedaj je Nixonovo trditev potrdil sam bivši predsednik vlade v Phnom Penhu, vodnik Rdečega Kmera. V svojem poročilu opisuje odnose med Rdečim Kmerom in Vietkongom ter pri tem pove, da je bil glavni stan Vietkonga v Mimotu, da pa se je po vdoru ameriških čet v Kambodžo umaknil dalje v notranjost Kambodže. (Ameriška domovina)

* * *

ŽALOSTNO „ZNAMENJE“ izhaja v Celovcu in naj bi bilo kulturno glasilo slovenskih kristjanov.

Slikovitost slovenske pokrajine si je težko misliti brez tistih značilnih znamenj, ki so stala predvsem na RAZPOTJIH in KRIŽPOTJIH kot kažipot mimooidočim in blagoslov za pravo in srečno pot, pa tudi opozorilo verujočim in simbol krščanske vsepričujočnosti na Slovenskem.

Celjsko „Znamenje“, pa se zdi, kaže v drugo smer, kar nam potrjuje primer, o katerem govori **KATOLIŠKI GLAS**, ko prav pod tem naslovom — „žalostno 'Znamenje'“ — ugotavlja naslednje:

„S pisanjem in nazori revije 'Znamenje', ki jo s podporo kulturne skupnosti Slovenije izdaja celjska Mohorjeva družba, se že dalj časa nismo soočali. Opravilo, ki bi ga veljalo sicer vršiti pogosteje, a je dokaj neveselo in ga človek odlaga od meseca do meseca. Najostreje smo se spoprijeli s pisanjem 'Znamenja' ob zadnjih italijanskih državnih volitvah, ko je ta revija objavila grob napad na izjavo italijanskih škofov, po kateri glasovanje za stranke z brezverskim nazorom ni združljivo s krščanskim gledanjem posameznika. Izjava, katere vsebina je povsem naravna, toda celjsko 'Znamenje' jo je označilo za primer nove križarske vojne.

Šlo je za težak primer vmešavanja v italijanske politične zadeve, ki pa očitno ni imel namena dajati naukov italijanskim škofom in katoličanom. Kolikšen del italijanske katoliške javnosti in škofov pa sploh ve, da obstaja neko 'Znamenje', ki jih je kritiziralo in bi si njegove pripombe vzeli k sreči?

Kar nas je kot katoličane motilo, je bilo samo ozadje tega grobega napada: italijanske škofove postaviti pred slovensko javnostjo v slabo luč, ustvariti s tem nerazpoloženje dela te javnosti do škofov na splošno — zlasti pri tistem delu slovenske polinteligence, ki je veren, pa tudi kritičen do družbenega dogajanja, češ, pogledjte, kaj delajo škofje 'katoliške' Italije. Ljudski glas pa že ve, da imajo prav ti škofje v svoji sredi tudi papeža. Za nadaljnje pomenske zveze pa poskrbi potem ljudska govornica sama.

Napad na italijanske škofove v „Znamenju“ je hotel biti obenem svarilo slovenskim katoličanom oz. danes samo še „vernim“ kot jih uradno nazivajo — torej niti ne več 'kristjani', kot si je še zamišljal nekdanji pesnik Kocbek; 'verni' pa so lahko tudi tisti, ki verujejo v amulete in talismane, celo brezverci so lahko 'verni', ker 'verujejo', da Boga ni. Slovenski katoličani naj se torej varujejo skušnjave, da bi posegali v 'politiko' kot njihovi italijanski sosedi z novo 'križarsko vojno'.

S tem je bilo znova oživljeno vzdrušje tihega psihološkega pritiska na slovenske katoličane, da si ne bi upali preveč glasno zahtevati kakega gradbenega dovoljenja za novo cerkev (v Ljubljani sami bi potrebovali npr. deset novih), pa ne dobijo dovoljenja, pač pa so ga velikodušno dali za gradnjo mošeje; ali pa, ker so bile od potresa porušene cerkve izločene iz delovanja posojil za popotresno obnovo itd.

Ob tej perfidni potezi 'Znamenja', ki se predstavlja kot krščanska revija, nismo mogli ostati brez pripomb. Prvič zato, ker so nekateri od napadenih italijanskih škofov postavni nadpastirji tudi slovenskim katoličanom v Italiji, največ v škofijah Trst, Gorica, Videm in Rim. Drugič, ker za kritična stališča do izjav italijanskih škofov ni poklicano 'Znamenje', ampak je v Italiji sami dovolj možnosti in kritikov. In kritike tudi ni manjkalo, toda brez grobih napadov in primerjav s križarskimi vojnami (razen v kakih obskurnih listih, med katere pa bi se celjska revija menda ne hotela prištevat). Tretjič, če se v Sloveniji verski listi ne smejo baviti s 'politikom', potem naj bo tudi 'Znamenje' v tem pogledu dosledno. Naj pusti reševanje italijanskih zadev italijanskim ljudem samim.

Revija prihaja tako sama s sabo v nasprotje, toda samo navidezno; vzdržuje se domače politike, a posega v tujo, toda ne za tujo, ampak za domačo rabo. Namen te slednje pa je, omajati zaupanje katoliških ljudi do škofov in cerkvenega učiteljstva z neodgovornim enostranskim kritizmom, prikazovanje v spačeni podobi ravnanje katoliškega škofa.

S tem pa ta revija preneha biti krščanska, zakaj njen namen je prvenstveno v tem, da razširja idejno negotovost in prevaja katoliške ljudi na napredne pozicije, v duhu nekega nejasno zamišljenega socializma. Ta pa naj ne bi pomenil enakosti in sožitja vseh ljudi dobre volje, četudi različnih nazorov. Ta znamenjevski socializem naj bi predstavljal najvišjo stopnjo osvoboditve človeka (teologija osvoboditve) in obenem socialistič-

nega razvoja. Toda v njem naj bi ne bilo prostora za tiste krščanske ljudi, ki priznavajo pokorščino škofom in cerkvenemu učiteljstvu v zadevah krščanskega nauka, niti ne za one, ki verujejo ne le v Boga, pač pa tudi v zakramente, častijo Marijo kot božjo Mater in priprošnjico, v moč molitve, zadoščevanja, v greh in božjo kazen.

Takšno stanje, v katerem naj bi se zlivala tako socializem kot 'pristno' krščanstvo, osvobodeno vseh utesnjujočih cerkvenih organizacijskih struktur, se ne ozira več na nadnaravno, ampak le na bližnjega. Nadnaravno se je umaknilo tuzemskemu, se prelevilo v prvenstveno socialno filozofijo, ki je gotovo sprejemljiva za socializem, nevtralni ali brezbožni, toda ni ostala več krščanska.

Takšna je danes 'osvoboditvena' smer pisanja celjskega 'Znamenja'. Dobiva denarno podporo od oblasti v Sloveniji za svoje izhajanje, zato pa se mora držati prav te smeri. Ničesar dobrega ne objavi v prid Cerkvi kot božji ustanovi, ampak samo proti. Ob primeru Isolotta si je raztrgalo oblačila in ga stavljalo za zgled idealizma in ravnanja po vesti katoliškemu izobraženstvu in bogoslovnemu naraščanju v Sloveniji. Marksistično zagledanega opata Franzonija je poveljevalo do onemoglosti, dokler se ni javno zavzel za razporoko in za splav. Pri tem pa je 'Znamenje' o Franzoniju nenadno utihnilo, saj bi z nadaljnjim franzonovajem razgalilo svoje nekrščansko ozadje. Poiskalo pa si je seveda druge oporečniške primere.

Ko smo prvič zavrnilo 'znamenjsko' primerjavo izjave italijanskih škofov s križarsko vojno, nam je v naslednji izdaji istega odgovoril njegov glavni urednik Rafko Vodeb z besedilom, ki je nosilo naslov 'Sprenevedanje in klevetanje'. Seveda smo njegove ugovore z naše strani znova zavrnil.

Rafko Vodeb se je v svojem odgovoru skliceval na francoske škofo, češ da ti niso bili dali podobne izjave. Toda ko so sledile čez kako leto francoske državne volitve, so prav francoski škofje izjavili isto kot italijanski.

S tem seveda takrat 'Znamenju' oz. njegovemu uredniku nismo posebej postregli. Kar nas je tokrat nagnilo, da smo njegovo pisanje znova nekoliko prereševali, je neokusno in žaljivo pisanje o sedanjemu papežu Janezu Pavlu II. Članek je ponatisnjen iz italijanske revije 'Rocca', kar naj bi spet naivne slovenske ljudi zavajalo, češ, če si 'katoliški' Italijani lahko, potem si pač lahko dovolimo takšno pisanje tudi mi.

Članek je oduren poskus vtikanja v zasebno življenje sedanjega papeža, prav v stilu nekdanjega liberalnega tabora. Članek je napisala Adriana Zari, ki jo 'Znamenje' na drugem mestu predstavlja kot najpomembnejšo italijansko teologinjo in prinaša odlomke iz njenih spisov. Toda v omenjenem članku je kaj malo teološkega, zato pa več vulgarskega in pocestnega. Naslov: 'Miselnost vzhodnega škofa', začenja pa se takole:

Škoda. Kako bi nam ugajal papež, ki bi imel v mladosti kakšno simpatijo, kakor vsi normalni ljudje. Pa ne: v Vatikanu so odločno zanikali. Nobene mladostne ljubezni. Seveda pa ostane vprašanje, če je bilo tisto zanikanje utemeljeno. Morda je papež Wojtyła imel kakšno mladostno simpatijo, toda njegovim sodelavcem to ne gre v račun in so ga prepričali, da je bolje táka 'sramota' zanikati. V Vatikanu vlada čudna miselnost. Najbolj pozitivne in prijazne stvari imajo za neprimerne in jih zanikajo, pogosto pred očitnim dejstvom. Kot na primer pluralizem...

Člankarica potem opleta s celibatom, s splavom (papež naj se umakne iz italijanske politike) in sklepa: Papež Wojtyła bo moral imeti dobre svetovalce, da se bo mogel znebiti miselnosti vzhodnega škofa; morali bodo biti boljši kot tisti, ki ga obdajajo v Vatikanu.

S ponatisom tega članka je hotelo nuditi 'Znamenje' svojim bralcem po eni strani poslastico, po drugi pa porušiti znova enega od tabujev, ki naj bi doslej veljali: nobenega obzira ne pred papežem ali kom drugim, vsi smo samo ljudje!

Toda v tem drastičnem primeru ne gre za slednje, pač pa za vsakišno načelo dostojnega in resnega pisanja. Če so 'Znamenjevi' sodelavci do slednji, zakaj se ne razpišejo še o svojih mladostnih ali kakršnih koli simpatijah? Zakaj se s pomočjo italijanske teologinje spravijo nad papeža, iznašajo domneve o njegovem zasebnem življenju, le svojega ne razgalijo pred javnostjo? In če se tega držijo, naj še papeža Wojtyła pustijo pred slovensko javnostjo v miru.

V isti številki 'Znamenja' je uvodnik posvečen spominu pokojnega Edvarda Kardelja, utemeljitelja teorije jugoslovanskega samoupravljanja. Kardelj ni bil veren človek, kar sicer ne pomeni, da se ga v 'Znamenju' ne bi smeli spomniti. Toda ob tem uvodnem resnem članku izpade za celo številko revije bulvarsko smešenje papeža toliko bolj burkasto in neokusno. Revija je očitno izgubila še zadnjo sled občutka za etiko in estetiko. Sodi mo, da bo učinek njenega pisanja prav nasproten kot pa si ga med slovensko javnostjo želi.

* * *

Iz govora dr. Draga Štoka, tajnika SSK (Slovenska Skupnost na Primorskem), ki ga je imel letošnjega maja v Gorici na „Taboru slovenske mladine“, posnemamo naslednje:

„Biti danes vseskozi zaveden Slovenec pomeni biti predvsem oporečnik vsemu in vsem, ki še vedno mislijo, da sta narodnost in zavest pripadnosti nekemu narodu nekaj preživelega, oziroma reakcionarnega. Mi pa se kot pripadniki zamejstva in narodne manjšine zavedamo, da ni in ne more biti to res. In prav zato, ker se tega z vso silo svoje biti zavedamo, hočemo pravičnejši svet povsod, kjer živimo in delamo. V tovarni, kjer hočemo, da je mlademu delavcu omogočeno slovensko misliti in govoriti. Zato nas boli dejstvo, da naše sindikalne organizacije prevečkrat pozabljajo na slovenski jezik, ki mora biti v tovarni enakopraven italijanskemu, tudi na oglasnih deskah, napisih, na zborovanjih. V dno duše smo se čutili ranjene, ko smo se morali boriti z vsemi zakonitimi sredstvi za slovenski napis na spomeniku nad 400 padlim iz tržiške ladjedelnice, ko pa je vsem znano, da so bili partizani v ogromni večini Slovenci, pa jim niso organizatorji v začetku sploh namenili slovenskega napisa. Jezi nas dejstvo, da smo v večini naših tovarn še vedno zapostavljeni, kar se tiče našega materinega jezika. Mi nočemo, da so tovarne potujočevalnice, te morajo postati za delavce v njih, njih drugi dom. Isto mora veljati za naše uradnike v občinskih, pokrajinskih, deželnih upravah, v državnih uradih. Biti enakopraven v svojih pravicah drugim državljanom, pomeni biti enak drugim v družbi, pomeni imeti svoje pravice povsod tam, kjer jih imajo državljani drugega jezika. To je naš boj za globalno zaščito, ki je obenem boj za našo staro pravdo.

Dragi prijatelji, prav tako moramo biti budni v današnjih dneh glede političnega terorizma, ki divja v Italiji. Kdo je kriv, da je Italija zašla v slepo ulico, se povsod vprašujemo. Odgovor je sila enostaven: vladne stranke so krive, vse stranke ustavnega loka pravzaprav, saj so do danes dajale potuho vsem, ki so v državi zganjali nered. Najprej niso znale eliminirati fašističnih gnezd, kakor so jih znali takoj eliminirati v skoro vsej Evropi. Potem so bile te stranke popustljive do vsega, kar se je dogajalo na skrajni levisi: dobrohotno so te stranke govorile in skušale opravičevati brezsmiselne stavke, razbijanje v tovarnah, v trgovinah, bedaste stavke na šolah — pomislimo samo na nesramno početje na neki šoli na Tržaškem, kjer so dijaki — na ukaz bogvekoga — razbili razpelo in ga vrgli v smeti — pa ni nad tem dejanjem — razen SSK — nihče protestiral! Toda pri nas se vandalizem ni — hvala Bogu — nadaljeval! V Italiji pa je šlo naprej — začelo se je s pretepanjem, potem streljanjem v no-

ge ljudem, ki so hoteli misliti s svojo in ne s kolektivno glavo, potem uboji, umor Mora, agentov, delavcev v tovarnah, napad na sedeže strank: za vse to nosijo odgovornost stranke, ki so bile doslej na oblasti! Mi, kot pripadniki neke narodne skupnosti, moramo gledati naprej, za desetletja naprej: mi moramo biti neke vrste kašipot današnji Italiji, tako kot smo bili to od leta 1918, ko je prvič prišla Italija v naše kraje! Prvi smo se zoperstavili fašizmu in ko naše fante streljali na bazoviški gmajni, na Opčinah, ko so dajali strupa Bratužu, je ves italijanski tisk ali to odobraval ali molčal. Mi pa smo šli naprej, dokler ni fašizem za vedno propadel, predvsem po naši zaslugi, ker smo ga prvi in najgloblje minirali... (Novi list)

Marsikaj lepo in prav povedano! Radi pa bi poznali tudi tistega junaka, ki bi prav isti slovenski mladini, in ob podobni priliki, vedel povedati tudi to, da so vse hujši vandalizem kot ta, ki ga zdaj zganjajo teroristi v Italiji, zganjali med slovenskimi ljudmi pred več kot tridesetmi leti današnji slovenski oblastniki in, da smo bili mi zdomci prvi, ki smo se zoperstavili komunizmu, ko je naše fante pobijal v dolenjskih in gorenjskih gozdovih in je verjetno marsikdo iz tržaške ladjedelnice to odobraval ali pa molčal.

* * *

„NEVARNA RAZMERJA“ Jožeta Javorška tistim, ki smo pri polni zavesti preživeli boljševeško revolucijo na Slovenskem, ne bodo pokazala nič novega. Nedvomno pa imajo lahko zdravilen učinek na vse tiste, ki so takrat živeli ob robu dogodkov ali pa jim zibelka življenja še ni bila stekla. Iz ust vnetega zagovornika „osvobodilnega“ divjanja je slišati tudi takele besede o „ekscsiah“ slavne partizanske vojske. Na splošno Javoršek ni v zadregi, kadar mora reči bobu bob, grozodejstva rdečih krvnikov pa tako nežno z „ekscsiah“ poimenuje!

„Gre torej za ekscese.“

Le-ti so se v partizanski zgodovini nenehoma kazali. Levi partizanski ekscesi so se prikazali na pomlad in v zgodnjem poletju leta 1942... Zanimivo je, da so se v tem nedorečenem in imenitnem obdobju ponašali z levimi ekscesi samo partizanski komandanti in polit-komisarji, ki so bili po svojem socialnem poreklu meščani in hkrati intelektualci...

Ko je bil Ahac kazensko prestavljen v Belo krajino, kjer naj bi v zelo težkih okoliščinah začel z mobilizacijo belokranjskih fantov ter postavil temelje partizanstvu, ki ga do tistih dob v Beli krajini sploh še ni bilo, je kmalu postavil Belokranjski odred ter postal njegov politični komisar. Brž ko je preživel najhujše in najusodnejše dni..., se je dal spet zavesti v svoje veličastje, spet mu je oblast premotila glavo in spet je začel ves goreti v takem revolucionarnem ognju, da se je ob njem vse opeklo. Zlasti vse, kar ni bilo njegovih misli in kar se mu ni podrejalo. In tako je storil v Beli krajini nekaj takih grozodejstev, pred katerimi si zgodovina narodnoosvobodilnega boja zakriva oči.

Pa ni bil sam. V podobne leve ekscese so zapadali še marsikateri drugi partizanski komandanti in politični komisarji, a značilno je bilo, da so bili vsi intelektualci. Vsi so bili predvsem nasilni, ker so nenadoma začutili v svojih rokah nekaj, o čemer prej še sanjati niso mogli: oblast. Če pa niso bili nasilni, kakor je bil nasilen Vitomil Zupan, ki je bil nasilen po svoji naravi, so si nasilstvo izmišljevali, ker so mislili, da je nujna oblika revolucije in se morajo z nasiljem odlikovati.“

* * *

Od kod se je vzel Andrej Inkret (ki naj bi si rajši zamenjal vrstni red zlogov v svojem priimku), da je v svojem „Amerikanskem dnevniku“, objavljenem v ljubljanskem „Delu“ na račun slovenstva takole blebetal, ni težko odgovoriti: iz socialistične poturčene družbe pač! Izblebetal je pa tole:

„...profesor govori... govori... zagnano in pobožno... o 'slovenstvu' in o naraščajočem zanimanju mladih Amerikancev daljnega slovenskega porekla za svoje 'korenine-the roots', govori in nas pelje skozi univerzo, restavracije in galerije in predavalnice, govori o slovenstvu venomer, neutrudljivo, pa o 'etničnih študijih' — in vendar vsekakor o slovenstvu kot nekakšni 'vrednoti', slovenstvo, slovenstvo, slovenstvo...“

Ko to beremo, se vprašujemo: ta profesor, ki govori tako „zagnano in pobožno“ o slovenstvu, je izšel iz vrst povojne „izdajalske“ emigracije, tovariša Inkreta pa je vzgojila „Osvobodilna“ fronta slovenskega naroda — ali more še kdo, ki še nima opranih možganov, verjeti v rdeče pripovedke o belih izdajalcih?

* * *

Popolnoma drugače kot Andrejček Inkret piše Nobelov nagrajenec za leposlovje, amerikanski Jud, Isaac Baševiz Singer:

„A se tudi bojim, da bi postal Amerikanec, zakaj to bi pomenilo izguba moje identitete. Manjšina se zmeraj prilagodi večini. Slabotni se prilagodi močnejšemu. Vendar, kdor se resnično zaveda svojega dostojanstva, ta se ne trudi, da bi posnemal druge. V glavnem govorim idiš... Mislim, da je ideja o stapljanju jezikov zgrešena. Nobenega razloga ni, da bi pozabili na svoje korenine, če naj uporabim izraz, ki je zdaj v modi. Lahko poženemo nove, pri tem pa ostanemo zvesti svojim...“ (Po „Mladiki“, 2/3-1979)

* * *

Urednik avstralskih „MISLI“ je postal kar pogosta tarča za ljubljanske in tudi avstralske rdeče pisce in pisane, kar je vsekakor dobro znamenje. Ker smo pa že v deželi kengurjev, se pogosto te strupene puščice spreminjajo v nevarne bumerange, ki jih urednik pater Bazilij spretno suče:

F. P.-ju se zahvaljujem za pošiljko osemnajste strani ljubljanskega „Nedeljskega dnevnika“ z dne 14. januarja letos. Celotna stran pod naslovom „Domovina je čedalje bliže“ govori o Avstraliji oz. avstralskih Slovincih. Poročilo je napisal 72-letni TVAN KREFT, doma iz Radgone. Samo tri skromne dni je preživel v Sydneyu, pa je bil o slovenskih razmerah v Avstraliji (ne samo v Sydneyu!) tako „dobro“ poučen, da se je usodil napisati prilično dolgo reportažo. In ker je očitno poslušal ali vsaj registriral samo eno plat zvonjenja (tisto, ki jo sme slišati tudi domovina!), je članek kaj enostranski tudi po vsebini, ne samo po dolžini ene časopisne strani. Ker Ivan Kreft ni le „znani slovenski publicist“, ampak tudi „bivši politik“ in večletni „član osrednjega odbora Slovenske izseljenske matice“ (tako ga je predstavil 19. decembra 1978 Jože Čuješ na slovenski strani v „Novo doba“), je te enostranske linije vujen in mu ni moč zameriti. Bolj so zamere vredni njegovi avstralski gostitelji, ki so mu tako enostranska in v mnogočem krivična ter neresnična poročila servirali.

Naravno, da udari Kreft po „političnih izseljencih“ med nami, ki so se silno „kompromitirali“ in nimajo v ekonomski emigraciji „nobene opore“. Te vrste kľofut so danes moderne in ob vsaki priliki nujno lete po vseh tistih, ki se še niso uklonili pritisku režima iz domovine. Po Kreftu je politična emigracija pri nas „izgubila že skoraj ves ugled, tudi „zaradi grdega izkoriščanja tistih, ki se ob prihodu na to oddaljeno celino, brez znanja jezika in poznavanja razmer, niso znašli, pa so bili prepuščeni na milost in nemilost vrhovom sovražne politične emigracije.“ Tudi na dru-

gem mestu reportaže je še enkrat poudarjeno, da ta del naše narodne skupine „izgublja podporo izseljencev“, kajti „vsaj v prvih letih bivanja v Avstraliji so marsikateri priseljenci iz Slovenije vodilni politični emigranti hudo izkoriščali tudi gumno. Za vsako še tako malenkostno uslugo je moral seči globoko v žep.“ Pri omembah izkoriščanja nekako in isti sapi Kreft udari tudi po našem obveščanju. Ob prvi omembi imenoma omenja mesečnik MISLI, ki „popačeno prikazuje življenje v socialistični domovini“, pri drugi pa dokazuje, kako „izmišljenim zgodbam o slabih razmerah v domovini naši vse manj nasedajo, saj vse pogostejše obiskujejo domovino in si tako sami razkrivajo laži, s katerimi jih skušajo politični emigranti odvracati od Jugoslavije...“

Zanimive in silno posplošene ugotovitve. Ne le o današnjih „izmišljenih zgodbah“ ter „lažeh“, tudi in celo o grdem gmotnem izkoriščanju novodošlih priseljencev. Ker ni imen, leti na vse vidne osebnosti. Tudi na gostitelja Jožeta Čuješa, ki se je tista leta še prišteval med vodilne politične emigrante. Vsaj on naj bi Kreftu (tudi v svoj zagovor) dal stvarnejšo sliko. Ker v isti sapi poročevalec udari tudi po naših MISLIH, preko katerih s privolitvijo urednika politična emigracija „širi napetost med našimi izseljenci“, upravičeno sklepam tudi lastno opredelitev med takratne izkoriščevalce. Zares zanimivo! Zlasti še ob temle dejstvu: ko me je prišel sydneyški konzulat prvič snubit, je bilo takratnega vicekonzula sama hvala, kaj vse sem že dobrega storil za priseljence. Celo prosta vožnja na počitnice v domovino mi je bila ponujena (in v moje strani odklonjena) z zahvalo...

Mesečnik MISLI je po Kreftovem „političn v klerikalnem smislu“, ki „napada predvsem našo družbeno ureditev, ni pa mogoče reči, da bi bil proti Jugoslaviji kot državi, če bi imela možčanski družbeni red.“ Ob vsem tem zveni kar nekam tolažilno Kreftova ugotovitev, da „popačeno“ poročanje MISLI priseljenci „vse bolj odklanjajo“.

Na to bi kot urednik odgovoril tole.

1. Razmišljam, kako neki bi se mogle MISLI rešiti političnega pečata, ki ji ga od časa do časa — zadnja leta vedno pogostejše — pritisnejo od doma? Zaključek je, da najbrž z enim samim korakom: z rdečo zvezdo na platnicah in z vsebino v podporo režimu. Kajti politika je vse in samo to, kar se ne pusti vpreči v propagandni voz domače diktature. Očitek klerikalizma bi potem sam od sebe odpadel.

2. MISLI so list slovenskega zdmostva: poudarjajo svobodno slovenstvo in se brez potrebe ne zaletavajo v bivše državljanstvo. Nikoli pa ne bo list zagovornik kakršnekoli diktature (četudi se skriva pod naslovom „družbene ureditve“), kajti rodil se je v svobodnem svetu ter ima vso pravico in dolžnost svobodnega obveščanja. Ravno to režim doma silno boli. Celo vsaka še tako mila kritika v ljubljanskem „Delu“ je, ponatisnjena v MISLIH, že hud „napad“ in „mazanje domovine“. — Pri svobodnem poročanju pa MISLI nimajo in niso nikoli imele namena prati bravcem možnosti: vsak ima svojo pamet in si svoje politične ideje sam izbira. Če bi pa kdaj v bodočnosti prišlo do narodnega razpotja, bodo gotovo tudi MISLI zdmostcem znale povedati svoje mnenje. Kar bodo rekle, bo vsekakor v prid slovenstvu in domovini, ne tujim interesom.

3. Nihče avstralskih Slovencev doslej ni bil prisiljen k naročbi MISLI, kakor je ob obisku domovine marsikdo prisiljen na sramotni intervju, ki naj ga malo preplaši in zmehča v prid režimu. Kljub temu imamo veliko „dokazov“, kako „popačeno poročanje“ MISLI izseljenci „vedno bolj odklanjajo“. Med njimi je gotovo dejstvo, da smo z novim letom spet dvignili naklado. Okrog 300 novih plačilnih naročnikov v zadnjih treh letih (in že teh prvih tednih novega leta kar 14 novih) kaže res v smer splošnega „odklanjanja MISLI“. Prav tako dolga vrsta naročnikov, ki prostovoljno do-

dajajo v Tiskovni sklad (mnogi celo več kot znaša naročnina), da s tem MISLIM podaljšujejo svobodno življenje.

Kaj praviš, tovariš Kreft? To je pa — vsaj glede MISLI — druga plat, za katero ob kratkem obisku ni bilo posluha. — Urednik

* * *

ZAMOLČEVANI DNEVNIK „SLOVENEČ“ — Pred nekaj meseci je Rado Bordon v sobotni prilogi ljubljanskega Dela zagnal velik hrup. Kaj se je zgodilo? V hčerkinem slovenskem berilu je pod podpisom nekega športnega dogodka v 30. letih zagledal oznako Po „Slovenču“. Vsi odgovorni za tisto knjigo so bili namah pritisnjeni ob zid in obtoženi, da obujajo nekaj, kar je zmagovita OF dokončno likvidirala in se tisto torej niti ne omenja več. Na žolčno polemiko, ki se je razplamtela, mislim z neveseljem. Jaso, da so se „Slovenca“ vsi obtoženi plašno izogibali in govorili o drugih stvareh: jezikovnih in pedagoških. Ostalo pa mi je razočaranje nad Radom Bordonom, ki je bil pred petimi ali koliko leti podjeten faktotum pri celjski Mohorjevi družbi. Bil sem namreč prepričan, da je resnično spoznal in vzljubil krščansko izročilo slovenske kulture.

Pred kratkim mi je prišla v roke „Zgodovina Slovencev. I. del. Od začetkov do 1918“, ki jo je pripravil prof. dr. Valentin Inzko. Izšla je v založbi celovške Družbe sv. Mohorja 1978 na 160 straneh in se rabi v zadnjih treh razredih državne gimnazije za Slovence v Celovcu („Schulbuch Nr. 151“). Prebral sem ta učbenik in ga ne povsem zadovoljen odložil. Ni me toliko motilo, da je v njem zgodovina koroških Slovencev prikazana podrobneje kot pa ostalih — o Andreju Einspielerju ima npr. poldrugo stran, Bleiweis pa je le dvakrat omenjen. Bolj me motijo druge vrzeli. Tudi v tej knjigi ljubljanski dnevnik „Slovenec“, ki je kot politično glasilo katoliških Slovencev izhajal od 1872 do 1945, nikjer ni naveden. In vendar: koliko slovenskega življenja je v tistih 74 letnikih! (Ni pa pozabljen nekajletni Laibacher Tagblatt, glasilo Taffejeve vlade na Kranjskem...) Enako ne najdemo Ljubljanskega zvona (1881-1941) in Doma in sveta (1888-1945), vodilnih naših literarnih revij. O razcvetu leposlovja v razdobju 1880-1918 je v knjigi komaj nekaj besed.

Prof. dr. Val. Inzka poznam in cenim. Lahko da ga je priganjal čas ali omejeval prostor. Vendar je bil ob pripravi „Zgodovine Slovencev. I. del“ po mojem preveč odvisen od zgodovinskih učbenikov, ki se po 1945 rabije v Sloveniji in jih na koncu knjige navaža celo vrsto. (Vemo, kako zna totalitarna država kot inženirka duš v svoj prid krojiti podobo preteklosti.) Spet pa bo držalo, da toglih odstavkov o Družbi sv. Mohorja, o Slomšku, o Janezu Ev. Kreku itd. ni mogel vzeti iz njih.

Vedno bolj se čuti potreba, da izpričan strokovniak pa seveda pogumen demokrat na kratko in pregledno, v eni knjigi, opiše zgodovino Slovencev vsaj do leta 1941: nam v spodbudo, svetu pa, da nas spozna. (K. Glas, št. 20) — V. Beličič

* * *

AMERIŠKA DOMOVINA, neuklonljivi pobornik svobode in pravice, ki izhaja v Clevelandu, je dobila novega, glavnega urednika. Dosedanji urednik prof. VINKO LIPOVEC je prepustil svoje mesto 39-let staremu dr. RUDOLFU M. SUSLJU, ki je tako prevzel nase težko in odgovorno nalogo, da vodi list, ki je bil vedno glasnik KATOLIŠKIH in SVOBODOLJUBNIH SLOVENCEV, po varnih in neonorečnih poteh k še večjemu razmahu. Novemu uredniku čestitamo k odličnemu imenovanju, mu želimo vso srečo pa zagotavljamo tudi našo simpatijo pri delu in naporih za take ideale.

* * *

Iz Ameriške domovine, št. 35:

„Jutri, v soboto 24. marca 1979, bo AMERIŠKA SLOVENSKA KATOLIŠKA JEDNOTA — KSKJ, največja slovenska katoliška organizacija na svetu, obhajala 85-LETNICO svoje ustanovitve in svojega delovanja.

Ameriška slovenska katoliška jednota je najpomembnejša in po številu največja organizacija katoliških Slovencev v naši deželi in tudi izven nje. Tekom dolgih let svojega obstoja je bila vedno prizadeto pri vseh dejavnostih katoliških Slovencev v tej deželi, vsa leta se je vztrajno zanimala za Slovenijo in življenje slovenskega naroda na domačih slovenskih tleh. Podpirala je slovenske narodne cilje v prvi svetovni vojni, v letih po njej, v drugi svetovni vojni in po njej pomagala njenim številnim žrtvam, zlasti tudi onim, ki so morali zaradi svojega katoliškega prepričanja zapustiti svoje domove in si iti iskati ter ustvarjati nove na tujem.“

Častitljiv jubilej (4. aprila 1894 — ustanovni dan) kaže, da je bila organizacija postavljena na trdne temelje, vsa njena zgodovina pa priča o živosti in nesebičnem delu njenih članov. VESTNIK sloveskih domobrancev in drugih protikomunistov se veseli tega jubileja, čestita KSKJ, ji izreka vse najboljše za bodočnost in se ji zahvaljuje za vso gmotno in moralno pomoč, ki je prišla iz njenih vrst za preživele slovenske borce za svobodo.

* * *

Pričujoča številka VESTNIKA prinaša poročila o letošnjih proslavah vseh tistih znanih in neznanih junakov, ki so izkravali po krivdi Rdeče fronte. Veliko je bilo trpljenje vseh teh, ali nemalo bridkosti so užile predvsem tudi matere s pretrpko izgubo svojih sinov in hčér.

Človeku se trga srce, ko prebrere spominske vrstice na svojega sina, SILVESTRA VIKTORJA SEKNÉ-ta, ki jih je zapisala njegova mati v Ameriški domovini letos 12. aprila. Viktor Sekné je padel pri Quang Namu, v Vietnamu, 12. aprila leta 1969, kot ameriški vojak, ki je branil svobodni svet pred komunizmom in bil na koncu koncev za svojo borbo ogo-ljufan in izdan. Tudi njemu in vsem njegovim slovenskim vrstnikom izkazujemo čast, da jih vključimo v nepregledno vrsto svetlih in nepozabnih imen. Lep spomenik je s svojimi vrsticami postavila Marije Sekné svoje-mu sinu, pa tudi vsem tistim očetom in materam, ki so kot oni dobivali žalostna sporočila: „...with great regret...“, še bolj pa tistim, ki iz slovenskih gozdov take osmrtnice nikdar niso prejeli.

* * *

„O zadnji svetovni vojni so izšle neštete knjige o vojaških operacijah, publikacije o skrivni strani tega vesoljnega spopada, v katero spadajo špijonski podvigi, delovanje pete kolone, ki je odnotraj spodjedala odporno moč svojih žrtev, načrtno in uradno dopuščeno širjenje lažnivih poročil ter satanska krutost totalitarnih režimov, pa so bile šele zadnje čase dovoljene.

Dejansko pa je celoten potek te vojne spremenila peščica mož iz poljskega podtalnega gibanja, ki je Nemcem za Angleže ukradla nek poseben aparat, imenovan ENIGMA. Ta aparat je služil Nemcem za šifrirano zvezo med Berlinom in nemškimi vojnimi poveljniki. Aparat sam je bil podoben navadnemu pisalnemu stroju z vrsto okroglih ploščic na elektronski pogon, ki so dopuščale tisoče različnih kombinacij, katere je bilo nemogoče razrešiti, če enota z radijskim sprejemnikom ni poznala kombinacije teh ploščic. Z izredno iznajdljivostjo se je angleški obveščevalni službi posrečilo priti v posest vseh Hitlerjevih ukazov in odredb, poleg tega pa ji je uspelo tudi obdržati to skrivnost v najstrožji tajnosti še trideset let potem.“ (Correo de la Semana, št. 2195)

* * *

Sobotna priloga ljubljanskega „Dela“ od 14. julija t. l. je prinesla celostranski razgovor svojega urednika Vlada Šlambergerja s sekretarjem predsedstva CK ZKS (Cekazekaes, ali nekaj takega). Povod za ta turnir vprašanj in odgovorov jima je dal „dolgo časa v tujini živeči duhovnik Franc Rode“, ki je v pismu uredništvu Dela med drugim zapisal: „Vernik se pogosto počuti drugorazrednega. S tem, da je veren, mu je apriori onemogočen dostop do tiste vloge, ki je pridržana članom ZK.“

Stavek med navednicami je pa tudi vse to, kar si je „Delo“ upalo in smelo priobčiti iz Rodetovega pisma. Šetinčev samogovor pa je spet tako dolg in utrujajoč, pa tudi tako vporek s preprosto logiko, ki je mi navadni zemljani poznamo in priznavamo, obenem pa preoln farizejskih trditev, da resnično občudujemo pogum in dobro voljo Franceta Rodeta in njegovo pripravljenost na nekakšen dialog z „domačimi“ marksisti, ki najbolj očitna dejstva cinično prevrnejo na glavo.

Nekaj primerov:

Pravi Šetinec:

Najbolj demokratično vzgojo v šoli omogoča marksistična znanstvena vzgoja, ki zahteva razmah vseh človekovih sposobnosti, kritičnega mišljenja in zadovoljstva v obdobju, ko se mlad človek v zahtevnem procesu telesnega in umskega razvoja usposablja za svojo svobodo. Svoboda pomeni spoznavanje in obvladovanje sveta, okolja, odnosov med ljudmi in zakonitosti v razvoju človeške družbe, saj sta le tako možna človekova svobodna ustvarjalna aktivnost in odločanje. Zato lahko trdimo, da je marksistična znanstvena vzgoja pristno demokratična, humana, angažirana in drugačna tudi ne more biti. In, kot sem dejal, marksizem ni religija, zato je tudi brez pomena govoriti, da ima v šoli konkurenčno prednost pred religiozno vzgojo, ker gre za dvojne različnih stvari, ki ju ni moč primerjati.

Šola je znanstveno marksistično usmerjena po svoji metodi dela, zato je razumljiva zahteva, naj bo vsak učitelj sposoben vzgajati skladno z marksističnimi znanstvenimi spoznanji.

Vprašanje je le, če je učitelj sposoben objektivno in prepričljivo znanstveno razpravljati o vsem, tudi o religiji kot o objektivnem družbenem pojavu, ne da bi kršil globoko demokratično naravo marksističnega kritičnega mišljenja in znanstvenosti pouka. Zato je prav, da vsakdo, ki se odloči za pedagoški poklic, dobro premisli in dožene, če ne bo pri tem odgovoren in občutljivem delu sam sebi ovira in se ne bo zaradi intimne pripadnosti onesrečil.

Sprašuje „Delo“:

Ali bi lahko med negativne pojave vključili tudi delovanje nekaterih ekstremnih veroučnih skupin in medškofijskega odbora študentov, ki so začeli širiti svojo dejavnost tudi čez religiozne okvire?

Odgovarja Šetinec:

Vse več znakov je, da poskušajo te skupine vzgajati in organizirati „mladce“, da širijo svojo dejavnost na neverska predvsem ideološka in politična področja, da se je začelo v njih širiti politikantstvo. Kam lahko pripeljejo poskusi, da bi organizirali „mladce“, vemo iz zgodovine. Zato bi se moralo tudi vodstvo rimskokatoliške cerkve na Slovenskem zamisliti nad tem.

Če si nekateri mlajši duhovniki in „mladci“, ki bi radi skalili odnose med rimskokatoliško cerkvijo in družbo, še niso razjasnili pojma klerikalizma, bi bilo dobro, da to čimprej store. Ako se bodo kaj hoteli naučiti iz zgodovine klerikalizma, vsaj od Mahniča naprej, bodo videli, da Cerkev in duhovščina tudi danes nista imuni proti tej nevarnosti.

Konča pa Šetinec:

Marksizem in program Zveze komunistov Jugoslavije pa pozivata — in bosta še pozivala — k odstranjevanju družbenih pogojev, ki silijo člo-

veka v to, da išče odgovore in rešitve svojega položaja v iracionalnem svetu. Takemu boju se ne bomo nikoli odrekli. Borimo pa se tudi proti religiji, kadar je ta spremenjena v ideologijo, v lažno platformo, ki direktno onemogoča boj za osvoboditev, kadar služi reakcionarnim silam, oziroma kadar je predmet politične zlorabe.

Najlepše bi po naše in po domače šetinc povedal takole: Pravica, da si marksist in komunist je državljanom zajamčena. Vse, kar je v povpreki z našo znanostjo, je prepovedano. Na tem svetu je edinozveličavna marksistična znanost — prav v tem določenem zgodovinskem trenutku — Franca šetince in njegovih. Klerikalizem je borba za oblast, zato našim stolčkom škodljiv in neprimeren. Vsak vernik lahko misli in veruje, kar hoče, samo da tega kdo drugi ne izve. Svoboda misli je zajamčena, za komuniste tudi svoboda govora. Šetince lahko razpravlja na dolgo in široko v „Delu“, ki se tiska v tiskarni, na znanstven način oropani slovenski katoliški skupnosti. Drugorazrednih državljanov ni — to je zgolj leporečje iz ust dobromislečega Rodeta — pač pa obstaja prvi razred komunistov in zatirana množica parij — slovenskih katoličanov!

* * *

Z ozirom na to svojevrstno polemiko marksistične baze, ko ima ena stran pravico do tiskane besede, ne bi bilo odveč ponovno priklicati v spomin besede nadškofa Pogačnika na letošnji novoletni dan v ljubljanski stolnici:

„...Pri nas, hvala Bogu, nimamo terorizma, te moderne oblike totalne vojne. Da bi pa vsi, verni in neverni, živeli med seboj v miru in zadovoljstvu, bi pa bilo potrebno, da bi se vse instance zvesto držale naše ustave, ki zagotavlja vsem občanom svoboščine in pravice. Proti naravnim pravicam vernih staršev je, če se njih otroci vzgajajo v ateističnem duhu. Če je vera zasebna stvar, je tudi ateizem zasebna stvar. To danes priznava tudi marksisti. Proti pravicam katoličanov je, če se otrokom v šolskih učbenikih podaja neresnična, karikirana podoba krščanstva. Ustava pravi, da so vsi občani v pravicah in dolžnostih ne glede na veroizpoved enaki in da je vsakemu občanu dostopno vsako službeno mesto in vsaka funkcija v družbi. Protiustavno je torej, če se za službo zahteva politična kvalifikacija oziroma partijska legitimacija. Na dan miru naj omenjam te nepravilnosti, ki kalijo zadovoljno sožitje vernih in nevernih v naši družbi...“

Nekaj dni pozneje pa je v „Družini“ duhovnik Ivan Likar pogumno in kar preveč dostojno in resno ugovarjal šetinc-šlambergarjevim domislicam takole:

V osrednjem slovenskem dnevniku Delo (21. decembra 1978) je Vlado šlambergar objavil članek, v katerem je razvil nekatere misli Franca šetince. Posebej sem se razveselil že večkrat citirane trditve, da „religija ni nikakršna ovira za enakopravno vključevanje človeka-vernika v socialistično življenje družbe.“ Poštena trditev, za katero upam, da bo na vseh ravneh tudi pošteno uresničena.

V članku je govor o klerikalizmu in sektaštvu. Oba pojava sta na isti ravni: vedno gre za odstopanje ali zlorabljanje linije. Med aktualnimi oblikami klerikalizma je omenjen „poskus vcepljanja v zavest človeka-vernika, da je drugorazreden državljan, da je zaradi svoje religioznosti zapostavljen v družbenem življenju... Nesmiselno je govoriti, da imamo pri razvojanem političnem sistemu socialistične samoupravne demokracije, v samoupravnih organizacijah občane drugega razreda.“

In ravno ob tej trditvi bi se ustavil z nekaterimi nasprotnimi argumenti.

1. Vernik kot vernik (ali skupina vernikov, ki je del Cerkve kot taka) nima nobene možnosti vplivati na programsko politiko radia in televizije. Tako moramo loviti najrazličnejše tuje postaje, da ujamemo eno božično pesem ali na televiziji en sam prizor iz verskega življenja.

Listina OZN o človekovih pravicah je jasna: „Vsak človek ima pravico svobodno izražati svoje mišljenje; ta pravica obsega svobodo, da se nemoteno oklene mišljenja ter išče, sprejema in širi novice in ideje z vsemi sredstvi sporazumevanja ne glede na meje“ (19. člen).

Tudi ustava SFRJ je nedvoumna: „Občani imajo pravico v sredstvih javnega obveščanja izražati in objavljati svoja mnenja. Občani, organizacije in društva lahko pod pogoji, ki jih določa zakon, izdajajo tisk ter širijo obvestila z drugimi sredstvi javnega obveščanja“ (167. člen).

2. Dejstvo je (nesmiselno bi bilo zanikati ga), da imajo v naši samoupravni socialistični družbi veliko večino višjih in odgovornejših služb komunisti. Komunisti pa so pri nas le ateisti. Torej verniki omenjenih služb ne morejo dobiti. Dejstvo je v očitnem nasprotju z ustavo. Žal pa takšen odnos radia in televizije ter odgovornih v kadrovskih službah do vernih občanov ni več sektašenje, temveč postaja že kar linija.

3. Ateizacija na naših šolah postaja vedno bolj očitna. Za primer bi navedel poglavje iz učbenika za 8. razred osnovne šole „Družba in socialistična morala“. Podobna poglavja pa imajo še nekateri učbeniki za srednje šole. Omenjeni učbenik govori o veri, Cerkvi in krščanski morali tako, da se vernik, ki ga prebere, ne čuti samo v „drugem razredu“, temveč kar zunaj razredov — kakor parijci v Indiji ali nekdaš raja pod Turki.

Besede Franca Šetina o „poskusu vcepljanja v zavest človeka-vernika, da je drugorazreden državljan“, so s tem učbenikom postale bumerang.

Če mi tu in tam kakšen otrok prinese k verouku učiteljičin nasvet, naj bi se raje učili, kot pa da hodijo k verouku in naj ne ližejo oltarjev — to lahko imenujemo sektaštvo te ali one tovarišice. Žal pa omenjeni učbenik za 8. razred (in njemu podobni) postajajo ali so — linija.

Tale moj prispevek bodo različni ljudje različno ocenjevali. Naj bo kakorkoli že, zame je le prispevek v borbi za človekove pravice in za boljše sožitje vernih in nevernih v naši samoupravni socialistični družbi.

Če se samo za hip znova poustavimo o zgoraj zapisani trditvi, kako da je „nesmiselno govoriti, da imamo pri razvejanem (sic! — uređ.) političnem sistemu socialistične samoupravne demokracije, v samoupravnih organizacijah občane drugega razreda“, — nas resnično obide dvom, ali ni bil ta šlambergarjev članek namenjen za objavo v „Pavlihu“, listu s pogostimi humoristično-komičnimi dosežki, pa je pomotoma zašel na svečano tiskane strani „Dela“?

* * *

Padel je zastor šele nad prvim delom DRAME V NIKARAGVI, zdaj se začenja drugo dejanje kljub najboljšim željam severno-ameriških in venezuelskih demokratov. Veliko hrupa, krika in vika po celem svetu, ki se je zgražal nad SOMOZE-jevo diktaturo, še več pa nad „grozodejstvi“ nikaragvaških Narodnih straž; mednarodno ozračje je bilo prenasičeno radijskih in televizijskih poročil o sandinističnih podvigih — samo da se je neki sandinist (recimo, da) prestopil iz ene noge na drugo, že se je sprožila takoimenovana verižna reakcija javnih občil. (Zakaj neki ima besedica „javno“ v slovenščini slab prizvok?). Zdaj pa, ko je prvi del drame zaključen, pa se (verjetno že) odvija drugi, tihi in svetu nepoznani list žaloigre. Organizacija MEDNARODNE AMNESTIJE, ki se večkrat ukvarja z argentinskimi prekrški, bo verjetno prišla pozno na nikaraguaško prizorišče, kot se ji je zgodilo v Kambodži, Južnem Vietnamu in drugod.

Amerikanci pa so tudi v tem primeru dokazali, da se zvesto drže že leta in leta — najmanj od prvih let zadnje svetovne vojne naprej — tistega absurdnega „visokopolitičnega“ principa, da pomagajo svojim sovražnikom in tolčejo po glavi svoje prijatelje.

Vsi tisti, ki komunizem res poznajo — ne samo po vrhu in v njegovih teorijah, prirejenih za maso — so si že ustvarili približno sliko o tem, kar čaka Nikaragvo. Nova komunistična vlada, s Tomás Borge-jem na čelu, ki je najožj Castrov pajdaš, seveda obljublja demokratizacijo osvobojene dežele. Smrtna kazen da bo (uradno) odpravljena, vlada seveda ne bo odgovorna za posamezna „maščevalna dejanja“ posameznikov, ki jih seveda (to je po naše!) predvideva in jim bo dala proste roke. Je samo vprašanje časa, ki bo pretekel, preden bo ostali svet zvedel o načrtih in množičnih, skrivnih likvidacijah sandinističnih nasprotnikov. En tak primer smo brali v dnevnem časopisu, seveda da je bil prikazan drugače, kot si ga pa mi tolmačimo. Buenosaireski „Clarín“ od 1. avgusta prinaša naslednje: „Najvišji voditelji FSIN-eja (Sandinistične fronte za narodno osvobodjenje) so danes zapustili svoje protokolarne posle, da so lahko odpotovali na sever dežele, koder so po uradnih poročilih preostanki Narodnih straž zagrešili strahoten pobjoj. Kot ve povedati ta uradni 'komuniké', je bila tamkaj popolnoma uničena skupina kakih 25 pripadnikov razpuščene Somozejeve Narodne straže, potem, ko je zagrešila ta zločin. Po teh poročilih so Narodni stražarji prišli kot sandinisti, zamaskirani z rdečimi robci okoli vratu, v neko obrobno vas. Tam so zbrali vse prebivalce v zbor in jih pozvali, naj tisti, ki so jim pomagali v njihovi slavni revoluciji, stopijo v iz vrste. Vsi mladi moški so stopili iz vrste, Stražarji pa so jih oddehili in pokosili s strojnicami. Preživeli, katerim se je posrečilo ubežati, so se zatekli h sandinističnim kolonom, ki so prihitele na pomoč, obkolile Stražarje in niso pustile niti enega živega.“

Po naše povedano: za ta množični pobjoj teh Narodnih stražarjev si novi oblastniki že zdaj perejo roke in razglašajo to izmišljeno povestico. Če ni tako — zakaj pa ne povedo ime kraja, kjer se je to zgodilo, pa tudi imena vseh pobitih, nā eni in na drugi strani? Ta „pobjoj“, ki naj bi ga izvršili Narodni stražarji, je prav lahko spraviti v pravo zvezo s poročilom, ki ga je iz Managve poslala agencija UPI, 26. julija, rekoč:

„Pravi lov na ljudi je baje v teku v celem severnem predelu Nikaragve, kar ima za posledice, da štejejo že na stotine (!) mrtvih med bivšimi privrženeci Somozejevega režima. Sovraštvo in maščevalna strast sta se zarotila proti vojaškim pripadnikom Somozejevih edinic in njihovim sorodnikom (!!!), tako je bilo že na stotine teh javno usmrčenih ali pa jih kot zveri preganjajo od hiše do hiše ali iz kraja v kraj po hribovskih krajih.“

Drug tak primer, verjetno s popačeno resnico zapisan: „Neka ženska, ki jo je bil oskrnil nek častnik Somozejeve vojske, je vlačila (tega reveža) več ur po ulicah mesta Leona, ga razkazovala in trpinčila, na koncu koncev, po tej dolgi 'paradi' pa je svojemu skrunilcu z bajonetom prerezala vrat.“ (Clarín, 27-7-79)

* * *

Na obeh straneh berlinskega zidu so se igrali otroci. Pa je začela klicati ena skupina drugi.

Zahodni: „Mi imamo pa banane, vi jih pa nimate.“

Vzhodni: „Mi imamo pa komunizem, vi ga pa nimate.“

Zahodni: „Tudi mi ga bomo kmalu imeli.“

Vzhodni: „Potem pa tudi vi ne boste imeli banan.“ (Iz Naše luči)

Prejeli smo SLOVENSKI GLAS, št. 7/79, ki ga, kot je znano, izdaja borbena skupina mlajših Samoslovencev. S to številko je Slovenski glas izpolnil prvo leto svojega izhajanja. Kot pravijo v uvodniku (podpisani dr. Marijan Drevenšek, inž. R. Rozman, Anica Gostenčnik in Srečko Zarec), je to „svobodni glas podjarmljenega in med štiri sovražne države raztrganega naroda, ki ga (Glas) postavljajo pod mogočno varstvo Karmelske Matere božje. Ni tu mesta za komentarje, to bo enkrat povedano kje drugje,“ obljubijo na koncu uvodnih besed.

Stališče in smer tega novega soborca na slovenskih in protikomunističnih okopih je za nas zdomske veterane največkrat spodbudno, večkrat pa tudi novostno in presenetljivo. Ker nam je prišla ta prva številka, ki nam jo skupina pošilja, v roke šele potem, ko so bili rokopisi za naš list že oddani v tiskarno, nam je bil onemogočen širši in globlji komentar. Za danes izpisujemo nekaj značilnih in pomembnih misli, ki bodo našim bralcem nudile dovolj snovi za prvo presojo:

„Ako neka stranka ali gibanje kljub vsem prizadevanjem ne more pridobiti zase večine ali vsaj znatnega števila somišljenikov, takrat se mora nujno povezati s tujo silo, katera ji stavi na razpolago moralno, denarno in dejansko pomoč. Taka tuja sila so bili za naše komuniste Jugoslovani. Komunisti slovenskega rodu so bili skoz in skoz zagrizeni Jugoslovani in ko so jih slovenski domobranci vrgli in pregnali za Gorjance, so se mogli vrniti šele 1945 z 'jugoslovanskim' ojačenjem t. j. bosanskimi, bolgarskimi, črnogorskimi in srbskimi brigadami.“

„...Tako po dejanski zasedbi jugookupacijskih čet se je namreč v Sloveniji, kateri so licemersko 'priznali' značaj 'samostojne republike', začelo izvajati politično jugoslovanstvo v vseh panogah javnega življenja, kar je prineslo s seboj:

- a) načrtno biološko uničevanje slovenskega naroda,
- b) hoteno gospodarsko upropaščanje Slovenije,
- c) nezaslišano kulturno nazadovanje in
- č) popolno chromitev in razkroj verskega življenja.

UGAŠANJE SLOVENSKIH ŽIVLJENJSKIH SIL — Načrtno biološko uničevanje Slovencev v Jugoslaviji se je začelo leta 1945 z množičnim pobijanjem političnih nasprotnikov, predvsem pa z zverinskim pokolom slovenskih domobrancev, kateri predstavlja najtežjo povojno biološko izgubo Slovenije. Ako se zazremo v strašni in neskončni seznam pobitih domobrancev, bomo takoj opazili, da so visok odstotek teh nesrečnih in izdanih rojakov predstavljali mladi in neporočeni fantje, kateri bi v normalnih razmerah bili ustanovitelji številnih in zdravih slovenskih družin.

Ako vzamemo za pobite Slovence demografsko merilo pred II. svetovno vojno, ko so naše kmečke družine imele povprečno po štiri otroke, takrat znaša naša biološka izguba, računajoč samo pobite domobranci, ne 12.000 ampak 48.000 dragocenih slovenskih življenj, kajti domobranci so bili pretežno npravo zdravi kmečki fantje. Se razume, da je ta številka prej višja kot nižja. Rezultat teh pokolov je, da je že tako zaradi italijanskih, madžarskih in nemških eksekucij število slovenskega moštva strašno padlo in je Slovenija dobila nenaravno visok presežek žensk. Ta presežek pa znova ne pove nič manj kot kruto resnico, da je bilo tisoče in tisoče slovenskih žena in deklet oropanih naravne pravice in možnosti si ustanoviti lastno ognjišče in družino.

Ta skrajno neugoden biološki razvoj Slovencev so hitro spoznali na jugu in ga tudi spretno izkoristili. Na eni strani so neomožene Slovenke in slovenske vdove skušali zaposliti izven mej slovenskega etničnega ozemlja, predvsem na jugu v Srbiji in Makedoniji, na drugi strani pa so pričeli vztrajno in smotno naseljevati v slovenskih mestih, kjer je ta problem najbolj pereč, večje število samskih Albancev, Bosancev, Hrvatov in Srbov, sprva kot stalnih uradnikov, nameščencev in častnikov, a pozneje že tudi cele družine.

Na ta način se je sicer ženski presežek v slovenskih mestih nekoliko znižal, toda nikakor v slovensko, temveč izključno v 'jugoslovansko' korist. Slovenka, ki se je poročila z južnjakom, se je do gotove mere izolirala od svojega slovenskega okolja in vzgajala običajno svoje otroke pod pritiskom moža in oblasti (ki je v takih slučajih nevidna zato pa se da tembolj občutiti) že v tujem jeziku in duhu, kar jugoslovanske oblasti zelo velikodušno podpirajo. Za slovenstvo popolnoma izgubljen pa je ves biološki prirastek iz mešanih zakonov na jugu, posebno v Bosni, Metohiji, Makedoniji in Srbiji. Izgubljen ne samo narodnostno, temveč tudi versko.

„Roko v roki z biološkim uničevanjem Slovencev gre tudi gospodarsko uničevanje Slovenije. To se vrši v Sloveniji z novodobno centralizacijo gospodarskega ustroja, ki je napravil Slovenijo ne samo odvisno od juga, temveč resnično kolonialno področje megalomanskih Srbov. Najprej so seveda s kolektivizacijo razbili zdrave slovenske kmetije in slovenski kmečki stan, nekoč najmočnejši stanovski in politični činitelj Slovenije ter ga v socialnem oziru ponižali na stopnjo poljedelskega proletariata. Poseben način izkoriščanja Slovenije predstavlja prisilno (tzv. „dobrovoljno delo“) delo bodisi političnih kaznjencev, bodisi doraščajoče mladine obojega spola v tkzv. „Mladinskih brigadah“. „Samo v lanskem letu (1960) je 38.000 slovenskih mladincev opravilo 230.000 delovnih ur v vrednosti 22 milijonov dinarjev. In kje so opravljali to faraonsko prisilno delo? Pri graditvi 'Avtoputa Bratstva i Jedinstva' in na lokalnih akcijah v Srbiji.“ To in še več je zapisal publicist Pistivšek že l. 1961.

* * *

V odgovor na svoječasno SIJ-ovo OCENO o Slovenskem glasu, po kateri (med drugim) Slovenski glas „ne sprejema misli o pluralizmu, v katerem naj bi bilo mesto tudi za komunistično stranko,“ Slovenski glas takole razloži svoje stališče:

„Ta stavek se v celoti strinja z našo miselnostjo, ki je tako jasno izražena v našem listu, ni pa s tem rečeno, da nismo za pluralizem, kot bi kdo utegnil iz tega sklepati. Nasprotno: v tretji številki letošnjega 'Slovenskega glasa' smo se v uvodniku 'Naše množinstvo' jasno in odločno izrekli za množinstvo t. j. pluralizem, podali našo razlago pluralizma ter še enkrat poudarili, da v tem pluralizmu marksizem nima kaj iskati. Zakaj?

Zato, ker je marksizem skupek prevratnih in nespametnih nazorov, kateri so spojeni v eno prevratno in zmotno ideologijo, katere cilj je podjarmljenje in poguba človeštva. Kaj nastane tam, kjer je prišla ta ideologija na oblasti, vidimo najlepše v naši lastni slovenski domovini. Marksizem je v svojem bistvu nekaj tako odvratnega, zdegeneriranega in pokvarjenega, da ga ne moremo niti tolerirati, a še manj sprejeti. Tisti, ki so ga doma spoznali od vseh strani, dobro vedo, kako pravilna je naša trditev.

Marksizem ali če hočete 'socializem', komunizem, krščanski socializem, trockizem, leninizem, evrokomunizem, tercermundizem itd. je mogoče ali sprejeti v celoti, kot so ga sprejeli komunisti ali pa zavreči v celoti kot ga zametujemo mi. Srednje poti, t. j. poskus nadeti socializmu 'človeško obličje', sploh ni in ne more biti, kajti čim dodamo socializmu nekaj 'človeškega', smo si morali tisto prvo izposoditi iz krščanstva. Če pa smo to pozitivno prvo dodali marksizmu, pa to ni več čistokrvni marksizem, tem-

več miselna brozga in pa seveda samo miselna taktika za goljufanje lahko vernežev. Ker so dejstva dokazala in še dokazujejo, da tam, kjer zavlada marksizem, človeku ni mogoče živeti (kar vprašajte današnje vietnamske begunce zakaj zapuščajo svojo domovino), zato smo mi to miselno bedarijo v celoti zavrgli, ker nima nobenega misla, niti kakšno krpanje, pranje ali 'počlovečenje socializma'.

Pluralizem pomeni svobodno soobstojanje različnih mnenj in nazorov. Vsi ti nazori pa morajo imeti neko skupno izhodišče, skupne pravne vrednote, skupne meje in skupne cilje, namreč resnično izboljšanje obstoječih življenjskih pogojev. Vsega tega pa socializem nima, zakaj naj bi še potem užival tisto svobodo, katero je odpravil povsod, kjer je prišel na oblast? Isto velja tudi za jugoslovanstvo. Danes je povsem jasno dokazano, da jugoslovanstvo stremi za odpravo slovenstva in slovenskega naroda. Takšne amoralne in avtoritarne miselnosti pa ne gre tolerirati, temveč jo moramo pobijati z vso odločnostjo, kjerkoli se pojavi!...

* * *

Pod naslovom „Jugoslovanski običaji v Ljubljani“ poroča Slovenski glas o vplomu jugoslovanske policije v stanovanje ameriškega diplomata Strovasa, medtem ko se je ta mudil v Parizu. Ob nepričakovano hitri vrnitvi domov je nekatere zlikovce zasačil pri „delu“, pa so se mu izmuznili. Med drugim je seveda odkril čisto nov prisluškovalni aparat, ki so mu ga zastoj vzdali v steno zadaj za zaveso. Na protest tega diplomata je ta od Kaležića, uradnika v jugoslovanskem zunanjem ministrstvu, dobil zagotovila, ki jih SG takole komentira:

„Kaležić je izjavil, da vsa tozadevna poizvedovanja policije niso prinesla nobenega uspeha, pač pa ima Strovass svoboden dostop v ljubljansko kaznilnico, v kateri sedi več vlomilcev. Če bo spoznal med njimi tistega, ki ga je udaril po glavi, ga bodo jugoslovanske oblasti posebej obtožile zaradi vloma v stanovanje ameriškega državljana. Amerikanci nato niso drezali dalje, saj so spoznali, da se je Kaležić s svojo izjavo ponorčeval iz njih in da se nahajajo v državi, v kateri imajo kriminalni zločinci vodilna mesta.“

* * *

V članku z naslovom „Titovi nasledniki srbski generali“ Slovenski glas razvija tezo, da srbski generali počasi in vztrajno privzemajo vodstveno in gospodovalno vlogo v državi. Iz galerije „portretov“ teh generalov, ki jih Slovenski glas razkaže, smo kopirali podobo „jugoslovanskega Berija“:

„Gre za generalnega polkovnika Ivana Miškovića (naravno Srb), ki je nedavno bil imenovan za predsednika Sveta za civilno obrambo ter kot tak postal naslednik admirala Bogdana Pecotića. Ko so v Jugoslaviji slišali njegovo ime, se je mnogim izvil iz prsi težek vzdih. Ta general je namreč tudi zahodnim tajnim službam znan kot krvolok in sadist.

Mišković je bil namreč že prej dolga leta šef jugoslovanske tajne policije ter istočasno tudi Titov osebni svetnik v vprašanih notranje varnosti. Ko je pred šestimi leti (1973) Titova hostarska družica Jovanka izzvala njegov padec, se je oddahnila vsa Jugoslavija, celo tisti komunisti, ki so se ogrevali za liberalnejše postopanje z državljani. Kdo je torej zloglasni Mišković?

Mišković je kot večina vodilnih jugoslovanskih komunistov 'faliran' študent, kateri svojih študijev na pravni fakulteti v Beogradu ni nikoli končal. Tem bolj pa je bil usposobljen za rabeljsko delo med partizani, h katerim je prišel že leta 1941. V svojem zločinskem poslu, predvsem v pokolih v Makedoniji, se je tako odlikoval, da je bil leta 1945 ob koncu vojne že šef OZNE pri 6. slavonskem korpusu Titove ustrahovalne vojske.

Kmalu nato je postal šef KOS-a, t. j. vojaške protivojunske službe v Jugoslaviji.

V poletju 1960 je Mišković inšpiciral tudi Titovo zasebno stanovanje in pri tem odkril skrivne prisluškovalne aparate, katere je zaukazal instalirati Titov 'prestolonaslednik' razvpiti Aleksander Ranković, šef UDBE, ki je konkurirala s KOS-om. To je bila za oficirski korpus ura budilka, ki je ponudila generalom zaželjeno priložnost. Vojska je razbila Rankovićev obroč okrog Tita ter strmoglavila tudi Rankovića samega. To odkritje je učinkovalo na Tita kot šok.

Vojska je psihološki trenutek sijajno izkoristila in ponudila Titu svoje varstvo pred 'nezanesljivo partijo'. Mišković je bil za čuječnost nagrajen s tem, da je postal najprej tajnik Varnostnega odbora pri jugoslovanskem državnem prezidiju, a kmalu zatem tudi osebni svétnik maršala Tita. S tem je Mišković postal šef celotne jugoslovanske tajne službe tudi reorganizirane UDBE, ki se je preimenovala v SDB (Sekretariat državne bezbednosti).“

* * *

Iz pregleda o dogodkih v mesecu juliju 1979, ki ga prinaša ta številka Slovenskega glasa, izpisujemo:

„Ker ameriški kongres odlašá z ratifikacijo SALT II pogodbe, je Moskva že sedaj sprožila veliko tozadevno kampanjo. Komunistični 'Weltfriedensrat' je namreč ustanovil posebno organizacijo 'Amerikansko gibanje za SALT II', ki bo znalo organizirati nevedne amerikanske množice. Te bodo, ne vedoč, kaj podpirajo, zahtevale čimprejšnjo ratifikacijo.“

* * *

Moskva je zaukazala, da se morajo „Koordinacijskemu središču“ v Bruslju podrediti vse od sovjetov podpirane teroristične organizacije ETA, IRA, PLO, RAF, Rotgardisti, Tupamari, Montoneros, Sandinisti, Swapovci itd. in sicer zaradi lažjega nadzorovanja. Moskovski namestnik v Bruslju je šef kubanske misije Gustavo Masorra, ki tudi daje povelja, kje in kako ima nastopiti kaka teroristična skupina.

* * *

Egiptovska tajna služba je ugotovila, da se Libija pripravlja za nenadni napad na Egipt. Sovjeti bodo za ta napad dali Libiji 400 bojnih letal ter 10.000 oklopnih vojaških vozil.

* * *

V italijanski KP se širi vznemirjenje. V komunističnem glavnem stanu so namreč trdno prepričani, da je papež Janez Pavel II., ki pač bolje pozna komuniste, kot kateri koli drugi papež pred njim, odločno odsvetoval Zaccagniniju in Fanfaniju vsako taktično sodelovanje s komunisti in s tem preprečil „zgodovinski kompromis“.

* * *

Venezuelski pesnik Ali Lameda, nekoč navdušen komunist, je prostovoljno odšel v rdeči raj v severno Korejo, kjer so ga pa kmalu zaprli in obsodili na 6 let prisilnega taborišča. V deželi čistega marksizma brez vsake krščanske primeri pa so tepcu hitro odprli oči. Sedaj po vrnitvi v domovino, ko je ozdravljen od vsakega socializma, pripoveduje o strahotnih doživetjih v socialističnem peklu.

Srečala sta se dominikanec in jezuit in se spustila v pogovor. Ob slovesu pa je dominikanec še nagajivo vprašal:

„Ali je res, da vi jezuiti na vsako vprašanje odgovorite z drugim vprašanjem in se tako izvijete iz zadrege?“

„Kdo vam je pa to rekel?“ se je izvil jezuit.

Čilenski advokat Pablo Rodríguez je nedavno zapisal v časniku „La Tercera“ med drugim tudi tole: „ZDA so najslabši zaveznik, ki ga more imeti neka država... Dogodki v Vietnamu, Iranu in sedaj v Nikaragvi so najlepši dokaz za pot, ki vodi v samouničenje. Pomilovanja vredni je bedak, ki se zanaša na vojaško moč Pentagona ter diplomatski vpliv ameriškega zunanjega ministrstva.“ Italijanski analitik terorizma Giorgio Bocca (59) je nedavno izjavil brez ovinkov: „Predpoba vseh teroristov je komunizem. Organizacijski vzorec Rdečih brigad je napravljen po navodilih Lenina in Stalina.“ Bocca gotovo ne laže, saj je bil med drugo svetovno vojno komandant komunističnih partizanov.

* * *

Ko ameriški državni predsednik J. Carter ni vedel več, kaj naj še napravi, se je obrnil za nasvet do nekega Billa Fisherja v Pittsburgu, ki je Carterjev stari znanec in prijatelj. Evropski listi z milijonsko naklado pa so odkrili, da je Carterjev „svetovalec“ B. Fisher človek s kriminalno preteklostjo, saj je bil obsojen zaradi požiga in pijančevanja ter je bil celo nekaj časa v — poboljševalnici. Seveda je po publikaciji te novice Carterjev ugled v Evropi, pa tudi v ostalem svetu, še bolj padel.

* * *

Rdeča Kitajska je uradno potrdila, da se je na strani Vietkongov bojevalo proti Amerikancem 300.000 kitajskih vojakov v Vietnamu.

Nadaljevanje s 154. strani.

negotovosti ali zaradi svojih učencev, poslal je odposlanca k Jezusu, ki naj mu to pojasni.

Desetletja je telo pri nas neko nezadovoljstvo in odpor proti krščanskemu nazoru o življenju posebej med izobraženci in delavstvom, na tihem pripravljeno po komunizmu, butnilo je na dan ob najbolj tragičnem momentu naše zgodovine — času okupacije. Voditelji tega nemira v svojih spominih danes povedo, koliko časa so vse to pripravljali.

Nujen je bil v takih razmerah spopad s skupino, ki je hotela braniti resnično svobodo prepričanja in življenja. Tudi vas so od začetka do danes zadevalavprašanja, zakaj ste to storili. Objektivni zgodovinar bo priznal, da nihče, ni hotel bratomorne vojne in ubijanja. A kljub tej ugotovitvi nedolžnosti je padlo toliko tisočev žrtev in koliko jih še danes trpi.

Na vas je, da se danes ne sramujete te odločitve in ne pozabite žrtev, ki so v tej borbi padli, zato mislite na nje z mašami, katerih je prav, da se zlasti soborci udeležite. Naloga vam je tudi ostala, da v novih generacijah pojasnite smisel odpora in potrebo njegovega nadaljevanja, ker nevarnost marksizma ne le, da ni premagana, ampak se je povečala tudi za vse, ki živimo v svobodi.”

Sklenili smo ta spominski dan ob spomeniku padlih domobrancev, kjer nas je s svojim izklesanim, izredno uravnovešenim in tragične poezije polnim govorom resnično presenetil domobranski častnik in član bratskega društva TABOR, Ivan Korošec. Ker je prosto govoril, žal, nimamo posnetka tega govora, a nam je Korošec obljubil, da bo skušal povedane misli spraviti na papir za objavo v našem listu v prihodnji številki.

„Ukradeni“ Koper

„Danica“, glasilo hrvatskih frančiškanov, ki izhaja v Chicagu, je v letošnji številki z dne 18. maja 1979 zopet priobčila neutemeljen in krivičen napad na Slovence izpod peresa Karla Ilinića. Že večkrat je bilo v slovenskih publikacijah povedano, razloženo in z dokazi podprto, da imamo mi Slovenci svojo obalo v tržaškem zalivu — od reke Dragonje na severu Istre pa do Štivanja — že nad 1000 let, da tega prostora nikdar v zgodovini niso imeli Hrvati v lasti in da so v vseh teh krajih (razen v središču Trsta) imeli Slovenci veliko večino. Pri obravnavanju tega vprašanja smo navajali tudi hrvaške vire (npr. prof. Nikola Žica), ki pišejo, da je bila reka Dragonja jezikovna meja med Hrvati in Slovenci v severni Istri.

Čemu torej piše Karlo Ilinić o „ukradenem“ Kopru, ko pa leži Koper na slovenskem ozemlju, nad reko Dragonjo. Po avstrijskih, italijanskih in jugoslovanskih ljudskih štetjih ni bil Koper nikdar hrvaški. Nekaj Hrvatov je vedno živel v Kopru in tudi v Trstu in so se vedno s Slovenci zelo dobro razumeli, niso pa sestavljali niti kake vidnejše narodne manjšine. Tudi ni v hrvaški publicistiki najti trditve, da bi bil Koper hrvaški in da so ga torej Slovenci „ukradli“ Hrvatom. To trditev sedaj v emigraciji stalno iznaša Karlo Ilinić, ki s takim pisanjem škoduje dobrim odnosom dveh sosednih bratskih narodov, ki sta sedaj oba žrtvi komunističnega totalitarizma. Krivice, ki jih delajo danes komunisti Hrvatom in tudi Slovencem, izhajajo od komunistov, pa naj bodo ti katerekoli narodnosti. Teh krivic pa ne dela slovenski narod, zato so splošni napadi na Slovence krivični in neutemeljeni.

Sm R

ISKRENO ČESTITAMO!

Na veliki slovenski župniji Sv. Vida v Clevelandu je bil imenovan za župnika g. Jože Božnar, zelo priljubljen pri clevelandskih Slovencih in še posebej pri protikomunističnih borchih. Slovensna umestitev je bila dne 24. maja in se je udeležila velika množica Slovencev kljub slabemu vremenu. Novi župnik je bil rojen 19. marca 1944 na Pristavi pri Polhovem gradu v znani Božnarjevi družini.

Slovenski protikomunistični borci iskreno čestitamo g. Božnarju in mu želimo mnogo božjega blagoslova pri odgovornem delu, ki mu je bilo naloženo.

UREDNIK prosi za besedo:

Valentin Potočnik: spominski članek na domobrance pomorjene v Kočevskem Rogu, je, žal, prepozno prišel na uredniško mizo, da bi lahko bil objavljen v junijski številki. — Hvala tudi za poslane rime, katerih recitacija bi bila primerna za priložnostne prireditve, za tisk bi pa potrebovale še nekaj pile. Zdi se nam, da ste v prozi veliko močnejši. — Lepe pozdrave!

ZARADI NEPREMOSTLJIVIH TEŽAV, KI JIH JE IMELA TISKARNA S POMANJKANJEM TOKA IN TUDI ZAPREK DRUGE VRSTE, JE TALE ŠTEVILKA „VESTNIKA“ IZŠLA Z VELIKO ZAMUDO. IZ PRAV ISTIH RAZLOGOV SMO MORALI SPRVA NAMENJENO DVOJNO ŠTEVILKO, KOT JE BILA ŽELJA PREMNOGIH BRALCEV, RAZŠIRITI V ZOPETEN TROJEN OBSEG. ZA VSE TO PROSIMO NAŠE PRIJATELJE BLAGOHOTNEGA RAZUMEVANJE. — Uredništvo in uprava.

Tiskovni sklad Karla Mauserja

	(v dol.)	č. g. Jože Ferkulj	3
Rudi Kolarič	3	ga. Amalija Krek	3
ga. Marija Mauser	10		
Lojze Drobnič	4		
Jože Tomine	4	(v arg. pesih)	
Franc Šega	4	č. g. Anton Rant	2.500
Janez Košir	4	V spomin na pok. Bogota Preglja:	
Henrik Kremžar	4	Pavle Rant	10.000
Tone Oblak	4	N. N. Morón	3.000
Janez Ovsenik	4	V spomin na pok. Jožeta Cestnika	
		Slavko Urbančič	10.000

Za zavetišče škofa Rožmana so darovali

Od 1. 4. 1979 do 30. 6. 1979.

	(v arg. pesih)	V spomin na pok. prijatelja Pavla Fajdiga:	
N. N., Capital	1.400	Borštnik Maks	50.000
Tome Tine	10.000	V spomin na pok. mamo Zupančevu:	
Brelj Janez	4.000	Jagodic Florjan in Ivan	30.000
Stanet Stane	30.000	Dolenc Vencelj	10.000
Matičič Tomaž	10.000	Šivic Srečko	10.000
Dermastja Franc	15.000	Rovan Tone	10.000
Rev. Guštin Jože: cerkvena nabirka pri sv. maši 8. aprila 1979 v Zavetišču	33.100	Vspomin na pok. Jožeta Cestnika:	
Čisti dobiček pri kosilu in prostovoljni prispevki v Zavetišču dne 8. aprila 1979	423.000	Dolenc Vencelj	10.000
N. N., Lomas de Mirador	10.000	Rovan Tone	20.000
Prodaja domobranskih plošč v DSPB Zavetišča: dar Zveze		V spomin na pok. Cecilijo Smerajc:	
DSPB Tabor	240.000	Repar Marija	10.000
Bizjan štefan	10.000	Mesto cvetja na grob pok. Angele Makovec:	
Blejec Ema	4.000	Družine: Šušteršič—Brumen	30.000
Leskovec Alojz	20.000	V spomin na pobito domobrance:	
Dolžič Dobriča	100.000	Buda Stane	10.000
Kosilo v Zavetišču: 10.6.1979	18.900		
V sp. na umrle dobrotnike Zavetišča: štefančič Jože	10.000		
V spomin na pok. očeta umrlega v domovini:		(v dol.)	
Ecker Mira	100.000	Mrak Stanko	10
V spomin na pok. starega očeta umrlega v domovini:		Petrič Lojze	7
Ecker Damjan	200.000	Jakoš Kati	10
V spomin na pok. inž. Maksa Ocvirka Dr. Zupanc Franc—družina	10.000	Hren France — družina	20
		V spomin na pok. Janeza Valanta:	
		N. N., Kanada	40
		V spomin na pok. očeta Veider:	
		Mohar Lojze — družina	5
		Vspomin na pok. očeta Jarem:	
		Mohar Lojze — družina	5

Obvestilo za vse naše naročnike in dobrotnike!

Uprava "VESTNIKA" je hvaležno sprejela ponudbo KREDITNE ZADRUŽE SLOGE, ki bo našim naročnikom in dobrotnikom izredno olajšala plačevanje naročnine in prispevkov v Tiskovni sklad Karla Mauserja, upravi našega lista pa odvzela istočasno nemajhno breme poslovanja. Pismo, ki nam ga je glede tega poslala SLOGA, način poslovanja in ugodnosti, ki nam jih nudi, najboljše obrazloži, zato ga objavljamo v vednost vseh naših bralcev:

Upravi "Vestnika"!

Na občnem zboru naše zadruga SLAGO je bilo ponovno sklenjeno, da ponudimo vsem našim publikacijam ter organizacijam možnost, da naročniki listov oz. člani organizacij plačujejo svoje letne obveznosti naravnost preko naše pisarne.

Mnogi Vaši naročniki so tudi udje naše zadruga in bi z navadnim sporočilom, ali celo zgolj telefonskim klicem mogli naročiti plačilo svojih obveznosti. Poleg naročnine in članarine spadajo v to področje tudi darila našim dobrodelnim in javnim ustanovam. SLOGA nudi to svojo pomoč brezplačno tako za vaše naročnike, kakor tudi za vas.

Če se želite tega našega sodelovanja poslužiti, ni treba drugega, kakor da nam sporočite letno naročnino, da pošljete provizorična potrdila ter da to olajšavo sporočite v Vašem glasilu. Pisarna SLOGE bo izdala začasno potrdilo, katerega kopijo skupaj z denarnim zneskom boste prejeli v teku enega tedna po prejemu plačila. Možno pa je tudi s temi plačili v naši zadrugi odpreti račun, kakor praktično z nekaterimi našimi organizacijami tudi že posluujemo in v tem primeru bi dospel denar bil vložen in obrestovan, dokler ga pač ne želite dvigniti.

V upanju, da gre za zamisel, ki bi prihranila Vašim naročnikom čas, prihranila pa posle tudi Vam samim, Vas pristrčno pozdravljamo!

KREDINA ZADRUGA SLOGA Z O. Z.

PROSIMO, TOREJ, POŠILJAJTE ODSLEJ NAPREJ DENAR IN VSA DENARNA NAKAZILA ČISTO PREPROSTO NA IME "VESTNIK" in SAMO na tale naslov: SLOGA LTD., Bmč. Mitre 97 — 1704 — Ramos Mejía, Pcia. de Buenos Aires, Argentina, ker nam s tem napravite res veliko uslugo. To velja za naročnike s celega sveta.

NAROČNINA za leto 1979:

Za LETALSKE pošiljke je treba doplačati 5 dolarjev.

Argentina	5.000 pesov
Južna Amerika	6 dolarjev
Evropa	7 dolarjev (ali ustrezna valuta)
Kanada in Sev. Amerika	7 dolarjev (ali ustrezna valuta)

Correo Argentino Suc. 7	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 6830	Propiedad Intelectual N° 1.333.625 — 22-6-1976 R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.
-------------------------------	--------------------------------------	---